

ДРАГОСЛАВ ПАВЛОВИЋ, ГРАДОНАЧЕЛНИК НИША

Ниш је град визионарске будућности који спаја људе и развија југ Србије!

МИРОСЛАВ ДРЉАЧА, НАЧЕЛНИК НОВОГ ГРАДА

Повјерење грађана за мене је највећа част и обавеза!

ТРИ ДЕЦЕНИЈЕ ОД НАЈВЕЋЕГ СТРАДАЊА ЦИВИЛА ПОСЛИЈЕ ДРУГОГ СВЈЕТСКОГ РАТА

ОЛУЈА ЈЕ ПОГРОМ – ПАМТИМО ЗАУВИЈЕК

ФОТО: ПРЕДСЕДНИШТВО СРБИЈЕ/ ДИМИТРИЈЕ ГОЛЛ

ДЈЕЦА ИЗ КОЛОНЕ – АДВОКАТИЦА СЛАБАНА ПАЈИЋ

И ДАНАС ЧУВАМ ПРАЗНУ БИЈЕЛУ ТОРБУ КАО ПОДСЈЕТНИК НА ПРЕКИНУТО ДЈЕТИЊСТВО!

ТРАДИЦИОНАЛНИ ПОМЕН У ЦРКВИ СВЕТОГ МАРКА У БЕОГРАДУ

ВЛАДИКА ДОСИТЕЈ: ТРЕБАЛО ЈЕ ДА УЧИМО ИЗ ПРОШЛОСТИ!

ПЕТРОВАЧКА ЦЕСТА КАО ОПОМЕНА И ЗАВЈЕТ
Никога не мрзимо, али чекамо правду!

ОЛУЈА ЈЕ ПОГРОМ – ПАМТИМО ЗАУВИЈЕК

И ДАНАС ЧУВАМ ПРАЗНУ БИЈЕЛУ ТОРБУ КАО ПОДСЈЕТНИК НА ПРЕКИНУТО ДЈЕТИЊСТВО!

ЛИСТ САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА

ЗА ИЗДАВАЧА:
Миодраг Линта

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:
Трифко Ђоровић

ЛЕКТОР:
Драгана Бокун

ВЕБ АДМИНИСТРАТОР:
Милисав Шапић

РЕДАКЦИЈА:
Драгана Бокун
Драгана Шиповац
Весна Пешић
Татјана Рађеновић
Наташа Деветак
Миле Шапић
Милан Гомирац

ФЕЉТОН:
др Милан Мицић

ЕНИГМАТИКА:
Милорад Мишо Живанић

ПРАВНИ САВЈЕТИ:
Ратко Бубало
Шпиро Лазиница

АДРЕСА:
Отон Јупанчица 14,
Нови Београд

МЕЈЛ: srpskokolo@ssr.org.rs
ТЕЛЕФОН: 011/2270701
САЈТ: www.ssr.org.rs

ТИРАЖ: 6.000 примјерака

ПРИПРЕМА ЗА ШТАМПУ:
СТУДИО ХУМ, Барајево

ШТАМПА:
АПМ ПРИНТ, Београд

СРПСКО КОЛО је лист
уписан у регистар медија
под бројем NV000809
Месечно. - ISSN 2466-3476
COBISS.SR-ID 219818764

ПРОИЗВОДЊУ МЕДИЈСКОГ САДРЖАЈА ПОМОГЛИ СУ:

- Министарство информисања и телекомуникација
- Југоимпорт–СДПР Ј. П.
- Град Београд
- Град Ниш
- Град Лозница
- Општина Нови Град

НАПОМЕНА: Ставови изнети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства

» Три деценије након највећег прогона у новој српској историји, серијал *Дјеца из колоне* подсећа да из сваког броја стоји име, лице и прекинуто дјетињство. Умјесто статистике и испразних фраза, доносимо лична свједочанства о страху и губитку, али и о снази да се из колоне крене ка новом животу.

ПРИЧА СЛАЋАНЕ ПАЈИЋ – СВЈЕДОК НЕПРАВДЕ, ЧУВАР ЗАКОНА

Бијела торба као подсјетник прекинутог дјетињства

Када је имала свега шест година, Слађана Пајић је, у зору једног августовског дана, напустила свој дом у Војнићу и понијела бијелу торбу — празну, без играчака, без снова, али пуну страха који ће јој заувјек остати у сјећању. Тридесет година касније, дјевојчица из колоне је угледна београдска адвокатица, жена која је од неправде начинила свој животни позив, а од сјећања — морални зајет.

У разговору за *Српско коло*, Слађана се присјећа звука граната који је пробудио њено дјетињство, мајчиних руку које су је заклањале, и петнаест селидби које су јој одузеле осјећај дома, али не и снагу душе. Говори о сивој тренерци Црвеног крста по којој су избјегличка дјеца препознавана, о учитељици која је није разумјела и о оној другој — која јесте. Свједочи о мајци која је својим радом и жртвом прокрчила пут између немогућег и наде, и о вјери да је породица најјаче оружје против заборавља. Данас, Слађана Пајић брани људе, али и идеју правде.

• Сјећате ли се дана када сте са породицом морали напустити Војнић?

— Сјећам се да ме је тог јутра пробудио звук граната и уплашени израз лица моје мајке, која ме је брзо сакрила иза кревета. Дала ми је једну бијелу торбу и рекла да у њу спакујем своје играчке, али од учесталог гранатирања у томе нисам успјела. Тако је моја торба остала празна... И данас је чувам као свакодневни подсјетник прекинутог дјетињства, са надом да ће она једнога дана бити пуна снова, жеља, играчака и наде у боље сутра.

• Како дијете од шест година доживљава тренутак када напушта дом, пријатеље — све што је познавала?

— Мисли које су ми тада пролазиле нису очекивале да је то крај. Потајно сам се надала да је то само један кратак период и да ћемо се брзо вратити. Мислим да ме ни данас та мисао не напушта, да нада никада није престала да постоји. Срећом, са већином пријатеља с којима сам одрастала и проживљавала ратне године и данас сам у контакту, иако смо се раселили на све стране овога свијета. Дуго година након избјеглиштва сањала сам исти сан — ријеку Корану и купалиште Вељун — како се тамо сретно купам.

• Шта Вас је највише држало у тој несигурности и страху?

— Све што сте данас, што сте били јуче и што ћете бити сутра — тековина је ваше породице, ваших предака и гена. Зато је породица најсигурније и најискреније уточиште свакога човјека. Вјерујем да је управо породица оно што је нама, избјеглицима, помогло да преживимо, мјесто гдје смо у најтежим тренуцима осјећали највећу при-

» Некадашња дјеца, данас зрели људи, постали су стубови заједница у којима живе — љекари, професори, умјетници, спортисти, новинари, укратко: ствараоци. Наша је обавеза да њихове приче пренесемо достојанствено — као опомену, али и као доказ да ниједан прогон не може угасити људски потенцијал.

» Редакција *Српског кола* овај серијал објављује да би се памтило, да би се уважила жртва, и показало да су прогнаници једне земље постали богатство друге.

» Из колоне страха израсли су људи који данас носе снагу једног народа.

3.

» Сјећање на дан кад је Слађана уписана у Адвокатску комору Београда

Сјећам се да смо од Црвеног крста добили сиву тренерку са црним и ружичастим шарима, коју су носила само дјеца избјеглица. То нам је био знак распознавања!

падност и утјеху. Она је била наше најјаче оружје против несигурности и страха, као и највећи подстијек да у животу можемо много тога постићи и достићи.

• Често се говори да дјеца све брзо забораве. Али, да ли је стварно тако?

— Сјећања која ме враћају у дјетињство врло су помијешана. Као кроз сан и маглу, сјећам се очевих одлазака на ратиште, борбених дејстава, гранатирања, преране смр-

ти мог ујака који је страдао 1993. године, и велике туге која је тада завладала у мојој породици. Памтим и операцију крајника у ратној болници, колону, врућину, стално премјештање из једног аутомобила у други, тугу на лицима избјеглица који су у једном дану изгубили све што су имали. Памтим и другаре, вртић, оне ријетке безбрижне дане када је сваки био љепши од претходног — када је моја дјечја радозналост свакодневно откривала нешто ново и уживала у свом малом свијету. Са свега пет година одлучила сам да сама одем до баке, која је живјела око километар од нас, и без имало страха спровела своју идеју у дјело. Када сам касније родитељима препричавала свој „велики пут“ — преко аутобуске станице, пјешачког прелаза, парка и уласка у зграду тадашњег суда на чијем спрату је живјела моја бака, очева мајка — мислила сам да ми не вјерују. С временом сам схватила да су знали да је то истина, али нису хтјели да признају, јер би тиме можда охрабрили неку нову моју авантуру. Данас, за разлику од тог доба, имам много више страха у себи.

• Многе породице су се тада суочавале са бројним селидбама. Какав је био случај са Вама?

— То је био врло тежак период у животу једног малог дјетета. Петнаестак селидби носило је са собом непрестану неизвјесност, страх од сваког новог премјештаја, промјене окружења и људи. Сјећам се да сам тада сањала да имам своју собу, у којој ћу сложити своје играчке и позвати своје пријатеље — то је за мене било нешто огромно. Тај сам сан остварила тек са осамнаест година. Мислим да у том тренутку нико није био сретнији од мене.

Моји нови пријатељи сматрали су то нечим подразумеваним, готово безначајним, али за мене је то било дугогодишње недостижно ишчекивање. Дуго времена након избјеглиштва, свака моја игра укључивала је дио у којем моје играчке бјеже, пакују се, рат је... морају да се сакрију. И данас ми понекад прође мисао да увијек треба имати једну спаковану торбу с најдражим стварима из овог живота.

• Колико је било тешко уклопити се у нову средину?

— Поред сталних селидби, период адаптације у ново окружење, школу и нове другаре био је један од најтежих животних изазова. Доселили смо се у Обреновац, гдје је у то вријеме било заиста мало избјеглица — некако је гравитација наших људи више ишла ка Новом Саду или ка Косову и Метохији. Због тога је тај период био тежи, јер нисте имали никога свога, некога ко дијели вашу судбину и на чијем лицу ћете наћи траг разумијевања. Сјећам

Зашто немамо резолуцију о страдању српског народа?

● Шта мислите, да ли је правосудни систем (и домаћи и међународни) донио правду жртвама Олује?

— Прије свега, нисам присталица назива Олуја, јер сматрам да није исправно да ми, као главни страдалници те акције, своје страдање називамо онако како су га назвали они који су је осмислили и спровели. Тај историјски тренутак прогона српског народа са вијековних огњишта требао би носити неки други, поучнији и достојанственији назив. Што се самог питања тиче, увјерена сам да међународни правосудни систем није учинио готово ништа да би правда жртва била задовољена. Тиме су међународне институције показале да правда, нажалост, није једнака за све. Штавише, Олуја је са аспекта међународ-

ног кривичног права окарактерисана као легитимна војна операција, чиме је свјетска јавност остала слијепа пред етничким чишћењем које је задесило српски народ у Хрватској. Међутим, мора се рећи и да држава Србија никада није заузела јасан и званичан став о том питању, као што је, на примјер, учинила Република Хрватска доношењем своје Декларације о домовинском рају, у којој се Олуја дефинише као ослободилачка операција. Србија се, нажалост, није осмјелила да донесе резолуцију о страдању и прогону српског народа — акт који би представљао не само јасан став у међународним односима, него и снажан темељ за његовање културе сјећања и поштовања према жртвама унутар самог нашег народа.

● Како бисте оцијенили однос Србије према „дјеци из колоне“?

— Дјеца из колоне нису добила мјесто које заслужују. Мало се зна о страдању српског народа, а још мање о свему што су та дјеца проживјела — о траумама које носе и изазовима са којима су се суочавала током свог дјетињства и одрастања. У њиховим душама остала је рана која никада неће зацјелити, жал за прекинутим дјетињством, за љепшим данима који су им отети. Дјеца из колоне су прерано одрасла — постали су људи, иако их нико на то није спремио, иако то ни сами нису знали. Али управо у тој раног зрелости, у тој борби без избора, лежи њихова снага, достојанство и доказ да се живот, колико год болан био, ипак може уздићи изнад страдања.

» Фотографија из Горњег Сјеничака — успомена на страдалог ујака Павла Бијелића

се да смо од Црвеног крста добили сиву тренирку са црним и ружичастим шарамима, коју су носила само дјеца избјеглица. С једне стране, то нам је био знак признавања, а с друге стране знак срамоте и постидности, јер вас сви посматрају као да сте мање вриједни.

— Долазила сам као дијете од шест година у ситуације да уђем у продавницу и тражим „шпек“ или „кру“ умјесто сланине и хлеба, и да ми само одговоре: „Ми то овдје немамо“, без жеље да ми помогну или покушају разумјети што тражим. Неријетко сам се враћала из продавнице постиђена и празних руку. И касније, кроз школовање и средњу школу, била сам једино дијете у разреду рођено ван Београда и Републике Србије. Та чињеница је стално стварала одређену врсту нелагодности. Данас ми је жао што ме је све тако пуно бољело и што сам тако тешко проживљавала осјећај да сам по нечему „другачија“. Сада је то мој највећи понос.

● Да ли сте у тим тренуцима осјећали подршку вршњака, наставника и локалне заједнице, или је било више препрека и предрасуда?

— Док сам похађала прва два разреда у Обреновцу, било је доста препрека и предрасуда, прије свега неразумијевања од моје тадашње учитељице, која је требало да буде моја утјеха и савезник у одрастању. Напротив, често је истицала да сам ја „однекуд дошла“, с дозом презира, тврдећи да не могу знати оно што сам написала. Срећом, у трећем разреду промијенила сам школу и кренула у ОШ Душко Радоковић у Сремичици, гдје ме је дочекала дивна учитељица Милка Атанасковић и насмијана лица мојих другара. На моје велико одушевљење, сједила сам у клупи са својом другарицом из родног Војнића.

— Мислим да је, упркос свим лошим искуствима, било јако пуно добрих људи — родбине, пријатеља и познаника — који су нам пружали подршку, загрљај, осмијех и помогли нам да пребродимо те тешке тренутке.

● Данас сте успјешна адвокатица — шта Вас је највише инспирисало да изаберете право као животни позив?

— Често покушавам да се сјетим који је то кључни тренутак када сам одлучила да право постане моје животно одређење. Свакако да је на ту одлуку највише утицала неправда коју смо мој народ, моја породица и ја преживјели, али мислим да је то и вијековна неправда над српским народом уопште. Један од разлога зашто сам се у почетку одлучила бавити грађанским, а тек касније и кривичним правом, јесте чињеница да нисам била спремна одмах се суочити с дијелом права који је

ПОНОСНА НА ПРЕТКЕ

● Ваша мајка је са Кордуна, из Сјеничака, родног краја Саве Мркаља. Колико Вам значи та веза и колико је важно његовати културно и духовно наслеђе?

— Изузетно ми много значи. Врло сам поносна на чињеницу да је Сава Мркаљ створио најсавршеније писмо и једно од најзначајнијих и најаутентичнијих обиљежја српског народа — нашу ћирилицу. Захваљујући труду и великом доприносу мог ујака Светозара Данчуа и других Сјеничараца, лик и дјело Саве Мркаља данас полако добија заслужено мјесто у нашој културној и духовној историји. С поносом истичем и нашег академика Гојка Николиша и његово дјело Коријен, стабло, паветина, које на најљепши начин изражава љубав и чежњу према завичају. Поносим се и својим прадедом Милошем Кљајићем, који је запалио бакљу за почетак операције Оверлорд на обалама Нормандије, познатог „Дана Д“, а који је, као и многи моји преци, поријеклом из Горњег Сјеничака. Не смију се заборавити ни 1.492 Сјеничараца који су страдали у логорима Јасеновац и Стара Градишка — међу њима су били и моји ђедови и прадедови: Ђуро, Павле и Петар Бијелић, Миле и Марко Данчуо, Јован и Душан Хајдин. У њихову част сваке године, на путу ка мом Војнићу, свратим у Манастир Јасеновац и запалим свијеће за покој душа и царство небеско Светим новомученицима јасеновачким. Сматрам да је културно и духовно наслеђе нит која чини идентитет сваког човјека. Први корак ка спознаји себе јесте управо спознаја своје историје, своје културе и своје духовности — јер без тога, човјек остаје без коријена, а народ без памћења.

» Први рођендан у Војнићу са родитељима оцем Жељком и мајком Радојком

уско повезан с мојим личним искуством из рата — с кршењем основних начела међународног права. Знала сам да је то за мене сувише лично и да ће проћи још доста година прије него што будем спремна за такву врсту борбе.

● Да ли данас у свом послу препознајете проблеме и неправде сличне онима које сте Ви и Ваша породица проживјели?

— Како да не. Неправда је неправда — ма ко год били судионици неког односа из којег је она произашла, или ко год био жртва неправедног поступања. Свакодневно се води борба права против неправда, добра против зла, и вјерујем да је наш основни задатак и смисао живота да свијет враћамо у оно првобитно, право стање какво је Бог створио.

● У којој мјери сте упознати с проблемима српских повратника у Хрватску?

— Гдје год да човјек оде и у којој год земљи да живи, срце је увијек тамо гдје су коријени, а душа тамо гдје су преци. Вјерујем да управо због тога наш народ осјећа снажну потребу да се врати на своја вијековна огњишта, да тамо изнова заснује живот и, упркос свим недаћама, не одустане од те идеје. Проблема је, наравно, много — од немогућности запошљавања, преко осјећаја неправедности у односу на остале грађане, до чињенице да нетрпељивост према Србима још увијек није сасвим ишчезла. Али ипак, наш народ налази своје мјесто под сунцем. Хвала Богу, у многим срединама данас постоји суживот Срба и Хрвата, гдје људи превазилазе различитости и једни у другима виде само оно људско.

● Да ли мислите да држава Србија чини довољно да помогне избјеглицима и повратницима, или је већина препуштена сама себи?

— Заиста тешко питање, на које се не може дати једноставан одговор. Република Србија је држава која нас је примила и у којој смо нашли свој спас — са тог аспекта она је постала наш нови дом.

С друге стране, Србија је имала и етичку и етничку обавезу да припадницима свог народа пружи уточиште, али, нажалост, у годинама након прогона није учињено довољно да избјеглице изнова створе живот и постану равноправан дио друштва.

Сматрам да било какве подјеле унутар српског народа, на основу географских подручја из којих потичемо, нису ни потребне, ни исправне. Потичемо од истих предака, дијелимо исту историју, проживјели смо иста страдања и припадамо истим националним и вјерским коријенима.

● Шта бисте поручили младима који

данас одрастају у избјегличким или повратничким породицама?

— Мој савјет би био да никада не дозволите да их обиљежје „избјеглице“ или „прогнаног лица“ обесхрабри на њиховом животном путу. Напротив — нека им тешке животне околности које носи избјеглички живот буду подстицај више, мотив више да остваре све оно што су наумили. Управо из најтежих околности рађају се најјачи људи, они који најбоље знају колико је сваки успјех плод борбе, истрајности и вјере у себе.

● Када одете на Кордун, каква осјећања Вас преплаве?

— Преовладава туга — она тиха, дубока туга спознаје да то више није твој дом, и да не знаш хоће ли икада више бити. Сузе у очима прате сваки мој одлазак из завичаја, јер никада не пролази осјећај да на Кордуну сунце најтоплије грије, да је зрак најчистији, земља најплоднија, а да је свако лице мог земљака, лице мојој души и срцу блиско. Тамо је све некако истински моје. Сматрам својом дужношћу да подсјећам и своју дјецу и млађе генерације на тешка страдања српског народа на тим просторима — страдања која никада не смију бити заборављена, јер нас је управо та жртва сачувала од уништења и заборавља. Кад год имам прилику, враћам се на своје вјековно огњиште. Одлазим на гробове предака, разговарам са тишином тих брда и шума, и трудим се да свој завичај и своје људе сачувам од заборавља. Јер, човјек није оно што је постигао у животу — већ оно што памти, чему се враћа и што носи у себи.

● Шта бисте данас рекли Слађани из колоне?

— Не бој се, чека те толико тога лијепог у животу.

● Шта је Ваша највећа животна лекција?

— Научила сам да је уз Бога све могуће. Човјек мора да се бори сваки дан, сваки секунд, и да живи тако да „везује конце за небо“, како је говорио Свети владика Николај Велимировић. Само такав живот има смисао и само тада човјека чека Царство небеско и живот вјечни. Ми Срби смо једини завјетни народ, и тај Косовски завјет треба да живимо сваког дана — у својим дјелима, у својој доброти и у својој спремности на жртву за истину и правду.

ТРИФКО ЂОРОВИЋ

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ МИНИСТАРСТВА ИНФОРМИСАЊА И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈА

Ставови изнијети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства

КОНФЕРЕНЦИЈА У ОРГАНИЗАЦИЈИ УДРУЖЕЊА ПОРОДИЦА ПОГИНУЛИХ И НЕСТАЛИХ СУЗА

СЈЕЋАЊА КОЈА БОЛЕ И ОПОМИЊУ

Поводом обиљежавања 30 година од злочиначке акције Олује, 1. августа 2025, Удружење породица погинулих и несталих Суза организовало је конференцију на тему: *Сјећања која боле и опомињу – штри деценије од Олује* у прес центру Удружења новинара Србије.

На конференцији су говорили представник Комисије за нестала лица Владе Републике Србије проф. др Сузана Матејић, представница Комесаријата за избјеглице и миграције Ана Буновић и мигранти Драгана Ђукић, 1. августа 2025, Удружење породица погинулих и несталих Суза организовало је конференцију на тему: *Сјећања која боле и опомињу – штри деценије од Олује* у прес центру Удружења новинара Србије.

У Олуји је погинуло и нестало преко 1.850 Срба, а протјерано најмање 220.000 становника некадашње Републике Српске Крајине.

Председница Удружења Суза Драгана Ђукић наводи да се у Хрватској на институтима за судску медицину још увијек чекају на идентификацију ексхумираних посмртних остаци преко 850 тијела за које се годинама не врши идентификација.

– Већина чланова породица се плаши да говори о страхотама које су преживјели и да свједоче о злочинима страхујући да не угрозе живот своје породице. Оно што је пријетња је, да је и само ћутање о злочину потврда да се тај злочин није ни догодио. Неке породице које су ушле у судске процесе са Р. Хрватском, нису довољно правно заштићене, па плаћају високе таксе, губе спорове и ако не плате судске трошкове пријети им се одузимањем имовине. Већина због тога не смије више да крочи у Хрватску. Потребна им је подршка релевантних институција.

Ђукићева наводи да се недовољно говори о српском страдању, и да је крајње вријеме да се тај наратив промијени.

– Свако од нас треба да се запита да ли може бар нешто учинити и како може дати свој допринос да истина остане забиљежена док су свједоци међу нама. Да се са српским жртвама из деведесетих за 50 година, када нас

» Драгана Ђукић, Нада Бодирога, проф. др Сузана Матејић, Ана Буновић, Александар Пуача и Денис Бојић

не буде било, не полемише, као што се данас чини са жртвама из Јасеновца. Ми смо претходних 30 година, као представници жртава, у сталној позицији да морамо да се бранимо.

– Желим да вас подсетим да смо прије 10 година на овом истом мјесту имали госте из Иницијативе младих за људска права из Загреба, који су нам том приликом уручили извињење/опрост за Олују са 400 потписа грађана Хрватске који су свјесни да је почињен злочин над њиховим дотадашњим комшијама и то само зато што су били Срби, апелујући да учине исто највиша државна тијела Хрватске чији су претходници власти осмислили и спровели акцију Олуја. Нажалост, од те иницијативе младих људи није се остварило ништа.

НАДА БОДИРОГА: ЖИВЕ СУ ИХ СПАЛИЛИ, САМО ЗАТО ШТО СУ БИЛИ СРБИ

Нада Бодирога, ћерка Данице и Теодора Самарције који се воде као нестали од 7. августа 1995. године каже да су њене родитеље заједно са породичном кућом живе спалили само зато што су били Срби.

– Све ове године трагајући за њиховим посмртним остацима доживљавала сам бројне непријатности од надлежних Републике Хрватске. Једном приликом су ме позвали у Тужилаштво за ратне злочине, у то вријеме на тим случајевима је радио Бруно Векарић, узели су моју изјаву и рекли ми да ће тада то бити прослијеђено тамо гдје треба. Прошле су многе године и ја прошле године добијам позив из Тужилаштва, само је у питању други тужилац, и поново ми узимају изјаву и саопштавају ми да моја претходна изјава не постоји код њих у архиви и да нигдје није евидентирана.

Једна Надина сестра је преми-

нула ове године, и није сачекала истину о судбини својих родитеља, а Нада не жели да својој дјечи и унуцима остави ову тугу, бол и неизвјесност и нада се да ће код неког прорадити савјест и рећи јој гдје су посмртни остаци њених родитеља како би их док је жива сахранила како доликује.

ПРОФ. ДР СУЗАНА МАТЕЈИЋ: ОВО ЈЕ ПОЛИТИЧКО ПИТАЊЕ

Проф. др Сузана Матејић наводи да је до сада из регистрованих гробница, насталим асанацијом терена након акције хрватске војске и полиције Олуја, на територији Р. Хрватске, у којима су сахрањена лица српске националности, ексхумирано преко 1.050 лица, а од тога идентификовано и предато породицама ради сахране око 700 лица, а за око 350 се још увијек чека потврда идентитета.

Из ових гробница преостало је још 37 гробних мјеста које чекају на ексхумацију, узимање узорака за ДНК анализу и идентификацију посмртних остатака НН лица. Поред тога хрватској страни је предато око 50 појединачних захтјева за ексхумацију и идентификацију посмртних остатака које су породице несталих лица које живе на територији Р. Србије поднијеле преко Комисије, које чекају на провјеру.

– Рјешавање питања несталих првенствено је важно хуманитарно, али догађаји који нас сустижу увјеравају нас да је и важно политичко питање јер од њега у великој мјери зависи процес помирења и изградња мултиетничких друштава заснованих на демократији, владавини права и толеранцији у региону. То је обавеза надлежних власти према породицама несталих лица које имају право да сазнају истину о судбинама својих најближих.

Матејићева наглашава да ускраћивање информација о отетим и несталим лицима представља грубо кршење људских права чланова њихових породица.

– Мјера зла једног рата или сукоба није само број жртава него и начин њиховог усмрћења, као и однос према њима и њиховим породицама. Ратови су и у прошлости бивали и пролазили, али никада ни у једном рату, као у овом, није тражено признање од жртава да су они злочинци, а убице хуманисти и добротвори.

АНА БУНОВИЋ: ОЛУЈА ЈЕ ОПОМЕНА ЧОВЈЕЧАНСТВУ

Представница Комесаријата за избјеглице и миграције Ана Буновић наводи да се сјећамо колоне прогнаних, туге дјече и старача, бола мајки и очеве, свих оних који су протјерани само зато што су Срби.

– Подсјећамо да је Олуја више од трагедије, она је опомена човјечанству. Не заборављамо и не одустајемо од тражења правде, да васпитавамо нове генерације у духу истине, солидарности и мира.

Буновићева је навела да је Комесаријат до сада изградио преко 8.000 станова, додјелио хиљаде сеоских кућа и пакета грађевинског материјала, монтажних објеката и подршке за економско оснаживање, али знају да ништа од тога не може да надомјести изгубљене животе, ишчупане коријене и уништене домове.

МЕМОРИЈАЛНИ ЦЕНТАР РС НАЈВЕЋА БАЗА СНИМЉЕНИХ СВДЕЧЕЊА СТРАДАЊА

У име Меморијалног центра Републике Српске говорио је Денис Бојић, који је 23. децембра 1992. године са својим братом и родитељима избјегао из Бјеловара. Сада послје 30 година размишља зашто његови родитељи никада нису објаснили политичко-историјски контекст онога што се десило.

– Мислим да је то кључно питање за све нас, питање које обавезује појединачно и институционално како ћемо нашој дјечи преносити све оно што она морају да схвате. Причање и инсистирање на истини имају два правца, један је онај о коме данас говоримо, а други је на који начин да едукујемо нашу дјецу. Управо зато је Меморијални центар Републике

Српске покренуо један од највећих подухвата у историји српског народа снимање свих свједочанстава о страдању српског народа независно од локације и начина страдања, између осталог и страдање српског народа на подручју данашње Хрватске.

Већ сада имају највећу базу свједочанстава и надају се да ће у оквиру активности обиљежавања 9. јануара ту базу представити и јавно. Апелују на све оне који се устручавају и плаше, да свједоче.

– Морамо јавно да говоримо, јер оно што нисмо снимили или записали, сутра ће већ бити касно, а самим тим бићемо оштећени и као појединци и као нација и као народ. Говорите о ономе што се догодило јер је то суштина свега оног што радимо.

ПУАЧА: ПОЗДРАВ КОЈИ БРИНЕ

Поријеклом из Лике, са извора ријеке Уне, у близини Срба шеф кабинета председника Општине Стари град Александар Пуача осврнуо се на усташки поздрав „За дом спремни“ око којег се посљедњих дана много полемише.

– Треба сваки пут да се забринемо када га чујемо. До сада су нас увјеравали да су ти поздрав због предизборне кампање. Какава је то предизборна кампања, и како то да не можете добити изборе ако не ударите по Србима. Данашња Хрватска је остварила све своје националне интересе, добили су територију авнојевске Хрватске и многе дијелове данашње Хрватске који никада историјски нису били хрватски, етнички су очистили територију од Срба, али се и даље не осјећа радост у Хрватској, велики број Хрвата се иселио у друге земље, а они су и даље „За дом спремни“. Који им је то нови дом?

БУДИМИР: БЕЗ ИНСТИТУЦИЈА НЕМА РЈЕШЕЊА

Генерални секретар Удружења Срба из Хрватске Милојко Будимир је поручио да је тужно што се само ових дана говори о страдању у Олуји, и онда прође година дана да се готово о томе не говори.

– Хрватска је чланица Европске уније, а ми који смо тамо били конститутиван народ, који је живио на тим просторима више од 1000 година, данас смо у избјеглиштву, одузета су нам имовинска, старанска и сва друга права. Држава Србија би морала ово питање да постави на што виши ниво и оснује институције које ће нама помагати да се испоштују билатерални споразуми који су потписани.

ДРАГАНА БОКУН

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ГРАДА БЕОГРАДА

Ставови изнјети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додјелио средства

МЕМОРАНДУМ О САРАДЊИ

На крају конференције потписан је Меморандум о сарадњи Удружења Суза и Меморијалног центра Републике Српске за архивирање свједочења видео записима. Тим записима су обухваћене све исповијести чланова породица српских жртава са простора бивше Југославије као и жртава бомбардовања. Меморандум су потписали Драгана Ђукић и Денис Бојић.

Овим путем позивамо све чланове породица чији су најмили страдали да се јаве Меморијалном центру Републике Српске како би њихово свједочење било забиљежено и доступно јавности, те ће на тај начин трајно сачувати истину о страдању њихових најближих.

У СРЕМСКИМ КАРЛОВЦИМА ОБИЉЕЖЕНО 30 ГОДИНА ОД СТРАДАЊА У ЗЛОЧИНАЧКОЈ АКЦИЈИ ОЛУЈА

ФОТО: ПРЕДСЕДНИШТВО СРБИЈЕ/ ДИМИТРИЈЕ ГОЛЛ

ОЛУЈА ЈЕ ПОГРОМ – ПАМТИМО ЗАУВИЈЕК

Тридесет година након Олује, Србија и Република Српска сабрале су се у Сремским Карловцима, мјесту гдје се кроз вијекове преплићу страдање и нада. Уз кишу и црквена звона народ је одао пошту свима који су у августу 1995. године изгубили дом, завичај и најближе.

Скуп Олуја је *појром* — *памтимо заувјек* окупио је представнике државе, Цркве и народа. Патријарх српски Порфирије, председник Србије Александар Вучић и председник Републике Српске Милорад Додик поручили су да сјећање није терет, већ завјет — да памћење није позив на мржњу, већ на јединство, достојанство и мир.

ПАТРИЈАРХ ПОРФИРИЈЕ: ЖИВИМО ЈЕДНИ ЗА ДРУГЕ

Патријарх српски Порфирије нагласио је да је окупљене сабрала љубав према пострадалима.

— Наше сјећање није позив на мржњу. Љубав дугујемо једни другима — у породици, у народу, према ближњима. Тек када заволимо своје ближње, постајемо способни да волимо све људе као своју браћу. Молим вас, браћо и сестре, да не дозволимо да нам постане нормално оно што се, нажалост, данас често дешава међу нама — да правило постане „мрзи ближњега свога“. Мржња рађа мржњу, а љубав — живот — поручио је Патријарх.

Он је позвао народ да се врати Христовој заповијести о љубави и јединству.

— Да будемо једно у добру и врлини, да живимо једни за друге. Тако ћемо сачувати лик Божји у себи и лице нашег народа међу народима. Господе, прими наше молитве и сачувај земљу нашу од неслоге и заваде. Нека је вјечан помен свима пострадалима. Христос васкрсе! — завршио је патријарх Порфирије.

ВУЧИЋ: ОГРОМНО ЈЕ КРАЈИШКО СРЦЕ

Председник Србије, Александар Вучић, обратио се окупљенима на обиљежавању Олује са захвалношћу према свим Крајишницима.

— Хвала свим Крајишницима који су са нама, у нашој Србији, широм бивше Југославије и свуда у свијету. Хвала вам на љубави и на свему што сте дали својој земљи. Огромно је крајишко срце, а у њему највише љубави за Србију. Хвала што доприносите напретку Србије, што дајете своју дјецу Србији, што сте је вољели више од својих домова, јер сте жељели да живите са својим народом. Извините што вас нисмо дочекали како приличи.

Он се захвалио што су Крајишници све издржали и што су увијек уз своју земљу и народ.

— Говорићу о неправди. Све што су Србима радили у протеклих тридесет и више година. Уништили су нам Југославију, говорећи — „поцијепавемо их“. Кад су ковали план да униште Крајину, завршили су то за неколико дана, и нико више никада није поменуо розе и заштићене зоне УН. Њих није било брига што су Србима гарантовали сигурност. Никада о томе нису говорили, већ како је „величанствено“ убити 2.500 људи и протјерати 250.000. И нагјерали су нас да ћутимо — рекао је Вучић.

Вучић је подсјетио на двоструке стандарде и притиске према Србији, од бомбардовања без дозволе УН, преко притиска да се промијени власт, до отимања територије Косова. Подсјетио је и на непрестане мете на српске лидере, као што су Додик, Караџић и Биљана Плавшић.

— Ми нећемо бити слуге и поданици. Србин хоће своју слободу и не пита за цијену. Већина српског народа неће се одрећи свог имена и презимена.

Вучић је поручио да Србија неће попустити у очувању идентитета и достојанства.

— Чувамо своје и нећете нас понизити, нити уплашити.

Додао је да ће држава чинити све да сачува мир, али да је истовремено спремна да брани свој народ. Позвао је и руководство Републике Српске на одговорност.

— Молим Додика и све у Републици Српској да чувају мир, али и да се боре за очување Српске. Гарантујем у име Републике Србије и у своје име: биће и живјеће Република Српска, и ништа јој нећете моћи, сви заједно!

Председник је нагласио да Србија више није слаба као некад.

— Чуваћемо мир и стабилност, али ћемо бити јаки и способни да своју земљу одбранимо много боље него прије тридесет година. Србија снажи и јача.

На крају је упутио поруку Крајишницима.

— Крајишка дјеца живе у слободној земљи у којој могу да дишу и говоре, у којој могу да носе своје српско име и презиме. А онима који призивају нову Олују у Србији и Српској — молим вас, не покушавајте! Ниједна вам више Олуја успјети неће!

ДОДИК: НЕ МОЖЕМО ЖИВЈЕТИ СА ОНИМА КОЈИ НАС ЖЕЛЕ ЕЛИМИНАТИ

Председник Републике Српске Милорад Додик захвалио је Александру Вучићу као покретачу јавног сјећања на жртве Олује које је описао као етничко чишћење изведено уз подршку великих сила и навео да је српском народу онемогућен повратак на огњишта.

— Рекли су нам да су то мировњаци, а у ствари смо били свјedoци етничког чишћења. Република Српска остаје достојанствена и везана за Србију.

Додик је упозорио да опраштање злочина често бива почетак новог страдања.

— Живимо са онима који нас желе елиминисати, а оно мало што остане да буду њихови поданици — то нећемо допустити. БиХ није моја држава. Моја држава су Србија и Република Српска. Живјела Република Српска, живјела Србија!

СВЈЕДОЧЕЊА ПРЕЖИВЈЕЛИХ СРБА

Срби из колоне избјеглих из Хрватске обратили су се окупљенима у Сремским Карловцима, при-сјећајући се страха и страдања током Олује. Многи су говорили о губитку породица, али и о дугом путу до спаса и слободе.

Јована Хрвачевић присјетила се 4. августа 1995. када је гранатама пробужена њена породица. Као дијете од седам година, није могла схватити колико је живот био угрожен. Касније су се она и друга дјеца крила да би се играла, не слутећи да је то последњи пут да се виде са својим другарицама из села. Када је колона кренула ка Србији, Јована је описивала дугачку и страшну путању — куће у пламену, људе који умиру и сахрањивање поред пута, страх и неизвјесност на сваком кораку. Њена мајка је преживјела само захваљујући љекарима у Београду, али нерођено дијете није. Ипак, колона је донијела и спас, а Јована је касније у Сремским Карловцима упознала свог сунруга и створила породицу, али сјећање на Крајину и трагедију њене дјеце остаје живо у њој. Боро Остојић показао је окупљенима фотографије своје спаљене куће, подсјећајући на страдање које је његова породица преживјела. Сличне приче причале су и друге породице — Стојанка је бјежала са мајком након што је отац убијен, а дјед и бака остали су у сенци изгубљених живота и спаљених огњишта.

Посебно потресно било је свједочење Наде Бодироге, чији су родитељи, Даница и Теодор Самарија, живи запаљени током злочиначке акције хрватске војске и полиције. Надини родитељи су живјели у Славском Пољу код Вргинмоста и повјеровали у проглас председника Хрватске да ће сви који нису чинили злочине бити сигурни. Међутим, када је војска ушла у село, затекли су Теодора и Даницу на кућном прагу, запалили кућу и гурнули их у ватру. Надина потрага за посмртним остацима родитеља траје до данас, а њена прича је свједочанство о ужасима које је српски народ преживио и упорности оних који траже достојанствено сахрањивање својих најмилијих.

Нада је рођена на Кордуну, у Славском Пољу, а њен отац Теодор, који је преживио логор у Њемачкој током Другог свјетског рата, често је говорио да ће све преживјети. Међутим, почетком августа 1995. године њихова судбина је била трагично другачија. Оваква свједочења у Сремским Карловцима подсјећају на страх, бол и страдање, али и на наду и упорност преживјелих, који никада неће заборавити Крајину, своју отаџбину и људе које су изгубили.

НАЈВЕЋИ ЕГЗОДУС ЦИВИЛА ПОСЛИЈЕ ДРУГОГ СВЈЕТСКОГ РАТА

Хрватски напад на тадашњу Републику Српску Крајину и протјеривање српског становништва са простора које су Срби вијековима настањивали почео је у зору 4. августа 1995. године.

Према подацима Документационо-информационог центра Веритас, током Олује је протјерано више од 220.000 Срба, док је више од 1.900 људи убијено, а почињени су бројни злочини. То је био највећи егзодус цивила у Европи после Другог свјетског рата.

ВЛАДИКА ДОСИТЕЈ СЛУЖИО У ЦРКВИ СВЕТОГ МАРКА ПАРАСТОС ЗА СТРАДАЛЕ У ЗЛОЧИНАЧКОЈ АКЦИЈИ ОЛУЈА

Требало је да учимо из прошлости!

● На обиљежавању тридесетогодишњице акције Олуја у Београду, владика Доситеј, градоначелник Шапић и представници удружења поручили су да је страдање српског народа трајна опомена – да се сјећамо, али и дјелујемо, како би правда и истина једном побиједиле заборав.

У Цркви Светог Марка у Београду 4. августа 2025. године његово преосвештенство, владика липљански и војни Доситеј са многобројним свештенством одржао је помен за све страдале у злочиначкој акцији Олуји. Окупљени вјерници, породице жртава и представници удружења помолили су се за покој душа изгнаних и убијених Срба, док је храм био испуњен тишином и свијећама које су тихо горјеле у спомен на изгубљене животе.

ВЛАДИКА ДОСИТЕЈ: НЕКА СТРАДАЊА НИСУ МОРАЛА ДА НАМ СЕ ДОГОДЕ

У својој бесједи владика Доситеј је истакао да су Хрвати злочиначку акцију с правом назвали „олујом“, јер, како је рекао, „од олује ништа добро није дошло“.

Подсјетио је да је српски народ у прошлом вијеку претрпио бројна страдања, можда и највећа у својој историји. Поновљени злочини на западним просторима нашег отаџбине, упозорили

су, како је рекао, да је било крајње вријеме да народ научи како да престане непрестано да страда.

– Постојала су страдања која нисмо морали имати у својој историји. Требало је да се научимо из прошлости, како нам се исте трагедије не би поновиле – поручио је владика Доситеј.

Он је подсјетио да је српски народ, упркос свим искушењима, опстао и свједочио својим постојањем. То, како је нагласио, је било једино што нас је могло утјешити послје свих великих страдања. На крају је позвао вјернике на јединство и мудрост, као најјаче оружје против заборавља и подјела.

ЋУКИЋ: ХРВАТСКА СВЈЕСНО ПРИКРИВА НАЦИОНАЛНОСТ НЕСТАЛИХ ЛИЦА

Предсједница Удружења Суза Драгана Ћукић је истакла да након тридесет година од завршетка оружаних сукоба у Хрватској, породице које су имале губитак једног или више чланова удружење су у болу и тузи за својим најмилијима. Они који нису до данас пронашли своје најмилије који се још увијек воде као нестали, нису имали прилику ни да их ојале. Њихова агонија траје и данас, за њих Олуја још није завршена.

– Тридесет година упорно скрећемо пажњу на чињеницу да је Хрватска и даље једина земља у региону која има позната, регистрована гробна мјеста настала санацијом терена након Бљеске и Олује и која су регистрова-

» Крајишници подсјећају да је Олуја злочин који и даље траје

на од стране Хашког трибунала. У Хрватској се наводи да је ријеч о жртвама – хрватским држављанима који су у њима што указује на нетачан закључак о националности жртава, а заправо намјера је да се на перфидан начин прикрије право стање ствари.

У Хрватској на Институтима за судску медицину још увијек чекају на идентификацију ексхумирани посмртни остаци преко 850 тијела за које се годинама не врши идентификација. Нема оптужених за почињене злочине над српским народом, а ако су и изречене пресуде за неколицину извршених злочина, казне нису адекватне. Нема оправдања за нечињење власти у региону у погледу процесуирања ратних злочинаца и привођењу правди чинилаца ратних злочина бар у случајевима када су познате све чињенице.

Након помена положени су вијенци и цвијеће на споменик српским жртвама страдалим у ратовима 1991–2000. године на простору бивше Југославије у Ташмајданском парку који је подигнут 30. августа 2010. године на иницијативу Координације српских удружења породица несталих, убијених и погинулих лица.

ШАПИЋ: ТУГУЈМО У МИРУ

Градоначелник Београда Александар Шапић поручио је да се тугује у миру и тишини јер оном који то прегласно чини циљ је рекламирање и профитирање.

– Град Београд ће наставити да помаже у организацији, али ја се више нећу обраћати иако ћу наставити да долазим, баш из тог разлога. Мислим да смо нарочито тих несрећних деvedесетих имали превише оних који су гласно србовали, а мало дјеловали. Они који су дјеловали најгоре су прошли, добрим дијелом и заслугом нашег сопственог народа. То што нам се десило деvedесетих није ништа различито

од онога што нам се десило четрдесетих. Не будемо ли се ми дозвали у памет, десиће се опет.

Шапић каже да треба да водимо рачуна једни о другима и чувамо једни друге.

– Мање србујмо, а више дјелујмо јер кад год смо превише србовали, Срба на тим просторима није превише остајало. Нека је вјечна слава и лака земља свима онима који су у прошлом вијеку, не само у посљедњем прогону, платили својим животом и надам се да српски народ, ма гдје био, неће више никада дозволити да нам се овакве или сличне ствари из историје понове – истакао је Шапић.

АБРАМОВИЋ: ПРЕДУГО СМО ЋУТАЛИ

У име Удружења Завичај Ненад Абрамовић каже да крајишки народ из свог страдања црпи снагу и вољу за живот и опстанак.

– Одгајамо нове нараштаје и преносимо им истину о нама. Предуго смо ћутали кроз историју, ћутали смо о Јасеновцу, ћутали смо о Пагу, Јадовну и многим нашим стратиштима. Не смијемо да ћутимо, наш крик мора да уђе у сваког Србина и добронамјерног човјека. Бранили смо се колико смо могли и сачували смо биолошку основу. Данас градим нове насеља у земљи коју волимо, али своје никада нећемо заборавити, а жртве никада опростити. Српски народ мора бити јединствен и слојан јер сваку нашу неслогу узео је нам као слабост.

АДАМОВИЋ: НИКО НЕ МОЖЕ ПОБИЈЕДИТИ БОЖЈУ ПРАВДУ

Члан Удружења ветерана Црвене беретке Јово Адамовић каже да је Крајина данас пушта и празна земља мученика, али постоји поносан и достојанствен српски народ Крајине.

– Са болом се сјећамо наших пострадалих мученика, који по-

страдаше на кућном прагу браће своју дјецу, своју икону у свом селу, на својој њиви и својој проплатку. Не смијемо заборавити своје хероје, не стидимо се наше праведне борбе. Наш пут је завјетни, светосавски и светозаревски пут голготе и васкрсења. Олуја је злочин геноцида који чека правду, а нико на свијету не може побиједити Божју правду. Република Српска Крајина живи у душама и срцима наших потомака.

Вијенце су положили градоначелник Александар Шапић, делегације Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Комесаријата за избјеглице и миграције, општина Звездара, Палилула, Гроцка, Удружења несталих и погинулих лица Суза, Координације удружења погинулих и несталих са подручја бивше Југославије, Удружења ветерана Црвене беретке, Удружења бораца Крајине у Републици Србији, Удружења ветерана Кошаре, Удружење бораца Кордуна, Удружења 6. личке дивизије, Културне заједнице Крајине, Славоније у срцу, Удружења за очување културне баштине Дах, Завичајног удружења Банијаца, потомака и пријатеља Баније, Удружења Гиро Личка Кладрма – Дрвар, Удружења Завичај Београд, Удружења Ојнишће у срцу завичаја, Удружења жена са Косова и Метохије, Крајишког покрета Србије, Српске дијаспоре, Координације удружења избјеглих и расељених у Републици Србији, Крајишкој привредника, Удружења Подморничар Београд, Удружења Кордунаша, потомака и пријатеља Кордуна, представници Савеза ратних ветерана Србије и Удружења потомака ратника 1912. године.

Помен су организовали Удружења породица несталих и погинулих Суза, Удружење Завичај и Удружење ветерана Црвене беретке уз подршку Градске управе Града Београда.

ДРАГАНА БОКУН

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ГРАДА БЕОГРАДА

Ставови изнјети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства

ЛИНТА: ХРВАТскоЈ ЗАБРАНИТИ ПРОСЛАВУ ОЛУЈЕ

Парастосу је традиционално присуствовао и народни посланик и предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта који сматра да би Србија, поводом 30 година од злочиначке акције Олуја требало да тражи од међународне заједнице да се Хрватској забрани да сваког 5. августа обиљежава два државна празника тј. Дан побједе и домовинске захвалности и Дан хрватских бранитеља због много разлога – прије свега због тога што злочиначка акција Олуја садржи све битне елементе кривичног дјела геноцида.

– Главни доказ геноцидне намјере и уништења Срба са подручја које је било под заштитом УН су транскрипти са састанка тадашњег предсједника Хрватске Фрање Туђмана у коме се наводе његове ријечи „да Србима треба задати такав ударац да практично нестану“. Линта сматра да би се забраном прославе злочиначке акције Олује створили повољнији услови да Хрватска ријеши питање несталих лица српске националности, да обиљежи бројна мјеста страдања српских цивила постављањем спомен плоча, да процесуира масовне злочине над српским цивилима и ратним заробљеницима и да покрене процес повратка отете српске имовине и стечених права физичким и правним лицима и исплати накнаду штете за уништenu имовину.

ПАРАСТОС НА ПЕТРОВАЧКОЈ ЦЕСТИ

Никога не мрзимо, али чекамо правду!

На мјесту гдје је прије три деценије прекинут живот српске дјеце, жена и старца у избјегличкој колони, се поново окупио народ Крајине. Служен је парастос за невино пострадале на Петровачкој цести, симболу страдања, али и постојаности српског народа западно од Дрине.

Парастос је служио Његово преосвештенство епископ бихаћко-петровачки Сергије, који је у молитвеном тону подсетио да је Петровачка цеста опомена и завјет.

— Овдје су страдали они који су вјеровали да корачају ка слободи, а у трену су покошени злочиначком руком. Нису ни видјели лица својих убица. Ово мјесто нас позива да не заборавимо, али и да се не претворимо у оне који су чинили зло. Само молитва може зацјелити рану која већ тридесет година квари — поручио је владика.

Испред споменика, положени су вијенци и упаљене свијеће. На лицима Крајишника, расутих широм Србије и Републике Српске, огледала се и туга и понос — јер, како кажу, „овдје су нам коријени и гробови, и док год се сабирамо, нисмо поражени”.

Међу присутнима био је и Саво Стијеља из Бенковца, који је као осмогодишњак преживио пакао колоне.

— Сlike се враћају. Изашао сам из камиона и видео оца и дједа мртве, мајка је била рањена и касније преминула у болници у Новом Саду. Никога не мрзимо, са-

» Милош Вучевић и министарка Милица Ђурђевић Стаменковски полажу вијенце на Петровачкој цести

мо чекамо правду — казао је тихо, гледајући у земљу по којој су некад газили његови најмилији.

Саво Штрбац, председник Документационо-информационог центра *Веритас* је подсетио да је и након 30 година, правда и даље недостижна.

— Тужилаштво БиХ већ двадесет година води истрагу против непознатих починилаца, али без резултата. Хрватска не доставља тражене податке, а чак и кад породице покушају да траже одштету, судови одбијају захтјеве, проглашавајући злочин „ратном

штетом”. То је апсурд, јер се напад догодио 60 километара од линије фронта, гдје није било никаквих борби.

ВУЧЕВИЋ: СРБИЈА И СРПСКА МОРАЈУ БИТИ ЗАЈЕДНО

У име председника Србије, изасланик Милош Вучевић поручио је да Срби морају чувати своје државе, јер су и Србија и Српска под великим притисцима.

— Не смијемо дозволити да нас поново дијеле, ни политички ни духовно. Србија и Српска биће заједно и када побјеђујемо и када

страдамо. То је наш завјет. Сјећање на ове жртве мора остати у убеницима, у молитвама и у свијести наше дјеце.

Вучевић је нагласио да је „неприхватљиво да тридесет година траје тишина и сљепо пред српским жртвама”, подсећајући да би „цијели свијет знао за овај злочин да се догодио неком другом народу”.

СТЕВАНДИЋ: ПРАШТА СЕ ОНИМА КОЈИ СЕ ПОКАЈУ

Председник Народне скупштине Републике Српске Ненад

Стевандић поручио је да српски народ не смије показати страх, нити допустити да се икада више понови судбина Вукашина из Клепаца.

— Прашта се онима који се покају, а не онима који оргијају над жртвама. Они који су бомбардовали избјегличку колону представљају највеће зло. Ако за два дана протјераш и побијеш жене, дјецу и старце, па их сутрадан гађаш на територији друге државе — онда си сатана који се ничег не стиди — казао је Стевандић.

Он је додао да Република Српска мора остати „последња линија нашег постојања” и да се култура сјећања мора чувати исто као и територија.

ЂУРЂЕВИЋ СТАМЕНКОВСКИ: НАШЕ ЈЕ ДА ПАМТИМО И СВЈЕДОЧИМО

Министарка за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Србије Милица Ђурђевић Стаменковски нагласила је да је трагедија на Петровачкој цести дио ширег страдалничког мозаика српског народа.

— На овом простору су у Другом свјетском рату убијани Срби од усташке руке. И чини се да је затирање нашег народа спровоњено као програм, као историјска константа. Али ми смо ту, и живимо — поручила је министарка.

Она је позвала на заједнички „календар сјећања”, јер, како је истакла, „наше је да памтимо, наше је да свједочимо и да будемо глас оних којих више нема”.

У БАРАЈЕВУ ОДАТА ПОШТА СВИМ СРПСКИМ ЖРТВАМА СТРАДАЛИМ ДЕВЕДЕСЕТИХ ГОДИНА

У Барајеву је 3. августа 2025. године у Саборној цркви Светог Саве одржан помен жртвама злочиначке акције *Олуја*, поводом 30 година од овог трагичног догађаја.

Помен су организовали Удружење *Ново Огњиште* и СПЦО Барајево, а свету литургију и молитвени помен служио је протојереј-ставрофор Видо Милић, који је у бесједи поручио да је заборав „други смртни ударац за жртве”.

У молитвеном духу одата је пошта свим српским жртвама ратова деведесетих, као и новомученицима страдалим у Јасеновцу, Јадовну, Ливну, Пребиловцима и другим мјестима страдања српског народа. Посебно је истакнуто да је општина Барајево током деведесетих прихватила 8.973 избјегла, прогнана и расељена лица из бивших југословенских република и са Косова и Метохије, те да данас сваки четврти становник потиче са ратом захваћених подручја, што ову општину сврстава међу најгостољубивије у Србији.

Током помена прочитана су имена 22 хероја са подручја Барајева који су погинули у ратовима деведесетих, а организатори су упутили захвалност свим грађанима, потомцима страдалих и прогнанима који су дошли да молитвено очувају сјећање од заборавља.

У ПЛАНДИШТУ ОДРЖАН ПАРАСТОС И АКАДЕМИЈА ОЈ, КРАЈИНО

У Планишту је обиљежено 30 година од агресије на Републику Српску Крајину и страдања и прогона српског народа из Крајине. У Цркви Светог Рафаила Банатског служен је парастос, који је уз присуство бројних прогнаних Крајишника и грађана општине служио мјесни парох Стефан Јовичић.

Након молитвеног сјећања, у Културном центру у Планишту одржана је свечана академија *Ој, Крајино*, у организацији Завичајног удружења Крајишника *Никола Тесла*.

У програму су учествовали др Момчило Диклић, историчар и хроничар страдања српског народа у Хрватској, затим пјесници Милош Бајић и Милка Јованчевић Шолаја, као и гуслар Миланко Гардовић, који су својим наступима подсетили на дубоку повезаност Крајишника са завичајем и страдалничком историјом српског народа.

ПОМЕН У ГОРЊЕМ СЕЛИШТУ

У Горњем Селишту код Глине служен је парастос за 56 српских цивила са подручја Кордуна, Баније и дијела Лике, убијених током и након акције хрватске војске и полиције *Олуја* 1995. године.

Према подацима Вијећа српске националне мањине Глине, жртве су пронађене по кућама, путевима и возилима, страдале у покушају да спасу живот. Сви су сахрањени на православном гробљу Света Ката, а породице су посмртне остатке касније пренијеле на породична гробља.

Код споменика *Вјечни крст* вијенце су положили делегација Српске националне мањине Глине, замјеник градоначелника Бранка Митић Бакић и председник Одбора за помоћ Косову и Метохији из Бањалуке Милорад Арлов.

Бакићева је захвалила Кабинету председника Републике Српске Милорада Додика за донацију захваљујући којој је подигнут Крст, као и Влади Српске и премијеру Радовану Вишковићу за ранију реконструкцију Спомен-костурнице у Глини, у којој су сахрањени остаци више од 2.000 Срба убијених 1941. године. Арлов је поручио да је 1995. године у пројекту хрватске државе готово у потпуности нестало државотворни српски народ са тих простора, те захвалио Вијећу и институцијама Српске што чувају сјећање на страдање.

Парастос је служио парох петрињски Саша Умићевић, а организовало га је Вијеће српске националне мањине града Глине.

ГЕНЕРАЛ ДР КОСТА НОВАКОВИЋ ОТКРИВА КАКО ЈЕ КРАЈИНА ОСТАЛА БЕЗ ЗАШТИТЕ И НАДЕ

ПОТПИС НА ВЕНСОВ ПЛАН ЈЕ ДОВЕО ДО ПАДА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ КРАЈИНЕ

Тридесет година након трагичних догађаја који су обиљежили страдање српског народа у данашњој Хрватској, српска јавност и даље трага за cjеловитим одговорима на питања како је настала, живјела и нестала Република Српска Крајина. У времену када се историја често поједностављује и тумачи према дневнополитичким потребама, посебну тежину имају свједочења непосредних учесника и истраживања стручњака који су догађаје проживјели изнутра, а касније их сагледали научно и документовано.

Један од таквих саговорника је др Коста Новаковић, пуковник у пензији, дугогодишњи официр ЈНА и Српске војске Крајине, учесник бројних преговора са представницима међународне заједнице и један од најбољих познавалаца процеса одбрамбеног организовања Срба у Хрватској и Српској Крајини у периоду 1991–1995. године. Његова биографија, обиљежена службовањем у кључним структурама одбране, информисања и цивилно-војне сарадње, као и непосредним учешћем у Женевским, Бечким и Ослошким преговорима, даје му посебан кредибилитет да говори о сложеним питањима тог времена.

Повод за разговор је његов рад *Од барикада до Српске војске Крајине – Одбрамбено организовање Срба из Хрватске/Срба из Српске Крајине (1991–1995)*, написан за научну конференцију коју заједнички организују Институт за савремену историју, Удружење Срба из Хрватске и Удружење резервних војних старјешина и ветерана Српске Крајине у Србији.

У овом разговору, др Новаковић не само да подјећа на хронологију дешавања која су довела до стварања и слома Крајине, већ и указује на историјске неистине које се и данас понављају у јавном простору. Његов приступ, утемељен на документима, теренском искуству и војној анализи, отвара простор за трезвено промишљање једног раздобља које и даље снажно одјекује у колективном памћењу Срба са тих простора.

● **Зашто сте се определијели управо за ову тему?**

– Више година проучавам и

истражујем ове садржаје, те сам уочио битне разлике у поимању и тумачењу српско-хрватских односа и грађанског рата у Хрватској (1991–1995). Према хрватским ставовима и увјерењима, главни узрок рата била је великосрпска агресија у циљу стварања Велике Србије. Како би поткријепили те тврдње, позивају се на програм Илије Гарашанина (XIX вијек), Меморандум САНУ (1987) и ставове Слободана Милошевића, о томе да сви Срби требају да живе у једној држави. Своје ставове у Хрватској штите и саборским одлукама, међу којима су и Декларација о Домовинском рату (2000) и Декларација о Олуји (2006). Готово да нема другачијих мишљења, осим неких закасњелих ставова Стипе Месића или изјава и генерала Мартина Шпегелја и Јанка Бобетка и министра Јосипа Бољковца, кад пишу о својим заслугама за самосталну Хрватску.

● **Како Срби из Хрватске гледају на узроке распада заједничке државе и на токове рата почетком деведесетих година?**

– Српски ставови, посебно ставови Срба из Хрватске, полазе прије свега од доношења новог Устава Хрватске из 1990. године. Тим Уставом Срби су из статуса конститутивног народа сведени на положај националне мањине, што је у суштини значило да је доведен у питање сам опстанак српске нације у тој држави. Уз то, се-

цесија Хрватске из заједничке федеративне државе била је додатни разлог за неповјерење и страх од поновног историјског понављања. Многи Срби су у то вријеме сматрали да је хрватска држава створена 1991. године у много чему представљала пресликану Независну Државу Хрватску из 1941. године. Било је и оних који су своје ставове заснивали на личним интересима – на питању имовине, породичних веза или чак потребе да и даље љетују на мору. Али чињеница остаје да се политика хрватских власти према Србима, гледано кроз више деценија, није суштински мијењала. Срби су били подржавани само онда када је то одговарало хрватским државним интересима. Кроз историју се тај однос углавном сводио на једно: тежњу да Хрватска буде етнички хомогена држава, без Срба, у границама које су у великој мјери пратиле оне некадашње Бановине Хрватске или НДХ.

● **На чему заснивате став да је у Хрватској од 1991. до 1995. године вођен грађански, а не међудржавни рат?**

– Оружани сукоб у Хрватској одвијао се у оквиру јединствене, међународно признате државе – Социјалистичке Федеративне Републике Југославије. У том тренутку, ни Хрватска, ни Србија нису биле међународно признате државе, нити чланице међународне заједнице. Хрватска је извршила противправну и оружану сецесију из СФРЈ, што је био непосредан повод за избијање сукоба.

● **Каква је била улога ЈНА и Територијалне одбране?**

– Оружане снаге СФРЈ – Југословенска народна армија и Територијална одбрана – имале су двојну уставну функцију: заштиту територијалног интегритета државе и очување уставног поретка. То је било јасно дефинисано Уставом СФРЈ, Законом о општеномјерној одбрани и Законом о оружаним снагама. Важно је нагласити да

се ЈНА у оружани сукоб активно укључила тек након наредбе хрватског министра одбране, издаје 12. септембра 1991. године, којом је наређено да се нападне на припаднике, команде и касарне ЈНА. До тог тренутка, бројни су били напади хрватске паравојске и полиције на српско становништво и припаднике ЈНА. И након повлачења јединица ЈНА, оружани сукоби на територији Хрватске су се наставили, али се њихов карактер није мијењао. У Хрватској није било страних војних трупа – ни из Србије, нити из било које друге државе. Посредовањем међународних фактора, кроз чак 14 потписаних споразума, дошло је до фактичког разграничења између Републике Хрватске и Републике Српске Крајине. Поред тога, у периоду сецесије Хрватске, на највишим државним функцијама у СФР Југославији и даље су се налазили представници управо те исте Хрватске. Све ово недвосмислено потврђује да је ријеч о грађанском, а не међудржавном рату.

● **Када је почетком политичке кризе у Хрватској дошло до првих тензија, Срби из Крајине су се самоорганизовали и већ 17. августа 1990. године поставили барикаде – догађај који је остао упамћен као почетак Балван револуције. У свом раду помињете више фаза одбрамбеног ангажовања Срба из Крајине. Које су то фазе и шта је сваку од њих обиљежило?**

– Током 1991. и 1992. године у оружаним снагама СФРЈ – у јединицама ЈНА и Територијалне одбране – налазило се око 66.000 припадника српског становништва из Хрватске и Крајине, што је чинило приближно 60% укупног састава корпуса и јединица ЈНА. Највећи дио војних обвезника из Крајине остао је у тим јединицама све до њихо-

Генерале, непријатно ми је — ово је подвала

Бабић, тадашњи предсједник Владе РСК, на састанку са америчким амбасадором у Хрватској, Питером Галбрајтом, у Београду 3. августа 1995. године. Галбрајт је том приликом изјавио да „више нема разлога за рат“. Само дан раније, 2. августа, делегација РСК у Женеви прихватила је све приједлоге међународних посредника УН, Торвалда Столтенберга, који је рекао: „Генерале, непријатно ми је — ово је подвала.“ Нажалост, већ је било јасно шта слиједи. Хрватски предсједник Фрањо Туђман је, према Брионским транскрипцијама, изјавио: „Идемо у Женеву не ради договора, него да прикријемо оно што слиједи.“ А сви знамо да је уследила агресија Хрватске на Српску Крајину.

вог повлачења са територије Републике Хрватске и Републике Српске Крајине, 19. маја 1992. године. Штаб Територијалне одбране Српске аутономне области Крајина формиран је 1. октобра 1991. године, а одлуком предсједника САО Крајине за команданта је постављен генерал у пензији Илија Ђујић. Нешто касније, 27. фебруара 1992. године, наредбом Савезног секретара за народну одбрану СФРЈ, формиран је и Штаб Територијалне одбране Републике Српске Крајине. Структуру територијалне одбране чинили су: Штаб ТО САО Крајине, три, а касније шест зонских штабова, бригаде и одреди, са укупно око 24.410 људи — према формацијском саставу, али не и стварном стању на терену. То је, дакле, било више формално него функционално устројство, без потпуне могућности практичне реализације.

● **Изасланик генералног секретара УН, амерички дипломата Сајрус Венс, крајем 1991. године изразио је план за довођење мировних снага, познат као Венсов план. Какве је примједбе на тај план имало руководство Републике Српске Крајине?**

– Предсједништво СФРЈ и војни врх вршили су снажан притисак на руководство Републике Српске Крајине, које је имало бројне примједбе на начин распоређивања и ангажовања мировних снага Уједињених нација. Највећи приговор односио се на принцип распоређивања мировњака — такозвани „принцип мрље од мастила“ — по којем су снаге УН распоређене по цијелој територији РСК, умјесто на линији разграничења сукобљених страна, што је било уобичајено у сличним мисијама. Оваквим распоредом настале су тзв. „ружичасте зоне“ — подручја са већинским српским становништвом која нису била обухваћена Венсовим планом, па су по-

И БУТРОС ГАЛИ ЈЕ РАТ НАЗВАО ГРАЂАНСКИМ

● **Познато је да се у Хрватској одлучно негира теза да је ријеч о грађанском рату, какав је став међународне заједнице по том питању?**

– Интересантно је да је и сама међународна заједница, у појединим званичним документима и изјавама, користила термин „грађански рат“. Тако је генерални секретар Уједињених нација др Бутрос Бутрос Гали, у свом обраћању Генералној скупштини УН 12. новембра 1996. године, јасно рекао: „Грађански рат у Хрватској проузроковао је неописиве патње хрватских грађана, како Срба, тако и Хрвата.“ То је, у суштини, и званично међународно признање природе тог сукоба.

стала жаришта сталних сукоба и инцидената. То је био један од највећих проблема који међународни посредници у почетку нису разумјели. Упркос противљењу, након бројних расправа у Предсједништву СФРЈ и других убјеђивања, Скупштина Републике Српске Крајине је 9. фебруара 1992. године у Глини прихватила Венсов план. Сагласност је, умјесто предсједника РСК др Милана Бабића, потписао предсједник Скупштине РСК Миле Паспаљ, чиме је, по оцјени многих, учињена непоправљива и погубна грешка по опстанак Републике Српске Крајине.

● **У свом раду наводите да је Венсов план, у суштини, представљао план разоружавања војске Републике Српске Крајине.**

— До 22. јула 1992. године мировне снаге УН — УНПРОФОР — преузеле су потпуну одговорност у свим секторима зона под заштитом УН (УНПА): Исток и Запад 19. маја, Сјевер 22. јуна, а Југ 21. јула 1992. године. Након тога, генерални секретар УН обавијестио је Савјет безбједности да су прве двије фазе демилитаризације завршене. Управо у том тренутку, када су снаге УН преузеле контролу над зонама, Хрватска је започела припреме за велике војне операције на тим просторима. У суштини, Венсов план је представљао модус за постепено разоружавање Срба у Хрватској — који су у документима означавани као „побуњени Срби” — и њихову коначну интеграцију у нову хрватску државу. Кључни предуслов спровођења тог плана био је одлазак ЈНА са простора Хрватске и потпуно искључивање било каквог утицаја СФРЈ, односно Србије и Црне Горе.

● **Шта се дешава након повлачења ЈНА и спровођења демилитаризације по Венсовом плану?**

— Повлачењем ЈНА из Хрватске и Српске Крајине, уз потпуно недефинисан Венсов план и захтјев за демилитаризацију — што је значило и демобилизацију људства и предају оружја у магацине под контролом мировних снага УН — српско становништво у Републици Српској Крајини практично је остало без било какве заштите. И борци и старјешине осјећали су се изневјерено, како од међународне заједнице, тако и од дотадашње заједничке државе, СФР Југославије, и њеног руководства. Српска Крајина тиме је доведена на саму нулу својих одбрамбених могућности. Да није био затворен *Посавски коридор* према Савезној Републици Југославији, врло је могуће да тешко наоружање не би остало у магацинима под контролом УНПРОФОР-а, нити би простори РСК били тако лако изложени будућим хрватским офанзивама.

● **Бројни су коментари да је мировна мисија УНПРОФОР-а, а касније УНКРО-а, у потпуности доживјела неуспјех. Како Ви то видите?**

— О неуспјеху мировне мисије Уједињених нација било је мно-

го изјава и анализа. Међу њима је посебно запажена изјава портпарола УНПРОФОР-а, Сузан Мануел, која је отворено рекла: „Срби у Хрватској су ужасна трагедија великих размјера... Не само трагедија за Србе, него и за Уједињене нације. Наш посао је био да одржимо мир, а нисмо у томе успјели.” Додала је и: „У вријеме ембарга на оружје, Хрватска се, иза наших леђа, наоружавала... На сцену је ступила реал-политика: Сједињене Америчке Државе су, у сваком погледу, помагале и подржавале Хрватску да војно ријеши питање територијалног интегритета. УН су искоришћене на компромитујући начин.”

● **Да ли је ријеч о признању немоћи УН или о прикривеном оправдању за свјесну пристрасност међународне заједнице?**

— Ја бих рекао — и на сраман начин. Тешко је назвати „мировним снагама” оне које, умјесто да штите, посредују у договорима и помажу хрватској војсци у предаји и организовању протјеривања Срба са подручја која су формално била под заштитом УН. Симболичан примјер тога је и предаја 21. корпуса Српске војске Крајине, 8. августа 1995. године у Топуском, након хрватских ултиматума да ће артиљерија дејствовати по окупљеним припадницима корпуса и цивилима са Кордуна.

● **Након свега што се догодило, који поруку желите да пошаљете овом приликом?**

— У грађанском рату у Хрватској (1991–1995) уништене су многе блиске везе, разорени су родбински и пријатељски односи два народа који су вијековима живјели једни поред других. Простори на којима су генерацијама обитавали Срби данас изгледају потпуно другачије — промијењена је природа, изникло је ново растине, настаниле су се животиње које ту никада раније нису живјеле. Генерација људи која је стасавала деведесетих година није успјела обезбједити заједнички суживот Хрвата и Срба у Хрватској и у Српској Крајини. На садашњим и будућим генерацијама је да покушају пронаћи прихватљива рјешења, јер Срби и Хрвати су, по свему, два најсличнија народа — историјски и културно предоређена да живе заједно или једни поред других, дијелећи исти простор, обичаје и културу. Велике свјетске интеграције неће заобићи ни Хрвате ни Србе. Хтјели ми то или не, живјећемо у непосредној близини. Што се прије прихвати та чињеница, тим боље за оба народа. Најмање што можемо јесте да будемо коректне комшије и добри сусједи. Јер у грађанском рату нема побједника — губитници су и Срби и Хрвати.

ДРАГАНА БОКУН

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ГРАДА БЕОГРАДА

Ставови изнијети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства

ПАРАСТОСОМ ОБИЉЕЖЕНО 30 ГОДИНА ОД ПРОГОНА СРБА СА КОРДУНА

У организацији Удружења бораца Кордуна 8. кордунашке народноослободилачке ударне дивизије, ратова 1990/1999. организован је парастос 16. августа 2025. у Цркви светих Ђирила и Методија Бусијама за страдале Кордунаше у злочиначкој акцији Олуја и положени су вијенци на споменик страдалим Србима из Крајине 1991–1995. године.

Вијенце су поред организатора Удружења бораца Кордуна на челу са Ђуром Шкаљцем положили и делегације Удружења ветерана Црвених беретки, делегација Завичајног клуба Кордунаша, Удружења 6. личке дивизије, Удружења Завичај и Отаџбинског покрета из Новог Сада.

Парастос је служио јереј Стефан Гавровски.

Страдалих су се организатори и гости присјетили у парохијском дому и том приликом говорили о данима када су се Кордунаши нашли у окружењу хрватских снага и преговорима које су водили у Топуском.

Шкаљац је рекао да руковод-

ство које се нашло на Кордуну уз све ризике је одлучило да покуша да спасе 35.000 људи и у томе је, након тешких преговора, и успјело.

Велики стратеги и патриоте који нису били тамо, који су нас, како Шкаљац каже, оставили и данас пишу неистине о Топуском и преговорима.

Он сматра да треба да се престане са пребацивањем одговорности за пад Републике Српске Крајине на власт, војску на полицију РСК и да су главни узроци далеко од тих криваца.

— Још једном апелујем на историчаре и истраживаче да скину љагу са народа РСК који се храбро борио четири године за своја огњишта и на крају неко трговао њиховом територијом, а они проглашени за кукавице. То је неправда коју историја мора да исправи.

Тошо Пајић, који је у то вријеме био министар Полиције РСК и шеф преговарачког тима, наводи да су смогли снаге да у најтежој ситуацији у њиховом животу из-

нађу најбоље рјешење за народ који је био са њима у окружењу.

— У преговорима смо им рекли да ће сва наша техника и оружје бити употребљени и да ћемо наше животе скупо продати. Током разговора о Крајини у којима смо били чврсти, одлучни и без страха, схватили су, па и сам министар Сушак као најекстремнији и најкрволочнији, да ће имати непроцењив број непотребних жртава. Рекли смо и да смо спремни за све врсте договора уз гаранцију за наш народ.

Пајић каже да је било сасвим јасно да би борбена акција или пробој, у том тренутку резултирао масовним страдањима Кордунаша, заробљавањем од стране Хрвата или 5. корпуса, такође много жртава би било и на хрватској страни.

Присутнима су се обратили и предсједник Завичајног клуба Кордунаша Слободан Шарац, предсједник Удружења Завичај Ненад Абрамовић и предсједник Отаџбинског покрета Драгомир Лалић и пуковник Мирко Радаковић.

ДРАГАНА БОКУН

ПРЕДСТАВЉЕН ЗБОРНИК У ИЗДАЊУ КРАЈИШКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ ЦЕНТРА

РАДАКОВИЋ: Не Олуја, већ агресија на Крајину и успостава хрватске окупације

У великој сали Градске општине Нови Београд одржана је промоција зборника научних радова *Тридесет година од агресије на Републику Српску Крајину и успостава хрватске окупације*, у издању Крајишког културно-историјског центра који је настао са истоименог научног скупа одржаног у априлу.

Зборник је приредио пуковник Мирко Радаковић. Подијељен је у шест поглавља и садржи радове 36 аутора.

Према ријечима приредивача, зборник има чврсту историјску и научну подлогу.

— Сви који користе термин Олуја гријеше. То је била агресија, након које је успостављен окупациони систем који траје и данас — нагласио је Радаковић, посебно истичући рад професора др Милана Бижића, који је као петнаестогодишњак преживио Петровачку цесту.

Он је додао да црно-црвене боје на корицама симболизују коалицију усташа и комуниста, „ко-

» Мирко Радаковић

ји су имали исти циљ — стварање Независне Државе Хрватске”.

Потпуковник Љубан Каран говорио је о улози страних обавјештајних служби у обнављању хрватског државног пројекта. Навео је да су се „црвене” и „црне” усташе ујединиле уз подршку британских и америчких структура, те подсјетио на састанак Туђмана и Шушка у Торонту као кључни

моменат тог савеза. Каран је указао и на улогу Јосипа Перковића у организовању илегалног увоза оружја и у преносу безбједносних структура на хрватску страну.

У наставку промоције, професор др Милоје Пршић подсјетио је да су геноцид и екстремизам темељи хрватског националног програма, док је професор др Мића Живојиновић указао на потребу да Србија своју спољну политику темељи на јединству Србије, Републике Српске и Републике Српске Крајине.

Пјесник Милош Бајић прочитао је своју пјесму *С љутовања кроз Крајину*, а приредивач Мирко Радаковић захвалио се донатору Владимиру из дијаспоре, чија је помоћ омогућила штампање зборника.

Међу присутнима били су народни посланик Миодраг Линта, предсједник Савеза Срба из региона, као и представници бројних завичајних и ветеранских удружења из Србије и дијаспоре.

ДРАГАНА БОКУН

ВУКОВАР У МОЛИТВИ ЗА НЕВИНО ПОСТРАДАЛЕ

У Храму Светог оца Николаја у Вуковару, 3. августа, служен је парастос за све невинно пострадале у злочиначкој акцији *Олуја* која је заувјек промијенила животе хиљада Срба из Хрватске.

Тог дана, као и у многим православним храмовима широм Хрватске, свештенство, представници српске заједнице и вјерни народ сабрали су се у тишини и молитви. Без великих ријечи, али с дубоким болом и пијететом, сјетили су се свих који су изгубили живот, дом и завичај, свих чија су огњишта нестала у пламену.

Након литургије, у црквеној порти код крста посвећеног жртвама рата, положен је вијенац, а молитве су тихо одјекивале над Вуковаром. Парастос је служио Његово преосвештенство, епископ осјечкопољски и барањски Херувим, који је у својој бесједи подсјетио да је праштање највећи израз хришћанске снаге.

– Сјећање није позив на мржњу, него пут ка духовном исцјељењу – поручио је владика, позивајући народ да тугу преточи у молитву, а бол у завјет љубави и мира.

У наставку обиљежавања, у Српском дому у Вуковару, прочитана је Изјава сјећања Српског народног вијећа, коју је пренијела Весна Вујић, замјеница председника Вијећа српске националне мањине Вуковарско-сријемске жупаније.

У њој је истакнуто да се сјећање мора његовати с једнаким саосјећањем – и према страдалим Србима, и према недужним Хрватима који су такође изгубили своје домове у вихору рата.

– Умјесто да наша туга и наша саосјећања након тридесет година бивају мања, она расту. Расту зато што је све мање сјећања на страдања Срба у Хрватској, а у Србији све мање сјећања на страдања Хрвата. Државне политике сјећања нас удаљавају од мира и помирења. Зато је наш задатак да сјећање претворимо у политику мира, а не у политику подјела – наведено је у изјави СНВ-а. Порука из Вуковара била је јасна: не отварајте старе ране осудом, него их лијечите истином, праштањем и заједничким сјећањем.

АМБАСАДОР БЛАГОЈЕВИЋ И ПОСЛАНИК ТУФЕГЋИЋ НА ПАРАСТОСУ ЖРТВАМА У БЕЧУ

У Саборном храму Светог Саве у Бечу служена је литургија и парастос поводом тридесете годишњице страдања невиних жртава у злочиначкој акцији која је прије три деценије завела у црно бројне српске породице. Молитвено сјећање окупило је бројне вјернике, а међу присутнима су били и амбасадор Србије у Аустрији Марко Благојевић, амбасадор Србије при међународним организацијама у Бечу Жарко Обрадовић, као и посланик у Скупштини Беча и члан Савеза Срба, Илија Туфегџић.

Посланик Илија Туфегџић истакао је да је „чување сјећања на невинне жртве морална обавеза сваког појединца“ и нагласио да „култура сјећања не припада само прошлости, већ и будућности коју градимо у слози и достојанству, гдје год Срби живјели“.

Изложба у Бањалуци подсјетила на страдање Срба у Хрватској

Три деценије након егзодуса српског народа из Републике Српске Крајине, бол и неправда и даље трају – порука је изложбе *фотографија Да се не заборави – 30 година од егзодуса из Републике Српске Крајине – „Олуја“ још траје*, која је 4. августа 2025. године отворена у Бањалуци.

Изложбу је организовао Републички центар за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих лица, а њен в.д. директор Виктор Нужић истакао је да положај Срба у Хрватској ни данас није много бољи него прије тридесет година.

– Ове фотографије свједоче не само о страдању и разарању, већ и о истрајности српског народа у борби за истину и очување сјећања. Етничко чишћење дедесетих свело је Србе у Хрватској на статичку грешку, а данас, нажалост, изгледа као да сметају и њихови мртви – поручио је Нужић.

Он је указао на скандалозне законске измјене у Хрватској које дозвољавају уклањање гробова ако се „оцијени“ да величају српску агресију, те додао да међународна заједница на такве појаве ћути.

– Свједоци смо и јавних наступа и концерата на којима се слави усташка идеологија, без иједне реакције институција. То шаље јасну поруку преосталим Србима у Хрватској – да за њих тамо нема мјеста.

У оквиру програма одржана је трибина *Дани шуме и сјећања*, као и промоција књиге Саве Штрпца, директора Документационо-информационог центра *Веритас*, под називом *Наши и ваши*. Кроз сабране текстове објављене у дневном листу *Политика*, Штрбац је представио осврт на српско-хрватске односе и догађаје који су их обликовали током последњих деценија.

Обраћајући се присутнима, Штрбац је подсјетио да је Хрватска „вјероватно једина држава у свијету која слави што је протјерала своје становништво“.

– За њих је то „одбрамбени рат од агресора“, а по свим дефиницијама то је био чисти грађански рат у којем су се Срби побунили против проушташке власти, плашећи се да се не понове године НДХ и времена Анте Павелића.

Штрбац је додао да су односи у региону, и даље оптерећени истим подјелама и неповјерењем као у вријеме распада бивше Југославије.

У оквиру обиљежавања, у организацији *Веритаса*, служен је и парастос за све убијене и нестале Србе у војној акцији из августа 1995. године.

Такође, положени су вијенци на Пердвовом гробљу на споменик погинулима на Динари, као и на гроб Боре Мартиновића на Новом гробљу у Бањалуци.

ЧИКАГО НЕ ЗАБОРАВЉА ЖРТВЕ ОЛУЈЕ

Тридесет година након егзодуса српског народа из Хрватске, далеко од завичаја, али са истом тугом у срцу, српска заједница у Чикагу окупила се у Саборној цркви Светог Васкрсења да ода почаст жртвама војне акције *Олуја*.

Црква је била испуњена до последњег мјеста – међу присутнима су били бројни потомци прогнаних, али и они који су као дјеца сами прошли кроз изbjегличку колону 1995. године.

ЛИТУРГИЈА И ПОМЕН У ЦРКВИ ВАСКРСЕЊА

Литургију и парастос служио је владика коштајнички Серафим са свештенством, а молитва је одјекивала снажније него икад. Организатори сабрања били су Удружење Крајишника *Прело* и Сабор крајишких Срба, уз подршку српске заједнице у дијаспори.

Међу присутнима су били и конзули Србије и Босне и Херцеговине, Марко Николић и Татјана Телић, румунски конзул Лусијан Илије Станица, као и представници америчких институција, Јеврејске заједнице и локалне управе, укључујући министарку финансија округа Кук Марију Папас.

Након молитве, у сали цркве настављен је програм под називом *Дан сјећања у Чикагу*, који

је започео стиховима поеме *Последњи крајишки строј* и пројекцијом документарног прилога *Ко дијели цивилне жртве*, који подсјећа на тешку борбу Срба у Хрватској да остваре своја људска и имовинска права.

ЕМОТИВНА БЕСЈЕДА ВЛАДИКЕ СЕРАФИМА

У надахнутом обраћању, владика Серафим, који је и сам као младић морао да напусти родни крај, подсјетио је да је страдање кроз вијекове за Србе било искушење, али и пут духовне снаге.

– Прошли смо кроз голготу, али нема предаје. Ради истине смо овдје. Безброј мученика страдало је, али није се одрекло своје вјере и коријена. Ми, који смо данас у туђини,

морамо носити ту мисао у себи – да не заборавимо зашто смо страдали, нити ко смо – поручио је владика.

Посебне емоције изазвало је обраћање конзулке Татјане Телић, поријеклом из Крајине, која је очима казала да њена дјеца сваког лета путују у њен завичај, у околину Книна и Ислама Грчког, „да науче шта значи памтити своје“.

БОГАТ КУЛТУРНИ ПРОГРАМ

У име организатора присутнима су се обратили Душко Чучковић, Љубинко Шпегар и Стево Докић, нагласивши да је дијаспора дужна да сачува памћење на оне који су изгубили животе, домове и завичај.

Програм су употпунили глумци Српског позоришта Чи-

У НОВОМ ГРАДУ ЗАПАЉЕНЕ СВИЈЕЋЕ ЗА СВЕ СТРАДАЛЕ

У Храму Светих апостола Петра и Павла у Новом Граду служен је парастос, а затим су – у колони тишине – према мосту на Уни запаљене 1.903 свијеће за све страдале у злочиначкој акцији *Олуја*. Свака свијећа, кажу присутни, симбол је једног угашеног живота и једног неиспуњеног сна.

У ријеку Уну, као симбол наде и сјећања, вијенац су спустили Саво Штрбац, директор Документационо-информационог центра *Веритас*, и Бојан Лукач, замјеник начелника општине.

Говорећи о карактеру акције *Олуја*, Саво Штрбац је подсјетио да је ријеч о операцији спроведеној по систему „спржене земље“. – Гдје год је био ближи сусрет хрватске војске са српским народом, мало шта је остало живо. Све су уништавали – куће, храмове, људе, сјећање. А послје свих парада, прослава и мега-концерата у Хрватској, порука је јасна: и оно мало Срба који су остали, нису добродошли.

Према ријечима Бојана Лукача, општина Нови Град је, у знак сјећања, дуж магистралног пута према мосту спаса поставила 1.903 свијеће – за сваког убијеног у *Олуји*.

– То није само број, већ опомена. Ова акција била је највеће етничко чишћење у Европи после Другог свјетског рата. Хрватска је само наставила оно што није успјела у два претходна рата – поручио је Лукач.

У селу Сводна, код Новог Града, код спомен-крста подигнутог за шест цивила које је 8. августа 1995. године усмртила хрватска авијација, служен је помен, положени су вијенци и прислужене свијеће. И тај крст, кажу мјештани, чува сјећање на „најтежи август у нашем животу“.

како, Милован Глоговац и Миленко Шишарица, који су, кроз поезију и свједочанства прогнанника, подсјетили на људску димензију страдања.

Вече је завршено пројекцијом документарног филма *Пешчовачка цесита*, а потом и свечаним ручком који су припремили домаћини. Сјећање, бол и понос прожимали су се у једном – у завјету да се истина не заборави.

Организацију и програм водио је Игор Обрадовић, уз помоћ Светозара Данчуа и ансамбла *Око соколово*, на челу са Миланом Андријанићем.

ИСТОРИЈСКИ ЧАС ДР МИЛАНА ГУЛИЋА

Неколико дана касније, 7. августа 2025. године, у Чикагу је одржана и трибина посвећена положају Срба у државама насталим распадом Југославије.

Главна тема била је континуирани прогон Срба у Хрватској, који, како је истакнуто, иде толико далеко да се Срби хапсе и због пјевања националних пјесама.

Уводничар трибине био је др Милан Гулић са Института за савремену историју из Београда, који је говорио о систематском негирању права Срба и опасности од заборавља.

МИРОСЛАВ ДРЉАЧА, НАЧЕЛНИК ОПШТИНЕ НОВИ ГРАД

Повјерење грађана највећа је част и обавеза

Начелник општине Нови Град, Мирослав Дрљача, веома посвећено, одговорно и визионарски обавља своју дужност, па не чуди податак да је већ у три наврата добио снажно повјерење својих суграђана. То повјерење заслужио је преданним радом, одговорношћу и јасном визијом развоја заснованом на заједништву и стабилности.

Његову посвећеност и ангажман препознала је и Српска православна црква, која га је одликовала Орденом Светог Саве другог степена и Орденом новомученика бихаћко-петровачких за изузетан допринос обнови и изградњи храмова.

У разговору за *Српско коло*, Дрљача открива са каквим се изазовима суочава локална заједница, које пројекте сматра најзначајнијим, како види сарадњу са Србијом и вишим нивоима власти, као и своју визију будућности Новог Града — мјеста напретка, заједништва и добрих људи.

● **Од када сте постали начелник општине шта је за Вас био највећи изазов?**

— Највећи изазов је ускладити бројне потребе грађана са ограниченим ресурсима којима располажемо. Нови Град је мања општина, а самим тим и буџет често није довољан да одговори на све приоритете. Иако идеја и иницијатива има много, њихова реализација захтијева вријеме, стрпљење и често подршку републичких институција, које понекад не препознају у потпуности значај улагања у мање средине.

Посебан изазов је и различитост очекивања грађана — оно што једнима представља приоритет, другима можда није од пресудне важности. Трудим се да увијек останем рационалан, да саслушам свакога и помогнем у мјери у којој то околности дозвољавају. Вјерујем да се повјерење грађана стиче и чува дјелима, а не ријечима, и зато настојим бити приступачан, одговоран и посвећен заједничком добру. Повјерење које су ми грађани већ трећи пут узастопно указали на изборима схватам као потврду да препознају ту преданост.

● **Који су најзначајнији инфраструктурни пројекти?**

— У претходном периоду реализовали смо велики број пројеката који су значајно унаприједили свакодневни живот наших грађана. Посебно бих истакао отварање нове организационе јединице Дјечјег вртића *Пчелица Маја*, затим изградњу пјешачке стазе, постављање нове расвјете на кеју — симболу нашег града, као и асфалтирање путева у дужини од око 3.600 метара. Тренутно најважнији пројекат који реализујемо јесте реконструкција препумпне станице *Град*, којом трајно рјешавамо питање заштите од поплава.

● **Какви су планови за наредни период?**

— Међу приоритетима су уређење и развој Индустријске зоне *Пољавнице*, реконструкција система одводне подземних, оборинских и фекалних вода, те уређење дворишта Основне школе *Свети Сава*. Планирамо и изградњу водоводног система *Мраовац*, пројекте енергетске ефикасности у школама и Дому здравља, изградњу моста на ријеци Јаприци, реконструкцију путева и улица, као и обнову кино сале и уређење Градског парка.

● **Многе локалне заједнице покушавају да привуку стране инвеститоре. Шта је највећи адут Новог Града?**

— Повољан географски положај Новог Града, на раскршћу путева између Републике Српске, Хрватске и Федерације БиХ, чини га значајним саобраћајним и привред-

ним чвориштем. Некада важно мјесто у систему бивше Југославије, Нови Град данас има све предуслове да поново постане привлачна тачка за инвестиције и развој. Наш највећи адут су управо природни ресурси и људи — вриједни, гостопримљиви и ода ни свом крају. Ријеке Уна и Сана, са својим кристално чистим токовима и богатим рибљим фондом, пружају огроман потенцијал за развој туризма, спорта и рекреације. Сеоски туризам све више добија на значају, јер посјетиоци траже мир, аутентичност и домаћу храну, што наш крај обилато нуди. Посебан драгуљ је и бања Љешљани, позната по љековитој термалној води, која има велики потенцијал за здравствени и бањски туризам. Бог је, може се рећи, био великодушан према овом мјесту — подарио нам је ријеке, шуме, плодну земљу и чист ваздух. На нама је да све те природне благодати претворимо у снагу развоја и нове прилике за наш град.

● **Постоји ли и у којој мјери сарадња са Србијом?**

— Србију доживљавамо као своје природно и духовно средиште, матицу која нас окупуља и подстиче да његујемо заједничке вриједности. Та веза није само на симболичном нивоу — она се данас огледа кроз бројне конкретне облике сарадње. Потписани су споразуми и меморандуми који обухватају области привреде, образовања, културе и заједничког обиљежавања важних датума и празника. У сваком сусрету, у свакој иницијативи, присутан је дух блискости и подршке, који нас охрабрује да радимо заједно на добробит нашег народа.

● **Како бисте оцијенили безбједносну ситуацију и сарадњу са федералним властима?**

— Често се потенцира наратив о трајним подјелама и страху између народа у Босни и Херцеговини, стварност је, бар када је ријеч о Новом Граду, знатно позитивнија. Општина његује коректне и конструктивне односе са сусједним општинама у Федерацији БиХ, са којима успјешно сарађујемо на бројним пољима. Упркос слојеној политичкој структури земље, показали смо да је могуће градити мостове повјерења, међусобног разумијевања и заједничких интереса. Безбједносна ситуација у Новом Граду је

МОСТ СПАСА И НОВОГ ЖИВОТА

— Наш град је био једно од првих уточишта за протјеране Србе са подручја некадашње Републике Српске Крајине и Федерације БиХ. Мост преко Уне тада није био само физичка веза — био је мост спаса за хиљаде људи који су бјежали од рата, страха и прогона. Људи који су овдје нашли нови дом нису остали на маргинама друштва. Од самог почетка, општина је настојала да их прихвати као равноправне чланове заједнице. Њихови егзистенцијални проблеми рјешавани су кроз конкретну институционалну подршку: стамбено збрињавање, запошљавање, укључивање у образовни и социјални систем и омогућавање учешћа у јавном и друштвеном животу. Данас су ти људи саставни дио Новог Града. Снашли су се, створили нове животе, дали значајан допринос развоју општине и уткали себе у њен идентитет. Баштинимо сјећање на трагичне догађаје и прогон Срба са њихових вјековних огњишта, јер то је наша историја, наш бол и наша обавеза да памтимо.

стабилна, а односи међу људима засновани су на међусобном поштовању и свијести да живимо у заједничкој земљи. Вјерујем да управо у разноликости народа, култура и традиција лежи највећа вриједност Босне и Херцеговине — и да се на тим темељима може градити трајан мир и стабилност.

● **Веома сте активни у Ловачком савезу Републике Српске. Да ли Нови Град има потенцијал за развој ловног туризма? Да ли су искориштени туристички потенцијали у пуној мјери?**

— Нови Град располаже богатим природним ресурсима, прије свега шумама које представљају значајан еколошки, економски и рекреативни потенцијал. На овом подручју обитава разноврсна дивљач — од срндаћа и срна, до дивљих свиња, зечева, патки и лисица — што отвара могућности за развој ловног туризма и очување биолошке разноликости. Газдовањем ловиштва баве се четири ловачка удружења: *Срндаћ, Лане, Фазан и Пастирево*, чији рад је од изузетне важности за одржавање еколошке равнотеже и унапређење ловне инфра-

ЈАЧАТИ ЛОКАЛНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

— Сарадња локалне и републичке власти функционише на задовољавајућем нивоу и омогућава реализацију бројних развојних пројеката. Ипак, изражена централизација и даље представља изазов — често се дешава да већи урбани центри добијају више финансијске подршке, док мање општине, попут Новог Града, остају у другом плану. Такав приступ ограничава равномјеран развој и указује на потребу да се политика расподеле ресурса учини уравнотеженијом. Сматрам да је неопходно јачати институционалну сарадњу и омогућити већу самосталност локалних заједница. Истовремено, важно је спровести реформу система локалне самоуправе, који је и даље оптерећен заостацима претходних модела управљања. Управо ти недостаци највише погађају мање средине, каква је наша, јер им отежавају да у пуној мјери искористе своје потенцијале. Нови Град има снагу, људе и идеје, али за напредак је потребна равноправна и континуирана подршка.

структуре. Уз одговорно управљање, ловни туризам може постати значајан допринос локалном развоју, али на начин да сачувамо природно наслеђе наше заједнице за будуће генерације.

● **Како бисте оцијенили стање спорта, посебно фудбала у Новом Граду?**

— Фудбал у Новом Граду заузима посебно мјесто — не само као најзаступљенији спорт, већ и као важан друштвени феномен који окупуља младе, подстиче здрав начин живота и развија карактер кроз тимски рад, дисциплину и фер-плеј. Као председник Скупштине ФК *Будамара*, свакодневно видим колики је значај фудбала у одрастању и развоју младих генерација. На подручју општине дјелује шест фудбалских клубова, школа фудбала, новоосновани клуб малог фудбала, као и Градски фудбалски савез, што показује колико је овај спорт жив у заједници. Поред тога, општина Нови Град суфинансира рад 19 спортских клубова, што потврђује нашу одређеност да спорт подржимо не само као рекреацију, већ и као кључни дио здравог, активног и одговорног друштва.

● **Да ли данас млади људи могу пронаћи перспективу у Новом Граду?**

— Нови Град је изнедрио велики број успешних младих људи — сликара, професора, лекара, спортиста, инжењера и предузетника — који својим радом доказују да успјех није резервисан само за велике градове. Млади који остају на својим огњиштима препознају вриједност локалне заједнице и природних ресурса и управо ту виде своју шансу. Све више се одређују за пољопривреду уз савремене и одрживе методе, обнављају старе занате и покрећу микробизнисе, стварајући јединствене производе који налазе мјесто на тржишту. Ове приче свједоче о снази идеја и потенцијалу младих у Новом Граду. Умјетници, занатлије и иноватори показују да се и у мањим срединама може успјети уз визију, рад, посвећеност и подршку заједнице, а њихови резултати инспиришу нове генерације да граде живот вриједан поноса и останка.

● **Као добитник Ордена Светог Саве и Ордена новомученика бихаћко-петровачких за допринос обнови храмова, како доживљавате улогу цркве у 21. вијеку?**

— Српска православна црква кроз историју је била стуб нашег народа — ослонац у најтежим временима, чувар језика, писма, традиције и културе. Манастири и храмови били су мјеста гдје су се његовали образовање и колективно памћење, а вјера је јачала заједништво и солидарност. За мене је улога цркве у 21. вијеку управо у томе — да чува духовне вриједности, оснажује заједницу и подстиче младе да поштују прошлост, а истовремено граде будућност.

● **Како видите Нови Град за 10 година?**

— Видим га као мјесто напретка, заједништва и добрих људи. Вјерујем да ће туристички потенцијал бити у потпуности искоришћен, да ћемо наставити развој инфраструктуре и привреде, те пружити младим људима довољно простора да својим знањем и талентом допринесу унапређењу локалне заједнице. Вјерујем да ће Нови Град постати препознатљиво мјесто не само у Републици Српској, већ и у ширем региону, привлачећи како домаће, тако и стране инвеститоре. Наш задатак је да очувамо природно богатство, препознатљив идентитет и заједништво које краси овај простор, како би наш град остао мјесто у којем се живи и ствара са поносом. **ТРИФКО ЂОРОВИЋ**

ДРАГОСЛАВ ПАВЛОВИЋ ГРАДОНАЧЕЛНИК НИША

ГРАД КОЈИ СПАЈА ЉУДЕ И РАЗВИЈА ЈУГ СРБИЈЕ!

Са градоначелником Ниша, Драгославом Павловићем, разговарали смо о најважнијим инфраструктурним и економским пројектима, плановима у области здравства и образовања, подршци младима, као и о томе како Ниш види своју улогу у регионалном развоју југа Србије.

● **Ниш је у последњих неколико година постао велико градилиште. Који су, по Вама, најзначајнији инфраструктурни пројекти који се реализују?**

— Поносан сам на то што сви примећују да је Ниш данас велико градилиште. Поред изградње и модернизације Индустијске зоне Север 2, где се ускоро очекује отварање нових фабрика, значајна улагања усмерена су и на побољшање инфраструктуре како бисмо створили услове за долазак нових инвеститора. Веома је важно истаћи да је у току изградња Фабрике за прераду отпадних вода *Цијански кључ* — једног од највећих европских пројеката овог типа у региону. Ниш ће бити први град у овом делу Балкана који ће добити овако савремену фабрику, чиме се дугорочно решавају проблеми мештана појединих села и насеља.

А ово је само део онога што се гради и планира у највећем граду југа Србије.

● **Колико су Научно-технолошки парк и нове инвестиције, попут доласка компаније AMD, промијениле економску слику града?**

— Отварањем Научно-технолошког парка Ниш је добио снажан технолошки замајац, а сада се гради и његов други крак који ће додатно убрзати развој. Последњих година парк је изнедрио стотине малих компанија, чије иновације и креативност обликују нови идентитет града. Захваљујући том развоју, Ниш се све јасније позиционира на светској технолошкој мапи као средина у којој мале ИТ фирме постижу изузетне резултате, како на домаћем, тако и на међународном тржишту.

● **Железничка обилазница и нови булевари најављени су као велики кораци ка растерећењу саобраћаја у граду.**

— Измештање пруге из самог центра града тема је о којој се говори деценијама, јер је реч о сложеном проблему који захтева сагледавање из више углова. Коначно су решене дугогодишње правно-административне препреке, што нам омогућава да ускоро

кренемо у следеће кораке ка реализацији дуго очекиваног пројекта. Паралелно се разматра и повратак трамваја у Ниш, као и други начини за унапређење јавног превоза. У плану је израда студије која ће обухватити модернизацију и побољшање градског саобраћаја, а на основу најновијих података са терена добићемо јасне смернице за даљи развој система. Наш циљ је да превоз буде организован у складу са стварним потребама грађана.

● **Као универзитетски центар, Ниш привлачи младе. Како им град пружа подршку?**

— Поред свакодневне бриге о младима и бројних пројеката који им пружају могућности за развој, активно радимо на реновирању старе зграде Учитељског дома. Она ће постати Омладински центар — место не само за окупљања, већ и за конкретно деловање и самостални развој наших младих суграђана.

● **Велики број прогнаних и интерно расељених лица пронашао је свој нови дом у Нишу. Колико је град помогао њихову интеграцију?**

— Од првих таласа избеглица и интерно расељених лица, па до данас, Ниш је био и остао сигурна лука за хиљаде породица из Републике Српске Крајине, Босне и Херцеговине, као и са Косова и Метохије. Свесни дубине њихових животних драма, системски смо приступили стамбеном збрињавању и интеграцији. До сада је више породица добило кров над главом кроз програме социјалног становања, доделу грађевинских парцела, као и кроз сарадњу са међу-

народним партнерима у оквиру Регионалног стамбеног програма. Поред тога, реализовани су бројни пројекти који подржавају економско оснаживање, образовање и социјалну инклузију ових породица.

— За сеоска домаћинства пет интерно расељених лица уложено је укупно 10.500.000 динара, а грађевински материјал добило је шест породица у укупној вредности од 4.800.000 динара. За пет избеглих лица уложено је 10.500.000 динара у сеоска домаћинства, а за грађевински материјал четири породице добиле су 3.200.000 динара.

— Интеграција није само питање становања и инфраструктуре — она подразумева прихватање, разумевање и заједнички живот. Зато смо поносни што су многи од наших нових суграђана данас активни чланови заједнице: предузетници, наставници, лекари, радници — људи који доприносе развоју Ниша.

● **Који су најважнији пројекти у здравству?**

— Један од најзначајнијих пројеката је изградња новог породилишта у Нишу, које ће бити најсавременије у Србији. Тренутно се налази у фази припреме, а радови су планирани да почну у пролеће наредне године, са завршетком до лета 2028. Ново породилиште биће изграђено на површини од 20.000 квадратних метара, између старог и новог Универзитетског клиничког центра, и биће опремљено најсавременијом медицинском опремом, пружајући висококвалитетну негу будућим мајкама и новорођенчадима.

● **Како теку радови на обнови Нишке тврђаве и оживљавању културног живота?**

— Уз подршку европских пројеката, обновљени су делови Тврђаве, барутана и казамати. У плану је и реновирање нишких атељеа, а сама површина Тврђаве захтева посебан режим управљања, који још увек није поверен ниједном комуналном или јавном предузећу.

● **Да ли грађани Ниша имају довољно зелених површина?**

— Зелене површине нису само украс града — оне су његова душа. Последњих година покренули смо низ пројеката који комбинују естетику и еколошку одрживост: обнову Чаира, изградњу нових дечјих игралишта, пошумљавање периферних зона и

ДРЖАВА ЈЕ НАШ НАЈБОЉИ ПАРТНЕР

— Држава је наш најбољи партнер, јер помаже код оних ствари које сами никако не бисмо могли да урадимо. Велика улагања на која смо поносни односе се на нишки аеродром где је изграђена нова терминална зграда, а ускоро се планира и занављање старе зграде, после чије ће изградње Ниш постати један од најбитнијих туристичких чворишта у овом делу Европе са десетинама полазака за нискобуџетне компаније, али и важан карго центар. За већину суграђана најбитнији пројекат је бесплатан јавни превоз што свакако не би било могуће без иницијативе председника Александра Вучића и помоћи Владе Србије.

● **Социјална политика Ниша често служи као примјер: бесплатни уџбеници, бесплатан градски превоз, подршка породицама. Да ли су у плану нове мјере ове врсте?**

— Оно што за сада знамо јесте да ће помоћ родитељима бити обезбеђена и наредне године, јер је управо то веома лепо прихваћено код наших суграђана, где је родитељ сваког ђака који иде у основну школу добио по 20.000 динара. Такође, неутрошена средства која су била планирана за одржавање Фестивала *Филмски сусрети* биће усмерена за помоћ родитељима болесне деце како би се помогло њихово лечење.

увођење паметних система за наводњавање. Желимо да сваки квартал има свој зелени кутак, свака породица место за одмор, а свака генерација осети бригу града за будућност. Очување животне средине није избор, већ обавеза, због чега Ниш наставља да улаже у зелену инфраструктуру, едукацију грађана и пројекте који спајају урбани развој са природом.

● **Ниш је природни центар југа Србије. Како град види своју улогу у регионалном развоју?**

— Ниш није само географски, већ и историјски, културни и економски центар југа Србије. Та улога нас обавезује да будемо покретач регионалног развоја, мост сарадње и простор у којем иницијативе прерастају у конкретне резултате. У сарадњи са градовима и општинама широм југа, активно радимо на јачању инфраструктурне повезаности, развоју образовних и здравствених капацитета, као и подршци предузетништву и иновацијама. Пројекти као што су брза саобраћајна веза са Софијом, модернизација Аеродрома *Константин Велики* и развој Научно-технолошког парка чине Ниш капијом региона ка Европи. Наш циљ је да сваки град и општина у овом делу Србије осете корист од снаге Ниша — не као доминантног центра, већ као партнера. Регионални развој мора бити солидаран, одржив и заснован на заједничким интересима. У том духу, Ниш ће наставити да повезује, охрабрује и подстиче развој целог јужног региона.

● **Каква је Ваша визија развоја Ниша за наредних пет година?**

— Бити центар југа Србије није титула већ одговорност коју свакодневно носимо кроз дела, а не речи. Наш задатак је да градимостове: између општина, између генерација, између идеја и њихове реализације. Регионални развој за нас није апстрактан појам. Он се мери у новим путевима, у школама које се обнављају, у младим људима који остају и покрећу сопствени бизнис. Ниш је данас капија ка Европи, али и врата кроз која регион улази у нову фазу сарадње, иновација и солидарности. Надамо да слушамо, да повезујемо и да подстичемо — јер само заједно можемо да изградимо југ Србије који не само да прати корак са светом, већ га и поставља.

ТРИФКО ЋОРОВИЋ

УПОЗНАЈТЕ РОДНИ ГРАД КОНСТАНТИНА ВЕЛИКОГ

Ниш, трећи по величини град у Србији, смјештен на раскрсници важних балканских и европских путева, нуди разноврсне садржаје који ће вашу посјету учинити незаборавном.

Као град са стратешким и историјским значајем, Ниш је вијековима био центар трговине, привреде и културе, али и мјесто збивања различитих историјских до-

гађаја. Током његове историје дуге два миленијума, бројни освајачи остављали су своје трагове.

Данас је Ниш значајан привредни, универзитетски, саобраћајни и културни центар јужне и југоисточне Србије.

Међународни аеродром *Константин Велики* повезује Ниш са већим европским градовима, омогућавајући директне ле-

тове ка најпопуларнијим дестинацијама. Разноврсна и квалитетна хотелска понуда задовољава потребе посјетилаца различитих категорија, било да сте туриста или организатор неког пословног догађаја.

Када посјетите Ниш, дочекаће вас град у коме се на сваком кораку осјећа историја, култура и традиционално гостопримство, стварајући незаборавна искуства.

ПЕТ РАЗЛОГА ДА ПОСЈЕТИТЕ НИШ

» Ћеле-кула

» Спомен-парк Бубањ

» Нишка тврђава

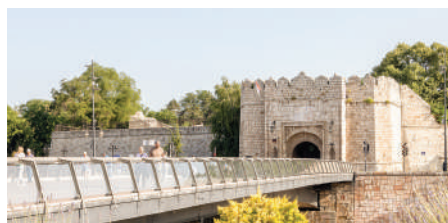
» Манастир Свете Петке

» Сићевачка клисура

1. ШЕТЊА КРОЗ ИСТОРИЈУ ЕВРОПЕ

- Уколико сте љубитељ културно-историјског наслеђа, град Ниш вам може открити богатство знаменитости и прича из различитих периода, од антике до модерног доба.
- Истражите родно мјесто римског императора Константина Великог, посјетите Археолошки парк Медијана и доживите сјај Римског царства на територији Ниша.
- Прођите трагом османског наслеђа кроз Нишку тврђаву, која свједочи о вјештини оријенталног градитељства, и сазнајте како је настао јединствени споменик Ћеле-кула, сазидан од лобања српских устаника.
- Посјетите Меморијални комплекс *12. фебруар* и Спомен-парк Бубањ и доживите потресне приче из периода Другог свјетског рата и нацистичког окупационог логора.
- Сазнајте да је у Нишу примљена депеша о објави Првог свјетског рата и како је у Официрском дому поред Нишаве званично настала Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца.
- Обилазећи Ниш, имаћете прилику да осјетите дух историјских збивања.

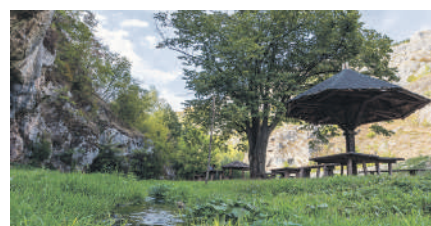
» Стамбол капија

» Саборна црква

2. ГРАД ВЈЕРСКЕ ТРАДИЦИЈЕ И ДУХОВНОГ НАСЛЕЂА

- Сазнајте гдје је у Нишу откривен Христов монограм – један је од најранијих хришћанских симбола који се везује за римског цара Константина Великог.
- Посјетите трећи највећи храм у Србији, посвећен Светој Тројици, подигнут 1872. године, који представља симбол духовног и културног континуитета српског народа. У Музеју црквених старина можете видјети драгоцене експонате који освјетљавају историју православља у нишком крају.
- Црква Светог Пантелејмона чува причу о сусрету великог српског жупана Стефана Немање и њемачког цара Фридриха I Барбаросе, који је са својом војском кренуо на Трећи крсташки поход ка Јерусалиму.
- Посјетите Манастир Свете Петке Иверице, подигнут у знак захвалности и у част краља Александра I Обреновића, који је некада носио јединствен назив *Краљевски српски војни манастир Света Петка Иверица*.

» Јелашничка клисура

3. УЖИВАЊЕ У НЕТАКНУТОЈ ПРИРОДИ

- За заљубљенике у природу, шетње и адреналинске спортове, околина Ниша пружа различите могућности.
- Шетајте стазама здравља у Нишкој Бањи, искусите авантуре у Јелашничкој клисури, откријте које биљне врсте из леденог доба још увијек опстају у Сићевачкој и Јелашничкој клисури, доживите невјероватан поглед са видиковца на Сићевачку клисуру.
- Сазнајте због чега Суву планину, једну од најљепших дивљих планина Србије, називају „Алпима на југу Србије“.
- Откријте љепоте предивног подземног свијета уз спелео-авантуре у Церјанској пећини.

4. ФЕСТИВАЛИ И ДОГАЂАЈИ

- Ниш је град који је у покрету током цијеле године, а посебно лети, када Нишка тврђава постаје велика сцена за наступе глумаца, пјевача, плесача и других уметника.
- Уколико волите домаћа филмска остварења, последње недеље августа можете да посјетите традиционални Фестивал домаћег филма – Филмске сусрете.
- Не пропустите Интернационалне хорске свечаности или Нишке музичке свечаности (НИМУС) које негују класичну музику, али и савремене музичке форме, пружајући публици изузетан културни доживљај.
- Нишвил џез фестивал – највећи џез фестивал у југоисточној Европи и један од најпрепознатљивијих културних догађаја у Србији, спаја различите музичке жанрове – џез, блуз, соул, фанк и етно – стварајући јединствену атмосферу коју сваке године доживљавају хиљаде посјетилаца из цијелог свијета.
- Нишлије, познате по својој љубави према доброј храни и пићу, током лета уживају у дегустацији врхунских вина на фестивалу Naissus Wine & Fine, у промоцији крафт пива на Фестивалу занатског пива, као и у укусима чувеног нишког доручка током манифестације Дани бурека.
- Доживите дух прошлости града који оживљава у срцу Нишке тврђаве за вријеме Градске славе Свети цар Константин и царица Јелена, током Римског фестивала Константин Велики и средњовјековног витешког догађаја Заштитници тврђаве.

» Нишвил џез фестивал

» Споменик Стевану Ремцу и Калчи

» Naissus Wine & Fine фестивал

5. УКУСИ ЈУГА И МЕРАК

- Ниш је прије свега град добрих домаћина, љубазних и гостопримљивих људи који ће вас радо угостити и показати вам све чари које овај град нуди.
- Осјетите незаборавне укусе југа, спој српске кулинарске традиције и источњачких утицаја и доживите нишлијски мерак.
- Мерак је једна од непреводивих ријечи која означава посебан осјећај уживања и тренутак потпуне преданости животним радостима. Зато чувена нишка изрека „Мерак нема цијену“ савршено дочарава темперамент Нишлија, посебно када је провод у питању – нарочито онај кафански, гдје се ужива у добром друштву, музици и гастрономским специјалитетима.
- Традиција, богата историја, култура и ведар дух Нишлија учиниће ваш боравак у овом граду посебним и незаборавним.

КОЛОНИСТИ СОЛУНСКИ ДОБРОВОЉЦИ - ЉУДИ, ЦРТИЦЕ, СУДБИНЕ 19.

» ПИШЕ: ДР МИЛАН МИЦИЋ, ИСТОРИЧАР

Постојећа литература и архивска грађа дјелимично реконструишу животне судбине српских добровољаца насе-

љених у Банату, Бачкој, Срему, Славонији и Барањи у времену Великог рата (1914–1918) и њихове колонизације (1921–1941); илуструју токове рата и колонизације, дочаравају историјске

процесе, околности и промјене изазване ратом и сеобом у њиховим животима и истражује људску судбину човјека – ратника, сточара, ратара, колонисте, а често и печалбара.

Личности добровољаца – колониста у овом раду случајни су узорак на којем се види преламање крупних историјских а и промјена у животу обичног човјека.

ПРИЧЕ СРПСКИХ ОПТАНАТА ИЗ ШАРОКА

Из Шарока у мађарском дијелу Барање иселило се у Краљевину СХС (Југославију) деветнаест породица са презименом Бошњак. Петоро породица избјегло је у југословенски дио Барање по смјени југословенске управе мађарском 20/21. августа 1921. године (Бошњак Тоша, Стеван, Спасоја, Петар, Милан). У Дарду 1926. године прешли су Александар и Влајко Бошњак. Остале породице дуго су се премишљале, иако су се на вријеме, током 1922. године пријавиле да ће оптирати у Југославију. Четири породице кренуле су у сеобу тек 1930. године под пријетњом присилног исељавања и то највише ка Кули у Бачкој, а четири породице су изгнане из Мађарске после 1. новембра 1930. године када је био последњи рок за пресељење пријављених оптаната у Југославију.

Пут Лепосаве Бошњак у Југославију из Шарока био је повезан са судбином њеног оца Радоја Новаковића и мужа Саве Бошњака. Отац Радоје Новаковић родио се у Шароку 5. јула 1873. године, а молбу за оптацију у Краљевину СХС поднио је када су и сви оптанати подносили 26. јануара 1922. године. Лепосавин муж Сава Бошњак родио се 3. маја 1894. године, а молбу за оптацију за себе, жену Лепосаву и ћерку Наталију, рођену 1919. године поднио је 27. јула 1922. године. Међутим, ни Лепосавин отац, ни њена породица нису се селили већ су остали у Шароку вођени недоумицом да ли да оставе родну кућу и имање и крену у непознато. Сава и Лепосава у Шароку 1925. године родили су ћерку Злату, а 1927. године сина Радивоја који је добио име по дједу. Када је Сава Бошњак преминуо не знамо, али је то свакако било у Шароку и Лепосава је остала сама са троје мале дјеце и оцем који је већ био у годинама. У својој молби написаној у општини Кула 10. априла 1933. године Лепосава је навела „да се из Мађарске морала иселити“ што значи да је вјероватно ријеч о протјеривању од стране мађарских власти крајем 1930. године или почетком 1931. године и да је у Кулу са оцем и дјецом доспјела маја 1932. године. У тренутку када се у општини Кула обраћала да јој се додијели земља априла 1933. године, Лепосава је била без оца који је преминуо у Кули у времену од тренутка досељавања до априла 1933. године. „Моју земљу нисам могла продати, нити сам је могла замијенити као остали оптанати и тако сада немам од чега да издржавам моју породицу. Тражим земљу док своју земљу у Мађарској не продам или

» У Шароку више нема Срба, али ту је Црква Светог Димитрија подигнута почетком 19. вијека, а обновљена 1895. године.

овдје купим или са неким замијеним”, навела је Лепосава Бошњак 10. априла 1933. године у Кули. У Шароку Лепосави је остало 19 к. ј. земље што је знатна површина што говори о материјално бољестојећем домаћинству и у томе се може тражити узорак зашто се породица Бошњак није преселила по пријави оптације већ је годинама наставила да живи у Шароку све до тренутка протјеривања. Лепосава Бошњак земљиште је тражила у кулском атару јер је у Кули била насељена.

Аграрни референт среског начелства у Новом Саду 22. јула 1933. године поводом молбе Лепосаве Бошњак навео је да на посједу Бачке бискупије у Бачу нема земље за аграрну реформу јер је користе аграрни интресенти из околних села, и „земља је слабог квалитета”. Ипак, 6. августа 1933. године Лепосава је добила 5 к. ј. земље на посједу Бачке бискупије у Бачу. Године 1933. Лепосава је своју земљу у Шароку успјела замијенити за имање и земљу у Сонти.

Срето Бошњак из Шарока рођен 3. јула 1886. године и његова супруга протјерани су из Мађарске 26. јануара 1931. године. Према документу општине Брањин Врх у југословенском дијелу Барање од 6. јула 1933. године Срето Бошњак није поднио молбу за надиобу земље „јер се тек прије годину дана из Мађарске овамо преселио”. У Мађарској остала му је непродата кућа и 15 к. ј. земље што указује да као материјално бољестојећи човјек није се лако одвајао од родне куће. Молбу за додјелу земље поднио је у општини Брањин Врх 16. септембра 1932. године и тражио земљиште у Плавни у Бачкој гдје су најјеливани земљом протјерани оптанати из Мађарске. Срето је надијељен са к. ј. 1.102 кв. хв. 7. фебруара 1932.

године у атару мађарског села Кулусина у западној Бачкој.

Младен Бошњак из Шарока још 17. фебруара 1922. године поднио за захтјев за оптирање, али није оптирао већ се нашао у стању вакуума дугог скоро деценију. Његова ћерка Анка прешла је у југословенску државу двадесетих година 20. вијека јер се 11. маја 1931. године налазила у колонији Радовановац у среској општини Вогањ у близини Руме гдје је била удата за добровољца Лазара Нинковића који је ту био надијељен са 8 к. ј. и 1.102 кв. хв. земље одузете аграром реформом од грофа Марка Пејачевића. У складу са политиком мађарских власти Младен Бошњак протјеран је из Шарока после 1. новембра 1930. године и како се наводи у документу од 13. априла 1932. године „пробачен је од стране мађарских власти на територију Југославије.” Године 1932. био је стар седамдесет и три године и био је сиромашног материјалног стања. Младен се после протјеривања из Мађарске упутио у Срем код ћерке и становао је у колонији Радовановац код ње и зета. То пресељење догодило се одмах по протјеривању јер је Младен 30. новембра 1930. године тражио земљу на пустари Манђелос у општини Вогањ. Видљиво је у молби да његов зет Лазар тражи земљиште за њега јер је наведено да „има слободне земље јер су неки добровољци попут Јована Букарице, Јурија Француског и Николе Травице неборци”. Коначно 24. децембра 1932. године добио је као оптант 2 к. ј. земље у општини Вогањ која је претходно припадала Мартину Кнежевићу.

Вуле Хрњез родио се 1848. године у селу Сливљу, општина Фојница, невесињски срез. Када је пу-

кла невесињска пушка, односно кад се разбуктао Херцеговачки устанак 1875–1878. године нашао се у редовима устаника јер се у невесињском пољу налазило средиште побуне против турске власти. Три године Вуле је војевао широм Херцеговине против турске војске низама и муслиманских чета из херцеговачких села и касаба.

Године 1878. рат се завршио, Аустроугарска је окупирала Босну и Херцеговину и Вуле је почео да води мирнодопски живот. Његова жена Митра родила се 1860. године, а када су се узели не зна се, али је било извјесно према документу општине Невесиње од 12. маја 1931. године да су 1891. године добили сина Новицу, а 1893. године сина Михаила – Милана. Године 1901. родила им се ћерка Риста, а у години када се она родила Вуле је био стар педесет и три године, а жена му Митра четрдесет и једну. Да ли су имали још дјеце која су преминула није познато.

Када је отпочео рат 1914. године Вуле Хрњез имао је шездесет и шест година и одавно није био за ратовање. Синови су му мобилисани у аустроугарску војску. Почетком те ратне 1914. године син Михаило – Милан се оженио и жена Мара док је он био на фронту 12. новембра 1914. године родила је ћерку Јелу. У рату Милан је био рањен и остао је инвалид, али се мјесто и вријеме његовог рањавања не знају. Године 1917. Милан и Мара добили су још једно дијете – сина Јована. Гдје се син Новица прије рата и за вријеме рата налазио није познато, тек он се после рата појавио као обућар. По завршетку рата породицу је задесила трагедија: шестогодишња Јела преминула је 1920. године.

По рату породица се разишла. Митра Вулова преминула је 1. јула 1928. године. Према подацима из увјерења издатог за Вула Хрњеза у општини Невесиње 21. јуна 1932.

године син Михаило – Милан био је је запослен у у администрацији невесињског среза и ту сазнајемо да је у рату изгубио лијеvu руку, а за старијег сина Новицу сазнајемо да је „трговац ципела у Осијеку” да би било видљиво у другом документу да он у Осијеку води своју обућарску радњу. Према подацима о имовном стању породице од 7. јула 1931. године Вуле Хрњез располагао је са 11 рали оранице, 1 рал и 700 кв. хв. пашњака и 700 кв. хв. кућишта.

Као ратник из херцеговачког устанка, односно борац усташа Вуле Хрњез је имао статус добровољца и као такав право да добије добровољачку земљу. Одлуком аграрне администрације надијељен је са 9 к. ј. и 1.120 кв. хв. земље 24. фебруара 1931. године на велепосједу града Суботице у дијелу који се називао Хајдуково, тик уз југословенско-мађарску границу.

У питању су били руинирани салаши на које је требало населити добровољачке породице као живи штит на несигурној граници. Тачно 16. септембра 1931. године Вуле Хрњез је уведен у посјед на рудини Хајдуково у непосредној близини Суботице. Већ годину дана потом, 17. новембра 1932. године Новица Хрњез у име оца Вула одрекао се тог земљишта и земљу тражио на другом мјесту. Да ли је Новица који је живио у Осијеку одлазио да види добијену земљу код Суботице или је добио вијести о немогућности живота на разрушеним салашима није познато. Тек 26. јуна 1933. године Вуле Хрњез добио је земљу у Бачкој, у Старом Бечеју, на велепосједу Богдана Дунђерског с тим да је у документу констатовано да је „исти стар и здравствено неспособан.” Начелник среза Невесиње 21. јуна 1933. године закључио је да је „молитељ у дубокој старости својих осамдесет и пет година.”

Очигледно да су синови Вула Хрњеза Новица и Михаило – Милан одлучили да се одрекну права на добровољачку земљу у Бачкој јер нису били у могућности да је преузму, населе се и обрађују је. Вуле Хрњез 6. фебруара 1933. године прошао је преглед код среског љекара у Невесињу. Љекар је констатовао да је пацијент рођен 7. марта 1848. године. „Исти болује од јаке сипљивости, кроничног катарата у желуцу и почетка катаракте на очима” закључио је срески љекар среза Невесиње.

Шпиро Делић из Симијевог Билеће умро је рано и његова жена Стоја остала је са ситном дјецом.

Син Коста Делић отишао је зато у свијет млад. Још као дјечак силазио је до Дуборовника и Конавала, чувао козе и окопавао винограде. Када је скупио довољно новца за пут кренуо је у Америку.

Стигао је у Чикаго 1911. године. Имао је тек двадесет година и почео је да ради у ливници, па у фабрици везива. Са њим су били и његови земљаци из Билеће: Душан Самарцић и Михајло Кулић. Рад у фабрици био је жесток, много је било радне снаге, а Душан Самарцић када је занемоћао радио је само да не изгуби посао.

Када је почео рат у Европи Коста се пријавио као добровољац у црногорску војску и пошао преко океана.

„Да Бог живи књаза и кнегињу“ Коста је пјевао у Чикагу, а његов земљак Михајло Кулић убјеђивао га је да ипак не иде тамо. Коста је ипак отишао, борио се као борац добровољачког Билећког батаљона, а када је дошао јануар 1916. године, када је капитулирала Црна Гора кренуо је у повлачење јер га је као добровољца чекао аустроугарски преки суд.

Преко планина ишао је Коста и потражио је преноћиште у неком засеку. Ту су многа врата била затворена, али га је ипак примио старац који је ту живио са неком средовјечном женом. Старац је био гостопримљив; изнио је ракију и у катао на веригама ставио месо. У то су се чули ударици о врата и један црногорски војник, Пипер, појавио се на вратима и затражио вечеру. Старац га је само мрко погледао и рекао да за њега нема вечере. Тада се војник устремио на Косту. Крв је ту могла да падне да старац није узео са огњишта запалено дрво и потјерао оног војника. Пипер је тада извадио из ранца месо, сир, кајмак. Тек тада одбио је старац да му да вечеру. „Он би ме оглобио за вечеру, а у ранцу десет вечера носи“, рекао је.

До Скадра дошли су херцеговачки добровољци и на мосту на Дриму сусрели су се са ћесарском војском. Тада су ћесарски војници, херцеговачки Хрвати, устукнули пред њима. Потом је кренуо преко Албаније и на том повлачењу срео је многе Личане. Били су то одлични људи.

Са албанске обале француска лађа понијела је добровољце ка Крфу. Био је пун брод војске, а владала је глад. Коста је упознао на лађи кувару. Кувар је нешто говорио и показивао Кости рукама. Коста је на то извадио метак, показао га кувару, а он је заплескао рукама. Цијели шаржер метак поклонио је Коста кувару. Кувар се обрадовао и позвао га у кухињу и из огромног казана извукао говеђи бут. Коста је бут склонио под шињел и позвао свог земљака Блашка Милојевића да са њим подијели храну. На палуби онда је срео и Босанца Лазу Рашету, човјека који је у рату одликован Карађорђевог звијездом и који се по рату населио у велику добровољачку колонију Банатско Карађорђево. „Што носиш?“, питао га је Лазо, па се онда и он придружио гозби. На Крфу, када су добровољци

црногорске војске се одређивали у којој ће војсци бити, Коста Делић и Блашко Милојевић изабрали су француску војску. У јединици је било 1.100 бивших добровољаца црногорске војске из Херцеговине и Боке Которске. Јединица се звала Црногорски батаљон, била је под командом француског мајора Ривеа и обучавала се у логору Гувија на Крфу. Тамо је владала строгост, легионари су пролазили тешку обуку, свако јутро радила се гимнастика. Кости је то брзо дојадило. „Нећу!“, рекао је француском подофициру. „Нећеш!“, дрекнуо је Француз на српском и послао га на рапорт. Коста је онда дошао до лекарске комисије и ту су га посматрали бројни љекари. Један од њих положио га је на сто, узео у руке пантљику и почео да му мјери ноге и руке. Љекар је установио да је Кости за 3,5 мм десна нога од лијеве краћа. Љекар је био Србин и спасио га је казне.

У тој легији, састављеној од добровољаца црногорске војске, француски официри покушавали су да уведу дисциплину, али узалуд. Једно јутро бријали су се Коста и Блашко у купатилу. Када су изашли чекао их је француски подофицир са извученом сабљом. Неко се ту унередио и Француз показивао је на Косту. „Нисам!“, говорио је Коста. Онда је Француз навалио на Косту да га сабљом бије плештимице. Блашко Милојевић, уз себе, имао је ливну кутују за бријање. „И Бог је убио свог брата!“, рекао је Блашко па је онот подофицира кутујом тако по глави ударио да се лим увио. Октобра 1916. године француске војне власти распустиле су јединице и њене припаднике интернирали на острво Корзику.

Године 1922. дошао је Коста у Банатски Душановац на добровољачку земљу. Били су ту са њим земљаци његови Кулићи и Самарцићи. Године 1928. подигао је себи малу кућу.

Новембра 1970. године у кућу Делића у Банатском Двору стигло је писмо из француске амбасаде у Београду датовано са 12. новембром 1970. године. На писму је стајао потпис шефа канцеларије француске амбасаде Пјера Калеа. У писму је, између осталог, писало: „Поштована госпођо! Поштовани господине! Са искреним жаљењем примили смо Ваше писмо од 31. октобра 1970. године којим нам јављате за смрт господина Косте Делића. Покојни Делић био је сваких шест мјесеци, на дан исплате његове борачке пензије, увијек радо очекиван у амбасади. Његов лик ће нам остати у трајној успомени.

У име француских војних и грађанских власти молимо Вас да примите саучешће у болу који вас је задесио.”

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ГРАДА ЛОЗНИЦЕ

Ставови изнијети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додјелио средства

ТРИ ДЕЦЕНИЈЕ ОКУПЉАЊА МЈЕШТАНА СЕЛА ЛИЧАНИ КОД НАШИЦА У РУМИ

Већ традиционално по 30. пут, 31. августа 2025, окупили су се становници села Личани у ресторану *Ђерам* у Руми. Ове године их је био рекордан број око 130. Кроз овогодишње окупљање обиљежили су 105. годишњицу села, и 75 година оснивања Фудбалског клуба *Црвена звезда*, а традиционално се окупљају око Велике Госпојине јер је за тај празник у селу био организован кирвај. Сусрет сваке године буде дирљив. Уједно се и пјева и плаче, јер се неки земљаци нису видјели по неколико деценија.

Село Личани настало је 1920. године. Неселили су га солунски борци, добровољци. То село данас практично и не постоји. Сада се зове Андријевац, по усташком политичару Андрији Артуковићу иако ниједан Хрват није живио у том селу. Село је имало 110 кућа, око 500 становника.

Док је овај простор био пушта на њему су радили људи из Лике. Тако је и добило назив Личани. Насељено је и Личанима, али их је највише колонизовано из Босанске Крпе и тих крајева.

На почетку Другог свјетског рата, 1941, цијело село је било протјерано у Србију. Усташе су им рекле да понесу основне ствари, одвели их до жељезничке пруге и ту су их натоварили у вагоне, и превезли их до Саве. Након рата, 1945. године народ се вратио у село Личани, како нам је рекао организатор овог окупљања Радован Татић.

— Моји родитељи су могли да остану у Пазови, али су ипак желјели да се врате у Славонију, у своје село. Док су одлазили на ободу села усташе су чекале да напусте село, и населавали Хрвате у њихове куће. Да би опет 1991. године морали у избјеглиштво.

Ипак ово село је најпознатије по свом мјесном фудбалском клубу, који је, интересантно, носио назив *Црвена звезда*.

— Нису нас вољели што смо

» Душан Глушац, Радован Татић, Славко Глушац, Миле Бањац, Бошко Пргомеља, Драган Цимеша, Никола Тојагић, Ранко Остојић (горњи ред), Живко Стојнић, Радивој Дакић, Бошко Илишевић, Мито Миољевић, Јован Мишковић (доњи ред)

Срби, али нас нису вољели и зато што је наш фудбалски клуб био бољи од града Нашица, којем смо ми припадали. Наше село од 100 кућа је било боље од града од 15.000 становника. Такмичили смо се у вишем рангу од њих. У клубу су махом тренирала дјеца из села, али и српска дјеца из околних села.

Ималу су све селекције у клубу који је основан 1950. године.

Што се тиче запослења, највише су гравитирали на подрушју Нашица и Осијека, на студије су често млади одлазили и у Србију.

Најбољи српски играч фудбала, капитен Србије Марко Перич, поријеклом је из Личана, имају

» Организатори: Нада Војновић Бешлић и Радован Татић

најбољег бициклисту Југославије Вељка Стојнића.

То што се већ 30. пут састају казује колико су сложни.

— Има нас од Шида до Београда, покривамо цијелу Војводину. Прије смо знали да организујемо утакмицу. У нашем селу су живјели обични људи, који су били изузетни пољопривредници. Рекордну производњу пшенице, кукуруза у тим крајевима смо ми производили.

Сада се може видјети да из куће расте дрво, напуштено, само гробови и споменици као доказ да је тамо живјело српско становништво. Ипак Личани живе свуда гдје су њени становници.

— Сада нам је остало да се окупљамо и причамо и сјећамо се срећног живота проведеног у Личанима.

Окупљања становника села Личани имају и дубљи смисао — они чувају идентитет, културу и обичаје, а истовремено уче млађе генерације ко су и одакле потичу. Ова традиција окупљања и сама постаје историја — три деценије заједништва претвориле су се у живо свједочанство постојаности, вјере и љубави према куријенима.

ДРАГАНА БОКУН

Друга смотра пјевачких група у Пакрацу

Уторњој Шуметлици је 16. августа одржана Друга смотра пјевачких група, у организацији подбора *Просвјете* Пакрац-Липик и Већа српске националне мањине Града Пакраца. Наступиле су пјевачке секције из Загреба, Сиска, Великог Поганца и домаћини из Пакраца-Липика, који ове године обиљежавају 30 година обновитељског рада. Вече је обогатило и поетско обраћање Јована Штековића и Ане Романић, док је градоначелник Томи-

слав Новинц истакао значај очувања традиције и заједништва.

— Пјевамо да бисмо показали да постојимо, да чувамо своје обичаје и своја сјећања — поручио је Никола Ивановић у име организатора.

Смотра је завршена уручењем захвалница и заједничким *Кривим колом*, уз поруку да пјесма није само умјетност, већ и свједочанство трајања.

ПОРТАЛ НОВОСТИ

ХРАМОВНА СЛАВА ОБИЉЕЖЕНА ПОД ВЕДРИМ НЕБОМ У ШИБЕНИКУ

Послије више од сто година служена литургија Светом Јулијану Далматинцу

У старој цркви посвећеној Светом Јулијану Далматинцу, скривеној међу каменим зидинама старог града Шибеника, служена је света архијерејска литургија први пут након више од једног вијека. На остацима храма, чије постојање многи Шибенчани нијесу познавали, литургију је служио високопреосвећени митрополит далматински Никодим, уз саслужење свештенства Митрополије далматинске.

Поздрављајући присутне вјернике сабране под ведрим небом, митрополит Никодим је у бесједи подсетио на живот и страдање Светог Јулијана, мученика и исповједника вјере из првих вијекова хришћанства.

– Сабрали смо се у овом храму гдје је, највјероватније, ово прва православна литургија слу-

» Митрополит Никодим: Желимо обновити храмове у Шибенику и Сплиту

жена након више од сто година. Желио сам да се помолимо Богу на дан посвећен Светом Јулијану, који је био Далматинац, и да овом службом заблагодаримо Господу,

али и покажемо жељу да се овај храм обнови – казао је митрополит Никодим.

Подсетио је да је Свети Јулијан Далматинац био један од првих мученика хришћанства који је из родне Далмације пошао у италијанску Кампанију, гдје је пострадао исповиједајући Христа.

– Иако је доста заборављен међу нашим народом, он је један од светитеља из ових крајева који се и данас моли пред престолом Свевишњег за све нас у нашој милој Далмацији, како је говорио и велики владика Никодим Милаш – поручио је митрополит, додајући да се нада како ће ова прва литургија бити мало сјеме обнове и овог, али и других храмова у Шибенику.

ОБНОВА ЈЕ КЉУЧНА РИЈЕЧ

Међу двадесетак вјерника сабраних на литургији била је и Вера Матошин, Шибенчанка која

МУЧЕНИК ИЗ ДАЛМАЦИЈЕ

Према предању, у вријеме цара Антонина, Свети Јулијан је из Далмације пошао у Кампанију италијанску, гдје је ухапшен због исповиједања вјере у Христа. На питање ко је и одакле, Јулијан је одговорио:

„Хришћанин сам, родом из Далмације.“ Због своје постојаности у вјери, био је мучен, бачен у ров и седам дана проводио без хране, све док му анђео Господњи није донио небесну храну. На крају је пострадао под секиром, а предање каже да се тридесет војника који су присуствовали његовом страдању обратило Христу.

у граду живи више од шездесет година. Према њеним ријечима, тек недавно је сазнала да се иза старих зидина у којима је служба одржана крије једна оваква светиња.

– Литургија под ведрим небом, у храму који је тек прије неколико дана припремљен за богослужење, у мени је пробудила усхићење и понос. Нисам знала да је Свети Јулијан био Далматинац, и то ме је искрено обрадовало. Надам се да ћемо се сваке године окупљати у све већем броју, да чувамо овај наш храм и ове лијепе прилике које нас спајају – казала је Вера Матошин, која је за прву литургију након више од сто година припремила славски колач и жито.

Свој утисак подијелила је и Марија Масникоса, која са породицом у Шибенику живи посљедњих десетак година.

– Захваљујући послу којим

се мој супруг бави, знала сам да овдје постоји храм који дуго није био у употреби. Као што наш владика увијек истиче, обнова је кључна ријеч. Далматинци су кроз вијекове дали велики допринос култури и науци, а многи од њих били су припадници српске заједнице. Обнова овог храма била би и знак толеранције и заједништва у данашњем Шибенику – нагласила је Масникоса.

СЕДАМ ВИЈЕКОВА ХРАМА

Први писани спомен Храма Светог Јулијана у Шибенику потиче из треће четвртине XIV вијека. У XV вијеку над њим је дограђена горња црква посвећена Светом Николају, што потврђује визитација каноника Јураја Шигорића из 1481. године.

Млетачки Сенат је 1569. године храм уступио православним Грцима, а од тада је уређен по обреду источне цркве. Током наредних вијекова више пута је мијењао намјену: служио је као складиште, а од 1933. у његовом доњем дијелу била је *Нова штампарија*. Током бомбардовања Шибеника 1943. године грађевина је претрпјела тешка оштећења.

Конзерваторско-реставраторска и археолошка истраживања из 2019. године пружила су нови увид у историју и фазе градње овог храма, чиме су створени предуслови за његову обнову и поновно литургијско коришћење. Од старог инвентара остао је сачуван само један свијећњак – тихи свједок славне прошлости и упорне вјере.

БАСКА РАДУЛОВИЋ/СРБИ.ХР

ЛИТУРГИЈА И НА РУШЕВИНАМА ХРАМА У СПЛИТУ

Митрополит далматински Никодим служио је посљедњег дана августа свету архијерејску литургију и на рушевинама Храма Светог Саве у Сплиту. Обраћајући се вјерницима истакао је да је ово лето посветио служењу литургија у рушевинама, остацима и темељима цркава које су минирале током протеклог рата.

– Када човек дође на таква страшна мјеста, почне да размишља о томе гдје се налази, у којој је средини, какво је тренутно стање и однос друштва према нама Србима, али и схвати да је мали пред Господом – рекао је владика Никодим изразивши наду да ће Храм Светог Саве у Сплиту бити обновљен за нашег вијека.

Он је позвао вјернике на непрестану молитву за мир, за ближње, али и за непријатеље.

– Најбитније је да будемо задовољни оним што имамо. Доброту, љепоту и мир морамо да имамо у срцу и да се то види у односима једних према другима – поручио је митрополит.

Остаци Храма Светог Саве у Сплиту налазе се унутар Диоклецијанове палате, а док се чека обнова, богослужења се обављају у кући у власништву Српске православне цркве.

РАМИЋИ КОД КЉУЧА: РАСЕЉЕНИ СРБИ ПРОСЛАВИЛИ ВЕЛИКУ ГОСПОЈИНУ

У селу Рамићи код Кључа, које је прије рата бројало око двјестотињак српских становника, данас нема сталних мјештана. Ипак, сваки посљедњи викенд у августу село оживи – када се окупе некадашњи становници и њихови потомци, расељени у Републику Српску и Србију, како би заједно прославили славу села, Велику Госпојину.

На темељима некадашње цркве, која потиче из средине 19. вијека, окупљени су се обавезали да поново подигну храм. Данашњи парастос на оближњем гробљу претходно је свечаном освештању темеља нове цркве, чија изградња полако напредује из властитих средстава мјештана и потомака.

Иако у селу тренутно нико не живи, овај гест показује да постоји жеља да се врати живот на своја огњишта и да традиција, вјера и заједништво остану живи, без обзира на растојање и године које пролазе.

У ПРЕБИЛОВЦИМА ОБИЉЕЖЕНЕ 84 ГОДИНЕ ОД УСТАШКОГ ЗЛОЧИНА НАД СРБИМА

КРВ МУЧЕНИЧКА ОСВЕШТАЛА ХЕРЦЕГОВИНУ

У Цркви Христовог Васкрсења у Пребиловцима код Чапљине служена је свечана литургија поводом празника Светих пребиловачких и осталих херцеговачких мученика, у знак сјећања на један од најстрашнијих злочина над Србима у Другом свјетском рату – усташки покољ у коме је страдало више од 4.000 Срба, од тога 830 из самих Пребиловаца.

Литургију су служили митрополити Димитрије, Хризостом, Методије и епископ Пајсије, уз бројно свештенство и велики број вјерника. У бесједи је истакнуто да је српски народ кроз историју много страдао, али увијек за вјеру, идентитет и слободу.

Вечерњем богослужењу присуствовали су и председник Републике Српске Милорад Додик и бројни званичници. Он је поручио да су Пребиловци једно од најстрадалнијих мјеста српске историје и „чист примјер ге-

» Литургија у најстрадалнијем селу у Европи у Другом свјетском рату

ноцида”. Нагласио је да је комунистички режим годинама прикривао злочин, али да је српски народ сабрао кости мученика и подигао спомен-костурницу. Иако је она минирана 1992. године током акције ХВО и ХОС *Чапљин*, Срби су се вратили, обновили село и подигли Храм Христовог Васкрсења, освештан 2015. године. Тада је СПЦ канонизовала пребиловачке мученике, који су уврштени у црквени календар.

Жељка Цвијановић, српски члан Предсједништва БиХ, поручила је да злочин у Пребиловцима осликава патолошку мржњу усташких злочинаца.

У обиљежавању су учествовали и званичници из Србије – министар Ненад Поповић и Александар Ђедовац, директор Фонда за избјегла и расељена лица. Поповић је истакао да су злочини у Пребиловцима „најсуровије оличење зла”, али да Господ

није дозволио да се српске жртве забораве.

Покољ у Пребиловцима извршен је између 6. и 11. августа 1941. године. Највећи број жртава – углавном жена и дјеце – живи је бачен у јаму Голубинку код Шурманаца.

Из чак 57 породица није преживио нико, а домаћинства су потпуно угашена.

До данас су у крипти пребиловачке цркве сахрањени остаци више од 4.000 Срба из Херцеговине, које су 1991. сабрали Срби из 13 херцеговачких јама, а парастос је тада служио патријарх Павле.

Храм у Пребиловцима изграђен је уз подршку председника Милорада Додика, помоћ председника Србије Александра Вучића и донације Срба из дијаспоре. Планира се изградња манастирског комплекса и споменика националног значаја.

КАКО ФБИХ 30 ГОДИНА ОТИМА СТАНОВЕ СРБИМА

675 породица без права на сопствену имовину

• Док је Република Српска давно вратила војне станове официјерима бошњачке и хрватске националности, у Федерацији БиХ српским породицама се и даље ускрађује имовина – упркос пресудама из Стразбура.

Већ готово тридесет година траје институционална опструкција у Федерацији БиХ, којом се носилима станарских права на војне станове — углавном Србима — систематски ускрађује могућност да располажу својом имовином.

Оно што је у Републици Српској ријешено још прије петнаестак година, у Федерацији и даље стоји као једна од најсрамнијих последица неправди.

Ријеч је о проблему који далеко превазилази правно питање власништва. Он је, заправо, симбол континуиране дискриминације, непоштовања људских права и покушаја систематског брисања српске имовине у овом ентитету.

БЕСПОШТЕДНА ПРАВНА БОРБА

Носиоци станарских права над војним становима већ деценијама воде исцрпљујуће судске битке. Пресуде Европског суда за људска права у Стразбуру потврђују њихова права, али институције Федерације одговарају новим правним баријерама.

Према подацима Одбора за заштиту права Срба у ФБИХ, ријеч је о 675 станова, односно више од 35.000 квадратних метара стамбеног простора који је предмет спорења.

Председник Одбора Ђорђе Радановић наглашава да је у питању организована и планска опструкција.

— Када су почеле пристизати пресуде у корист носилаца станарских права, Федерација је предложила понижавајући модел „откупа”: хиљаду марака по квадрату, умањено за један одсто годишње амортизације. Тако би стан из 1985. године коштао само 600 марака по квадрату, иако данас на тржишту врдије пет пута више — истиче Радановић.

Он додаје да би се на овај начин имовина вриједна најмање 100 милиона марака фактички препустила Федерацији за свега двадесетак милиона.

— Једино преостало рјешење јесте да грађани туже Федерацију. Ово је трка с временом — многи носиоци права старе, неки умиру, а власти очигледно рачунају на то да ће тај проблем једноставно „нестати”.

Слободан Жупљанин, председник Организације старјешина Војске Републике Српске, сматра да Република Српска мора системски стати иза ових људи.

— Неопходно је формирати стручни правни тим који би им помагао у тужбама, пратио предмете и обезбјеђивао подршку. Ако Федерација неће добровољно спровести пресуде, онда се морају користити механизми притиска, па и реципроцитета.

ДВОСТРУКИ СТАНДАРДИ У ИСТОЈ ДРЖАВИ

За разлику од Федерације, Република Српска је питање војних станова ријешила још прије више од деценије.

Раде Вуковић, председник Удружења војних пензионера Српске, подсјећа да је Српска вратила све станове официјерима бошњачке и хрватске националности, поштујући и закон и морални принцип правичности.

— Док је Српска имовину вратила, у Федерацији се чека да пресуде застаре. То довољно говори о вољи за правдом и о односу према Србима који су тамо живјели и радили — истиче Вуковић.

Три деценије након рата, судбина ових 675 станова представља метафору дубљег проблема — правосуђа и институција које право спроводе само онда када им политички одговара.

За многе носиоце станарских права, правда више није питање закона, већ питање части и достојанства.

Док неки од њих одлазе са овог свијета, остаје питање: може ли држава која се позива на владавину права да дозволи да њени грађани три деценије живе без основног — права на сопствени дом? **РПРС**

Како радити након пензионисања и сачувати права у Српској и Србији

• Да бих остварио право на старосну пензију, прекинуо сам радни однос и за вријеме док нисам био у осигурању поднио сам захтјев за остваривање права на пензију. Радио сам у БиХ (Републици Српској) и у Србији. Да ли се могу опет запослити у Републици Србији и примати размјерни дио пензије и из Републике Српске?

Важећим Законом о пензијском и инвалидском осигурању (Сл. гласник РС, бр. 134/2011, 82/2013, 96/2013. — одлука УС, 103/2015, 111/2021, 15/2022, 132/2022. и 43/2023. — одлука УС), који је ступио на снагу од 1. јануара 2012. године, тачније од Одлуке Уставног суда Републике Српске од октобра 2013. године, која је интегрисана у измјене и допуне Закона о ПИО, створена је могућност да корисник самосталне пензије (старосне и инвалидске) може стећи статус осигураника (може радити), а да му се при томе не обуставља исплата пензије за период док је у осигурању.

Кориснику породичне пензије, уколико стекне статус осигураника, исплата пензије обуставља се за период док траје осигурање, а преосталим корисницима породичне пензије поново се одређује пензија.

Битно је знати да се право на пензију обезбјеђује након престанка осигурања (након престанка радног односа), изузев када је у питању осигураник самосталних дјелатности, осигураник вјерски службеник или осигураник пољопривредник, који може остварити право на старосну пензију и док се налази у осигурању.

Због неријетко веома мале пензије, грађани Републике Српске се све чешће одлучују за рад и након пензионисања, о чему свједочи податак да је 2013. године радило само 33 пензионера, а 31. децембра 2023. њих 8.053. Од 8.053 пензионера који су радили посљедњег дана

ФОТО: БЕСНО ПИМЕ/РИВАЈ

прошле године, њих чак 93,5 одсто, односно 7.530, остварило је старосне пензије, а преосталих 6,5 одсто, односно 523, у инвалидској је пензији.

Пријаве на осигурање крећу се у распону од пуног радног времена (осам часова), пола радног времена (четири часа), на два часа, до пријаве по основу накнаде за привремене или повремене послове, накнаде по уговору о дјелу, ауторског или другог уговора, чланства у органима управљања и друго, што не спада у обавезни вид осигурања у смислу радног односа.

За пензионере — раднике, гдје је пријава по основу радног односа за пуно или непун радно вријеме, плаћају се све обавезе држави у погледу пореза и доприноса, ако раде у Републици Српској; за уговор о дјелу плаћа се порез и допринос за ПИО; за уговор о привременим и повременим пословима плаћа се порез, допринос за ПИО и допринос за здравствено осигурање, а све у зависности од основа осигурања, којих има више од 20.

Дјелатности у којима корисници права на пензију, са статусом осигураника, најчешће раде су грађевинарство, саобраћај, прехранбена индустрија, телекомуникације, рударство и друго, гдје се најчешће траже стручњаци са одговарајућом лиценцом. Потом, ту су област здравства, високог образовања,

комерцијална пољопривредна газдинства, лекари, адвокати, заједнице етажних власника и друго у мањем броју. Најчешће су то електроинжењери, машински инжењери, грађевински инжењери, хемијско-технолошки инжењери, инжењери дрвоперераде, али и лекари — вјештачи при судовима, стоматолози, правници. Има и лица са средњом стручном спремом, нпр. запослених у различитим удружењима, такође и НК радника на пословима обезбјеђења или чувања објеката и слично.

Радио сам у БиХ (Републици Српској) 17 година, како се то види из моје радне књижице, али ми за неке године нису плаћени доприноси. Да ли се период рада за који нису плаћени доприноси рачуна у стаж осигурања?

Не. У стаж осигурања са ефективним трајањем рачуна се вријеме које је осигуравање последице 15. године живота провео у обавезном и добровољном осигурању, а за које је уплаћен допринос.

Радио сам у БиХ (Републици Српској) 9 година, те 12 година у Републици Србији. Да ли имам право на најнижу пензију у Републици Српској?

Кориснику коме је пензија одређена у мањем износу од најниже пензије исплаћује се најнижа пензија. У складу са Одлуком Владе Републике Српске број: 04/1-012-2-2751/25. од 21. августа 2025. године (Службени гласник Републике Српске, број: 74/25) почев од 1. 8. 2025. године одређују се износи најниже пензије у смислу члана 85. Закона о пензијском и инвалидском осигурању, који зависе од дужине пензијског стажа и то:

- најнижа пензија за пензијски стаж до 15 година износи 328,19 КМ,
- најнижа пензија за 15—20 година пензијског стажа износи 393,87 КМ,
- најнижа пензија за 20—30 година пензијског стажа износи 459,53 КМ,
- најнижа пензија за 30—40 година пензијског стажа износи 525,23 КМ,
- најнижа пензија за 40 година и више пензијског стажа износи 656,55 КМ.

Одредбе о најнижој пензији Закона о пензијском и инвалидском осигурању не односе се на размјерне пензије остварене примјеном међународних уговора о социјалном осигурању и Споразума о међусобним правима и обавезама у спровођењу пензијског и инвалидског осигурања у БиХ. Дакле, немате право на најнижу пензију у Републици Српској. Уколико је збир размјерних дијелова пензије из Републике Српске и Републике Србије мањи од најниже пензије у Републици Србији, исплаћиваће се најнижа пензија у Републици Србији.

РАТКО БУБАЛО
ПРЕДСЈЕДНИК УО ХЦИТ-а

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ
САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН
ЈЕ ОД СТРАНЕ ГРАДА ЛОЗНИЦЕ
Ставови изнјети у подржаном медијском
пројекту нужно не изражавају ставове
органа који је додијелио средства

БЕСПЛАТНА ПРАВНА ПОМОЋ И ПОДРШКА

• Хуманитарни центар за интеграцију и толеранцију (ХЦИТ), уз подршку Комесаријата за избеглице и миграције Републике Србије, у периоду од 1. септембра до 31. децембра 2025. године, пружа бесплатну правну помоћ и подршку избеглицима и грађанима Републике Србије с правним потребама у другим републикама бивше СФРЈ.

- Правна помоћ пружа се на адреси: Нови Сад, Војвођанских бригада 17, Радно вријеме: понедељак — четвртак од 9.00 до 13.00 сати, тел. 021 528 132 или 520 030, моб. 063 8351862,
- Правна помоћ за лица која полажу права на некретнине у ФБИХ пружа се понедељком и сриједом од 14.30 до 17.30 и петком од 12.00 до 15.00 сати.

Фонд АПВ за избегла, расељена лица и за сарадњу са Србима у региону осигурао је дио средстава за покривање трошкова режије, закупа и осталих трошкова пословања.

**ХУМАНИТАРНИ ЦЕНТАР
ЗА ИНТЕГРАЦИЈУ И
ТОЛЕРАНЦИЈУ**
Војвођанских
бригада 17,
Нови Сад
телефон: 021/ 528 132,
021/ 520 030
мејл: office@hcit.rs;
hcitns@gmail.com;
сајт: www.hcit.rs

БОРБА ЗА ОПСТАНАК КУД-а КРАЈИНА

Крајишка игра и пјесма – поново у избјеглиштву?

З а крајишку пјесму и игру простора више нема. Ношње од црвене чоје, а „наша“ црвена каже, крв, али и љубав, радост, далматинске и личке капе и сребрне токе које звецкају у ритму нијеомг кола и помјерају у човјеку, са било ког простора, планине, сада су у мраку складишта. Чекају бољи дан, да поново засијају. Мора доћи.

Послије Олује, па ни у мају 1996. никоме од Крајишника није било до пјесме, није им било ни до њих, али у напуштеним баракама грађевинске фирме на Новом Београду, а гдје ће избјеглице, него у бараку, окупали су се пјевачи и играчи из неколико градова у Хрватској. Личани, Далматинци, Банијци. Основан је КУД Крајина.

Слушала сам их недуго затим у Етнографском музеју. Грокталица и звук дилпи прво су ледиле крв у жилама, а послје су сви плакали. И извођачи и гости. Сарозани радник музеја ми је рекао:

– Немојте ме погрешно разумјети, али благо нама што сте дошли, колико ми богатство имамо.

Није срамота научити туђе обичаје, већ заборавити своје

– Није срамота научити туђе обичаје, срамота је заборавити своје – то ми је рекао Милорад Загорац, предсједник КУД-а Крајина кад смо се упознали прије двије деценије.

Позвао ме је као тадашњу новинарку Студија Б, земљакињу, да им помогнем. Али помоћ, промоција, није била потребна, Београд и Србија препознали су богатство крајишке игре и пјесме.

Звали су их да наступају на разним догађајима. Крајишници су поново плакали, домаћини уживали. Они који познају фолклор знали су да је у питању јединствена дружина.

У Србији раде десетине културно-умјетничких друштава, али само КУД Крајина отима од заборава старе игре и пјесме, обичаје крајишког народа.

Ансамбл који чува језик, говор, навике, па и потребе људи „са наших простора“, трудим се да тај „наш говор“ остане аутентичан у изведбама, и кад причају и кад пјевају. Показали су и самим држањем на сцени ко смо. Око тога нису ни морали много да се труде стасити Личани, Далматинци, Кордунаши.

УСТАЈ, ДАЛМАТИНКО!

Пробудило ме је лупање на вратима хотелске собе. – Устај Далматинко, Народни музеј се ускоро отвара. Нећемо ваљда у Прагу спавати. Прво тамо, па на фестивал фолклора, да видимо друге. Није срамота научити туђе обичаје, већ заборавити своје.

Био је то једини пут кад су ми обезбиједили мјесто у распалом аутобусу којим су отишли на Фестивал. Чеси су, очарани, покуша-

» КУД Крајина – није срамота научити туђе обичаје, срамота је заборавити своје

вали да цупкају у ритму нијеомг кола, питали су се, шта је ово, како се изводи овај корак? А мени је срце ударило, тај тупи звук ударца цијелог стопала о земљу, о камен, бам, бам... бам, бам, бам, вратио ми је оне слике. Зажмурила сам, да их што дуже задржим.

Стигао је КУД Крајина са својом мушком и женском пјевачком групом и фолклорним ансамблом и до Грчке, Румуније, Мађарске, па и до Италије. Али никад није досегнуо даље од хиљаду километара, за то никад није било новца.

Професионални културни аматеризам

Као и за све што се зове културни аматеризам. Аматери, који су професионалци у чувању српских обичаја, игре и пјесме скоро три деценије финансирају се како знају и умију. Помажу их „наши успјешни људи“, помагао је и Град Београда, основали су Фестивал фолклора Срба преко Дрине.

Више од 60 ансамбала је долазило у престони Београд. Празник богатства културе нашег народа, пјесма и игара које се његују четири вијека, одвијао се и на улицама. Међутим, Град се повукао, послје неколико година, није више било новца за крајишку културу. Јесте за друге, ваљда што није срамота научити туђе обичаје.

УНЕСКОВА ЛИСТА

– Далматинко, нећеш вјеровати, имамо подршку Националног комитета за нематеријално културно наслеђе, нишанимо Унескову листу. Морамо, није срамота научити туђе обичаје, срамота је заборавити своје.

Етнографски музеј уписао је благо КУД-а Крајина и Чуваре Христовог гроба из Врлике на ту листу. Више од годину дана трајале су припреме да се заокружи номинација. И Министарство спољних послова је одрадило велики посао.

Али из Министарства културе стигао је одговор у коме је писало да је неопходна и консултација са извориштем, односно мишљење

Хрватске о номинацији. Тадашњи министар, који је боље од иког знао музику, блокирао је номинацију.

Хрватска је те године успјела да стави нијемо коло са подручја Далматинске Загоре на попис нематеријалне културне баштине човјечанства. Нека је, предивно коло то заслужује. За њега треба да зна цијели свијет.

Од када пратим рад КУД-а кроз њега је прошло пет или шест генерација играча, најмлађи данас има 12 година, „треба да науче на вријеме, није срамота научити туђе обичаје, срамота је заборавити своје“. Најстарији свирачи старих инструмената, који ме тјерају да зажмури, газе осму деценију.

Више од двадесет година вјежбали су у просторијама КУД-а Градског саобраћајног предузећа Београд. Донедавно. Гостопримством им је отказано. Фолклораши ГСП-а и даље тамо играју, а плешу се и шпанске игре, ваљда што није срамота научити туђе обичаје.

КРУГ ЖИВОТА У НИЈЕМОМ КОЛУ

За крајишку пјесму и игру простора више нема. Ношње, дилпе, фруле и тамбуре, поново су у избјеглиштву.

Чекају бољи дан, да поново засијају. Кад буде весело, или на каквом меморијалном скупу, јер крајишка пјесма и игра носе у себи цијели круг живота. И живот и смрт преплетени су у том нијемом колу, а игра се увијек таквом снагом и радощу, као да се управо десило васкрсење.

У међувремену сам научила да играм шумадијско коло. Поносна сам, пресрећна, то се мора знати. И то је моје! Не тучем цијелим стопалом о земљу, бам, бам... научила сам да играм на прстима.

КУД Крајина није, јер није пристао ни на један компромис, са било којом политичком структуром. Њихов задатак је само један, да се сачува култура народа Крајине. Ако заборавимо своје обичаје, са било које стране Дрине, онда више не постојимо. **СЕНКА МИЛОШ/СПУТНИК**

ПРЕОБРАЖЕЊЕ У РУЈЕВЦУ НА БАНИЈИ

Село које одбија да нестане

Сваког августа, у данима око Преображења, мало банијско село Рујевац на трен оживи. Из свих крајева свијета, из Канаде, Србије, па чак и из далеке Аустралије, враћају се расељени Рујевчани да обиљеже славу, да запале свијећу и да бар један дан осјете мирис завичаја који им се у свијету јавља.

Из Бризбејна у Аустралији допutoвала је Далиборка Јовановић, рођена Менићанин. Није јој било тешко да пређе пола свијета како би на дан Преображења била у родном селу на Банији. Са супругом Бобаном и троје дјеце – Тамаром, Марком и Кристијаном – дошла је да удише зрак који је напустила као петнаестогодишња дјевојчица у колони избјеглица током Олује.

– Неописив осјећај је кад поново станеш на своју земљу, кад дотакнеш праг који памти твоје кораке. Моја дјеца сада могу видјети гдје сам порасла и схватити одакле су и они. У мом засеку Дупале остало је само три домаћинства, али мени је Рујевац сваки пут све љепши – каже Далиборка.

САБОР КОЈИ ГРИЈЕ ДУШУ

На дан славе, у дворишту Цркве Преображења Господњег окупи се више од двјеста људи. Литургија, пјесма, разговори, шљивовица, загрљаји и понеки уздах – све то чини саборску магију која једном годишње пробуди село.

У културно-умјетничком програму наступио је СКУД Просвјетла из Двора, уз госте из Војнића и Вргинмоста. Аплаузи су трајали дуго, а у очима повратника видјела се истовремено радост и туга.

Рујевац, некад живо село са шест стотина становника, данас броји тек око стотину двадесет душа. Осмогодишња школа, ко-

» Сваке године у порти цркве се скупи више од 200 људи

ја је некада радила у двије смјене, затворена је прије десетак година, али зграда није препуштена заборава. Одржава се, као и путеви, канали и гробље.

Захваљујући локалној самоуправи из Двора и директору Комуналног предузећа Дворком Божи Тривановићу, недавно је у засеку Менићанин постављен и систем за одвод кишнице. Мали, али важан корак за људе који вјерују да њихово село још има будућност.

ФУДБАЛ КАО ЗНАК ЖИВОТА

Док су многа банијска села потпуно утихнула, Рујевац се поноси својим фудбалским клубом. НК ППГ Рујевац, основан 1977. године, поново је оживљен повратком избјеглих. Данас игра у другој лиги Сисачко-мославачке жупаније и 2024. године заузео је друго мјесто. Игралиште им је покрај школе, а утакмице се играју у Двору.

– Нисмо хтјели да продамо земљу, ни школу, иако је било купаца – каже један стари Рујевчанин.

И тако, у данима око Преображења, Рујевац накратко проговори старим гласом. На дан славе, међу свјетлом свијећа и звонима цркве, срца се поново загрију, као да је живот поново нашао пут у село.

ЈЕЛЕНА МАТИЈЕВИЋ / НОВОСТИ

ПРЕОБРАЖЕЊЕ У ДАЉ ПЛАНИНИ

Манастир Успења Пресвете Богородице у Даљ планини и ове је године, уочи и на сам празник Преображења Господњег, постао мјесто сабрања, молитве и радости. Као и сваког августа, вјерници су се из околних крајева и преко границе окупили да у тишини храма дочекају празник који подсећа на свјетлост Христовог лица. Вечерње богослужење предводио је викарни епископ Никон уз саслужење владике Херувима и умировљеног епископа Константина. У надахнутој бесједи јереј Срђан Трајковић позвао је сабране да се преобразе молитвом, постом и љубављу, јер, како је рекао, „Господ нас је позвао да свој живот Њему предамо и у том предавању нађемо мир“.

Владика Херувим подсетио је да се љубав и заједништво највише осјећају управо у оваквим тренуцима када народ, сабран у молитви, свједочи живу вјеру.

Послије службе уследио је кратак културно-умјетнички програм у извођењу састава Венац из Борова и свечано послужење за све присутне. Сабору је присуствовао и министар Немања Старовић. Овај празник се у Даљ планини слави још од тридесетих година прошлог вијека, када је овдје дјеловао богомољачки покрет Братство Светог Преображења. Данас, обновљени манастир поново окупља народ као некад – као мјесто тишине, утјехе и духовног снажења. – Овдје припадам душом, срцем и умом. Ово мјесто ми даје снагу и живот – каже Мира Илић из Борова, која годинама долази на сабор.

С. БУБАЛО/СРБИЈА.ХР

ПОВРАТАК КОРИЈЕНИМА ЕПИСКОП ГОРЊОКАРЛОВАЧКИ ГЕРАСИМ ОСВЕШТАО КРСНО ЗНАМЕЊЕ

ЗАПОЧИЊЕ ГРАДЊА ХРАМА УСПЕЊА ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ У ПЕРНИ

У радости су мјештани кордунашког села Перна надомак Топуског дочекали Велику Госпојину јер је то био дан освећења и побадања Крста за изградњу новог храма посвећеног Успењу Пресвете Богородице. У Перни храм је био саграђен у 18. вијеку, али су га усташе срушиле 1941. године.

Његово Преосвештенство епископ горњокарловачки Герасим, извео је свечани чин освећења и побадања Крсног знамења на мјесту будућег храма. Епископу Герасиму саслуживали су архимандрит Наум (Милковић) и протопрезвитер Саша Лончина.

Послије светог чина освећења епископ горњокарловачки Господин Герасим заблагодарио је Богу и Пресветој Богородици.

— И данас и вечерас вас има у заиста лијепом броју и то већ охрабрује. Волио бих да и када црква буде саграђена, да се сабирамо у њој, да се Богу молимо и за се-

бе и за сву браћу, и за све житеље овог мјеста, па и ове наше земље. Храм је дом Божји, а ми треба да зидамо храм, да га обнављамо, да би храм обнављао наша срца, наше душе, наше умове. Да будемо бољи народ, да будемо народ одан Богу, као што је то оvdје некада вијековима и било.

Подсјетио је епископ Герасим да је оvdје први храм саграђен још од камена у давна времена и од тада ова парохија, овај народ и овај храм живе и постоје.

— Ако Бог да, ако се смиљује нама да оvdје поново видимо храм, да звона са њега звоне и позивају на молитву и друга сабрања у

овом мјесту. Надам се да ћемо, ако не раније, онда на прољеће, оvdје имати темеље новог храма, да ће се зидати, покрити, да ће се звоник изградити. А онда, да звона не звоне узалуд и не само када се спремају непогоде, него да звоне и позивају народ у храм. Храм се гради да бисмо се у њему сабира-

ли, славили име Божје, молили се и благодарили Богу за сваки дан који нам даје.

Помажући изградњу цркава, ми не подижемо само зидове од камена — ми градимо темеље нашег духовног и националног бића. Црква је кроз вијекове чувала српски језик, писмо и вјеру, постајала уточиште у страдањима и свјетлост у мраку.

Освећењу поред великог броја вјерника присуствовали су представници локалне власти из реда српског и хрватског народа општина Вргинмост и Топуско као, представници Вијећа српске националне мањине града Глине и председник Одбора за помоћ Косову и Метохији Милорад Арлов.

Присутни којих је било око 1.000 су могли да уживају у пригодном културно-умјетничком програму, а затим и уз звуке Моше и Додира.

ДРАГАНА БОКУН

» Ктитор Душан Линта и владика Герасим

ЗАХВАЛНОСТ ДОБРОТВОРУ ХРАМА

У склопу свечаности поводом почетка изградње новог храма, владика Герасим упутио је посебну захвалност Душану Линти, чији је великодушни дар од 100.000 евра омогућио подизање темеља и првих зидова ове светиње. Овај племенити чин, како је истакао владика, представља подвиг достојан поштовања и примјер за све оне који су у могућности да помогну.

— Позивам све наше људе, гдје год да живе, да се прикључе овоме светоме дјелу — нагласио је владика, додајући да ће храм који се гради постати не само мјесто молитве и сабрања, него и симбол духовне снаге и истрајности народа на Кордуну.

» Изглед будућег храма

Кордунаши у Грмовцу прославили славу — Светог Илију

Завичајни клуб Кордунаша у Београду 2. августа 2025. године свечано је обиљежио крсну славу — Светог пророка Илију.

Након литургије у земунском насељу Грмовац и ломљења славског колача, услиједио је ручак у просторијама клуба. Домаћин ове године био је председник Кордунаша Слободан Шарац, који је захвалио свим гостима и поручио да ће се заједништво и радост окупљања наставити дуги низ година.

Свети Илија, један од највећих српских празника, обиљежава се и у бројним храмовима на Кордуну. За трпезом у Београду оживјеле су успомене на родни крај, одрастање и младост, а разговарало се и о активностима клуба.

САДРЖАЈНА ГОДИНА

Кордунаши су већ познати по Кордунашкој вечери, Турниру у бели и Кордунашкој кобасицијади која сваке године окупља све више људи. У Новом Саду су на Сајму завичаја представили свој

крај, а његују и пријатељство са СД *Петрова Јора* из Војнића, ФК *Слоја* из Чоноплје и ФК *Кордун* из Кљајићева.

Током године били су на Црно-белом балу у Кљајићеву, 4. Кордунашком купу на Бусијама и пријатељској утакмици *Кариока* и *Манџулица* у Јакову. Истовремено, дио чланова је у Славском Пољу на Кордуну учествовао на Меморијалном турниру *Горан Буњевчевић*.

Њихово присуство забиљежено је и на бројним манифе-

стацијама: у Бусијама, Инђији, Кљајићеву, Београду и на самом Кордуну.

Дарко Пругинић са члановима ЗКК недавно је посјетио Свету Гору и манастир Хиландар. Кордунаши су били гости спортско-забавне манифестације *Зелена ноћ* у Војнићу и на Петровцу, као и културне манифестације *Ђедова косидба* у Вргинмосту.

Посјетили су бројне промоције књига, фолклорне вечери и позоришне представе. Били су дио културе сјећања у Ташмај-

данском парку поводом егзодуса Срба из Западне Славоније, као и комеморације у Сурдулици за 13 Кордунаша погинулих у НАТО бомбардовању 1999. године.

Присуствовали су антифашистичком збору у Босанској Бојни, манифестацији *Косидба на Рајцу*, а један члан клуба стигао је чак и на традиционалну косидбу у Чикагу.

КОРДУНАШИ ИЗ ДИЈАСПОРЕ

Слави су присуствовали и Кордунаши из дијаспоре. Из Солт Лејк Ситија стигли су Златко Балудовски из Војнића и Илија Вишњић из Шилковаче. Потпредседник клуба Душко Дејановић уручио је Балудовском књигу *Монографија Војнић*, новине *Српско коло* са чланком о навигацијама НК *Петрова Јора* — *Green Guerrilla*, као и чланску карту клуба.

Међу гостима био је и народни посланик и председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта.

ДРАГАНА БОКУН

ПРВА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У НОВОПРОГЛАШЕНОМ МАНАСТИРУ У ГУБИНУ

У новопроглашеном светоуспењском манастиру у Губину код Ливна, на празник Нерукотвореног Образа Господњег, епископ бихаћко-петровачки Сергије служио је прву архијерејску литургију.

Епископу су саслуживали архимандрити Варнава Дамјановић и Василије Рожић, протопрезвитер Јован Бањац, јеромонах Јован Вишић и протођакон Немања Релић. Након заамвоне молитве, епископ Сергије благословио је славски колач и кољиво, а овогодишњи свечар био је Бранко Радуловић.

Свечаности су, поред великог броја вјерника, присуствовали начелници општина Дрвар и Источни Дрвар Душица Рунић и Милка Иванковић, министар правосудја и управе Ливањског кантона Александар Родић, шеф Конзуларне канцеларије Србије у Дрвару Весна Маринковић и генерални конзул Србије у Мостару Васо Гујић.

По завршетку литургије прочитана је грамата Светог архијерејског синода Српске православне цркве о оснивању светоуспењског манастира Губин.

СРНА

ДА СЕ НЕ ПОНОВИ: 84 ГОДИНЕ ОД УСТАШКОГ ЗЛОЧИНА НАД СРБИМА У ГАРАВИЦАМА

У Спомен-парку Гаравице код Бихаћа обиљежене су 84 године од усташког злочина над више од 12.000 Срба, међу којима је био велики број дјеце.

На мјесту једног од највећих стратишта српског народа у НДХ положени су вијенци и служен парастос невино пострадалима. Помену су присуствовали представници институција Републике Српске и Србије. Државни секретар Србије Никола Вукелић поручио је да Гаравице опомињу да тамо гдје нема српских институција, нема ни Срба. Замјеник министра рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске Небојша Видаковић нагласио је да је чување истине о српским жртвама начин да се спријечи понављање злочина.

Предсједник Републике Српске Милорад Додик подсјетио је да су Гаравице једно од највећих српских стратишта у Другом свјетском рату и да је обавеза српског народа да се та истина никада не заборави.

Свети архијерејски сабор Српске православне цркве ове године уврстио је страдале Србе са подручја Бихаћа и Цазина у Диптих светих – као Свете мученике гаравичке и бихаћко-цазинске.

ПАРАСТОС НА ОЗРЕНУ: СРПСКА И ДАЉЕ ТРАГА ЗА 1.616 ЛИЦА

Парастосом и полагањем вијенаца код манастира Светог Николе на Озрену обиљежен је Дан несталих и погинулих у Одбрамбено-отаџбинском рату, уз вијенац и код споменика најмлађем борцу Спомену Гостићу. Обиљежавању су присуствовали изасланик предсједника Српске Маја Гачић, помоћник министра рада и борачко-инвалидске заштите Небојша Видаковић, директор Републичког центра за истраживање рата Виктор Нужић, представници Србије, Удружења жена жртава рата, породица погинулих и несталих, као и припадници Трећег пјешадијског Републике Српске пука. Директор Нужић истакао је да 30 година након рата нема напретка у тражењу несталих Срба, због нерада институција БиХ, и да би процес морао бити враћен у надлежност Републике Српске. Сличан став имају државни секретар Србије Никола Вукелић, предсједник организације породица несталих Исидора Граорац и помоћник министра Видаковић. Предсједница Удружења жена жртава рата Божица Рајилић оцјењује да институције БиХ фаворизују нестале са друге стране, док српске жртве остају непризнате. Српска и даље трага за 1.616 лица, међу којима су 981 цивил и 10 дјеце, а током ове године идентификована су само три лица српске националности.

ПУЧИЛЕ КОД БИЈЕЉИНЕ: 33 ГОДИНЕ ОД ХЕРОЈСКОГ ПРОБОЈА СРБА ИЗ СМОЛУЋЕ, ТИЊЕ И ПОТПЕЋИ

У Бијељини су обиљежене 33 године од херојског пробоја Војске Републике Српске и ослобађања 7.500 становника српских села Смолуће, Тиње и Потпећи из тромјесечне опсаде. Парастосом код споменика на Градском гробљу у Пучилама одата је пошта 51 погинулом борцу и осам цивила из ових села. Из четворомјесечног окружења 1992. године, становници Смолуће и околних насеља пронашли су спас у овој заједничкој одбрани, која се убраја међу најхуманије операције Војске Републике Српске у протеклом Одбрамбено-отаџбинском рату.

ИЗЛОЖБА КОЈА ОТКРИВА СУДБИНУ НЕСТАЛИХ СРБА У ХРВАТСКОЈ

ТРАГЕДИЈА И ХРАБРОСТ У ЈЕДНОЈ СЛИЦИ

У Конаку кнегиње Љубице у Београду, 25. августа 2025. године, отворена је изложба *Сећање у слици*, посвећена несталим и убијеним Србима током ратова деведесетих у Хрватској. На изложби је приказано 46 експоната породица које су осјетиле тежину рата и изгубиле једног или више чланова, многи и даље живећи у неизвјесности јер не знају судбину својих најближих, нити гдје се налазе њихови посмртни остаци.

Поставку је свечано отворила министарка Милица Ђурђевић Стаменковски.

– Заједничким снагама трудићемо се да се несталих не сјећамо само у неједи која им је посвећена, већ свакога дана. Чуваћемо успомену на завичај, традицију и обичаје – истакла је министарка.

Она је додала да ће Министарство које је задужено за руковођење Одбором Владе Србије за његовање традиције ослободилачких ратова, настојати да уведе дан посвећен несталим лицима у државни програм.

– Радићемо на законским регулативама, захваљујући и доприносу господина Одаловића, и будите сигурни да ћемо учинити све да будемо ваш савезник и организујемо све оно што је наша дужност према преживјелима, али и према онима који више не могу проговорити – нагласила је Ђурђевић Стаменковски.

Потресно сјећање Чедне Радиновић Лукић, написано на 30. годишњицу убиства њеног брата Желимира Жеље Марића (21), који је убијен 5. августа 1995. године испред зграде

» Соња Росић, Милица Ђурђевић Стаменковски, Драгана Ђукић и Невенка Добрић

у којој је живио у Книну, прочитала је Драгана Ђукић, која је исте године 1. маја изгубила брата Драгана Вујачевића у Западној Славонији, такође у годинама Желимира Марића.

Директорка Музеја града Београда, Јелена Медаковић, омогућила је да се изложба реализује у Конаку кнегиње Љубице.

– Свака слика има кружни облик, који симболизује вјечност, циклус живота и немогућност заборавља. Сваки круг посвећен је једној особи и ње-

ној судбини. У временима када се заборав намеће као правило, свако сјећање постаје чин храбрости. Ова изложба је за правду и истину, за оне које смо изгубили и које не смијемо изгубити заборавом – поручила је Медаковићева.

Она се захвалила ауторки Соњи Росић, Министарству за рад, борачка и социјална питања, посебно Удружењу породица несталих и погинулих лица Суза, као и свима који су учествовали у реализацији поставке.

ДРАГАНА БОКУН

Молитвено за страдале цивиле цапрашких села на Банији 1991.

У организацији Удружења *Завичај*, 24. августа у Храму светих праведника Јоакима и Ане у Калуђерици одржано је молитвено сјећање на страдале цивиле цапрашких села на Банији 1991. године, када су хрватске оружане снаге преобучене у униформе ЈНА побиле 20 цивила и раниле неколико десетина. Након помена, вијенци и цвијеће положени су на споменик цапрашким жртвама у оближњем спомен-парку. Вијенце су положили делегације Фонда за избјегла и расељена лица АП Војводине, ГО Гроцка, Удружења *Завичај* Београд, Удружења ветерана *Црвене берџике*, Координације удружења избјеглих и расељених, Удружења бораца Кордуна, Удружења *Гиро Личка Калдрма – Дрвар*, Удружења *Мој Болеч*, Удружења жена Косова и Метохије, Удружења *Шамарица* Земун, Удружења бораца Крајине у Републици Србији и СУБНОР-а Гроцка.

Скуп је присуствовало око 250 људи. Предсједник Удружења *Завичај* Ненад Абрамовић истакао је задовољство што се окупио велики број људи, што доказује да страдали у цапрашким селима неће бити заборављени.

– Као Банијац, овај помен у мени буди тугу, поготово јер је један од страдалих био мој школски друг. Надам се у Божју правду да ће доћи тренутак када ће се крајински Срби вратити, не само на Банију и у цапрашка села, него и у цијелу Крајину. За злочине у цапрашким селима до сада нико није одговарао, али вјерујем да ће доћи вријеме када ће пред правду изаћи бар неко од оних који су чинили злочине над Србима на Банији – поручио је Абрамовић.

Хрватске паравојне и полицијске снаге, 22. августа 1991. године, пролазећи кроз села Чакале, Брђани Цеста, Брђани Коса, Трњани, Старо Село, Билинска Грета, Билински Кут, Бестрма и Кињачка, уби-

» Молитвено окупљање у Калуђерици

јали су цивиле које би затекли или им се нашли на путу.

Међу убијенима били су: Ранко Мартиновић (42), Ненад Пајић (40), Стево Симић (54), Лазо Станић (57), Љубан Татишић (59), Младен Вранешев (53), Милан Мишо Вучинић (47), Драган Бекић (39), Драган Бишкуповић (45), Жељка Боиновић (23), Перо Црљеница (50), Неђељко Неђо Чајић (45), Ратко Ђекић (73), Милан Кладар (51) и Радован Крагуљ (36). Просјечна старост убијених била је 48 година, а најмлађа жртва била је Жељка Боиновић, текстилна радница, која је устријељена кроз прозор у кући њеног дјода Милоша Вранешев (36) у Трњанима.

Послије ових злочина, Срби из наведених села више нису одлазили на посао у Сисак због угрожености живота, те су били принуђени да организују одбрану својих кућа и села. Убрзо су основали општину под именом Цапраг.

ДРАГАНА БОКУН

НОСКОВАЧКА ДУБРАВА: КОМЕМОРАЦИЈА УЗНАК СЈЕЋАЊА НА СТРАДАЛУ КОЗАРЧКУ ДЈЕЦУ

У мјесту Носковачка Дубрава, недалеко од Слатине у Хрватској, обиљежена је 83. годишњица страдања 69 малишана са подручја Поткозарја, који су 1942. године преминули од глади и болести у усташком логору у овом селу.

У саопштењу Управе за сарадњу с дијаспором и Србима у региону при Министарству спољних послова Србије подсјећа се да је трагедија настала након велике офанзиве на Козару, када су бројна српска села разорена, мушкарци погубљени, а жене, стара лица и дјеца интернирани у логоре.

Комеморацији је присуствовао директор Управе Владимир Кокановић, који је, у име ове институције, Владе Србије и Министарства спољних послова, положио вијенац са лентом на којој је писало: „За свако угашено дјечје око – завјетујемо се на памћење, гласну истину и вјечну бол.“

– Њихов бол и даље траје, њихово ћутање је наш врисак, њихова патња – наш завјет – поручио је Кокановић.

Захваливши организаторима, подсјетио је на значај очувања културног, вјерског, историјског и идентитетског наслеђа српске заједнице у Хрватској и ширем региону.

– У име те дјеце, у име њихових неиспуњених снова, обећавамо да ћемо живјети с више љубави, више правде и више бриге једних за друге – додао је Кокановић.

Један од организатора комеморације било је Српско просвјетно и културно друштво *Просвјета* из Козарске Дубице. Његов предсједник Зоран Синкић подсјетио је да је прије три године подигнут нови споменик са крстом, на који су уклесана имена и презимена сваког страдалог дјетета.

Споменик је, како је истакао, подигао Никола Вучен, предсједник општине Смедеревска Паланка, поријеклом из села Јеловац, у знак сјећања и поштовања према својим прецима.

РТРС

ПРВИ САБОР У ЖРВЊУ ОКУПИО 250 ДУША, ГУСЛАРА, ПЈЕСНИКЕ И ДОБРОТВОРЕ

Нећемо стати док пут не дође до гробаља

На падинама Херцеговине, гдје камен говори више од ријечи, гдје вријеме тече другачије и гдје су гробови предака оријентир више него путоказ, село Жрвањ у општини Љубиње овог 27. јула 2025. године било је мјесто најлепше приче коју једно село може доживјети.

Одржан је први сабор Жрвања и њихових пријатеља на коме се окупило више од 250 људи. Овај скуп је потврдио да срце за вичаја куца једнако гласно у Љубињу, као и у Новом Саду, Београду, Њемачкој, Швајцарској...

Организатор овог сабрања је било Удружење грађана Жрвањ Љубиње, чију окосницу чини петнаестак најактивнијих појединаца и 120 чланова који нису само уједињени презименом, већ осјећајем дужности. Сви они су добровољно, без много приче, дали допринос да се у посљедњих годину дана уради пут кроз село – 1.500 метара асфалта, километар бетона и остатак уређеног макадама. Али ово није прича о бројкама. Ово је прича о људима.

САБОР НА ЛЕДИНИ

Мјесто сабора била је ледина испод куће Радована Бокића, човјека који је радом – својом механизацијом, багером и камио-

ФОТО: НАТАША ВУЈОВИЋ

» Радован Бокић поред начелника Стева Драпића, Зорана, Стојана и Риста Дангубића

ном дао највећи допринос успјеху ове акције. Радио је неуморно од првог дана акције без икакве накнаде.

Сабор је почео у 11 часова, а трајао до касних поподневних сати. Уводне ријечи одржали су Јован Вујовић, председник УГ Жрвањ, и Синиша Дангубић, као и начелник општине Љубиње Стево Драпић, који је поручио да ће општина наставити да помаже овај подухват, препознајући у њему изворну снагу завичаја.

– Нисмо се окупили да се присјетимо села – него да га оживимо – јасна је порука Јована Вујовића, председника УГ Жрвањ.

Имао је разлога да буде поно-

сан. Годину дана припрема, хиљаде сати волонтерског рада, десетине састанака, стотине уплата из дијаспоре и региона. И све то се слило у дан када је село било пуно као некада.

БОГАТ ПРОГРАМ

Госте по старом обичају са погачом и сољу дочекали у народној ношњи чланови КУД-а Љубиње. Извођене су херцеговачке игре, а пјесмом *Није кућа на продају*, млада Андреа Дангубић, солисткиња КУД-а, погодила је најтананије емоције.

Епски пјесник Предраг Т. Јанчић казивао је стихове о камени и завичају, а млади гуслар десетогодишњи Свето Вујовић својим наступом никога није оставио равнодушним.

Програм је водила жрвањска невеста, неуморна Деса Радић, руководилац КУД-а Љубиње.

Након културно-умјетничког програма, постављена је домаћинска трпеза достојна славе. Вриједне домаћице су припре-

ПОРОДИЦЕ ИЗ ЖРВЊА

Из Жрвања потичу или су у њему живјели припадници бројних породица, од којих су многе ту још од времена прије Косовске битке. Најстарије су Ђук и Дабић. Поред њих, село је огњиште породица: Вујовић, Дангубић, Лечић, Перовић, Чучага, Сикимић, Бокић, Бајат, Кисић, Илић, Милићевић, Нинковић, Новчић, Бајатовић, Тасовац, Продан, Радић, Бојанић и Попара.

миле пите, кифлице, мезе, сир из мијеха, чорбе, јагањци, колачи. Забавни дио програма био је духовна моба популарних љубињских музичара Жељка Пецеља, Огњена Кучинара, Милана Круља, Радослава Краља, Слободана Чолића и Александра Круља.

СЛОЖНИ И ОДЛУЧНИ

Драган Нинковић са супругом Оливером и ћерком Јованом срео се на сабору са својим рођакама Весном Пауновић и Надом Лемајић.

Ни омладина није остала по страни. Прошле године је формирана екипа Жрвањ која учествује на великом хуманитарном турниру малог фудбала у Љубињу. Њихов заједнички наступ је побједа за све.

– Нећемо стати док нам пут не дође до гробаља – поручио је највећи финансијски донатор Зоран Дангубић који је са својом породицом до сада приложио већ око 15.000 КМ.

Градњу пута помогли су сви

колико су могли у складу са својим могућностима, а међу њима и стогодишња Даница Сикимић која памти вријеме у коме је село имало „80 димњака“. Данас у њему живи тек 12 душа, али још увијек многе породице гравитирају ка њему.

Иако је организација била сложена, организатори желе да Сабор прерасте у традицију.

КОЛОНИСТИ НЕ ЗАБОРАВЉАЈУ ЗАВИЧАЈ

Из Гајдобре, херцеговачке престонице у Србији, дошао је и угледни српски домаћин и привредник Ристо Дангубић са супругом Споменком и сином Стојаном. Његов отац се након Другог свјетског рата преселио у Гајдобру. Ристо, творац чувене компаније *Aling Conel*, лидера југоисточне Европе у производњи електрониксталионог материјала и сам има велико искуство у организацији оваквих манифестација.

– Сабор није само један дан – он је симбол једне идеје: да се село не смије заборавити. Да нас путеви врате гдје смо некад били и подсјете да вриједне руке и добра срца могу учинити чуда.

Од уредника ФБ странице удружења Мирка Лечића смо сазнали да је процијењена вриједност досадашњих радова око 250.000 КМ, а осим поменутих појединаца акцију су помогли Општина Љубиње, ХЕТ, Електропривреда и више од 400 донатора.

Сабор је одржан захваљујући средствима приложника. Сакупљено је 7.800 КМ и 1.800 евра. Неутрошени новац биће усмјерен на наставак градње пута.

ТРИФКО ЂОРОВИЋ

ПОСЛИЈЕ 80 ГОДИНА ОБНАВЉА ПРАЂЕДОВСКУ КУЋУ

Неки од окупљених су по први пут стали на омеђине својих предака. Упечатљив је примјер угледног београдског адвоката Драгана Нинковића, чија се породица иселила прије више од 80 година.

Дошао је у Жрвањ – и започео обнову куће на мјесту гдје је стајала прађедовска. Земљу му је уступио управо Радован Бокић – потомак породице која је купила то имање прије много деценија. Тај чин најбоље описује карактер данашњих Жрвања.

ПРВИ САБОР ТУРАЊАНИНА У ЉУБИЊУ У ЗНАКУ КУЛТУРНОГ НАСЉЕЂА

Братска сабрања у Херцеговини увијек су више од сусрета – то је оживљавање успомена и утврђивање завичајних веза. Управо такав догађај био је први Сабор породице Турањанин, одржан овог лета у Љубињу. Окупљање је симболично уприличено у данима љетњег Шћепандана, јер је Свети првомученик и архиђафон Стефан крсна слава ове породице и заједнички духовни темељ свих њених потомака. У њиховој постојбини, селу Турањани код Требиња, сваке године у прву недјељу уочи овог празника служи се Света литургија у старој цркви посвећеној Светом Стефану, коју су мјештани својевремено обновили.

Први Сабор Турањанина започео је вечерњим богослужењем у Цркви Рођења Пресвете Богородице у Љубињу. Ова светиња, подигнута 1867. године заједничким трудом Љубињаца, међу којима су важну улогу имали и сами Турањанини, данас је проглашена националним спомеником БиХ. Михаило Турањанин био је протомјастор градње, његов спо-

ФОТО: РАДОВАН ДАНГУБИЋ

меник стоји одмах поред олтара, а звоник је дјело Луке Турањанина. У унутрашњости цркве чувају се остаци чак три ранохришћанске цркве из периода од IV до XV вијека.

Након богослужења уследио је свечани програм у хотелу Љубиње. Почео је здравицом у част свих присутних, коју је изрекао члан Фолклорног друштва Љубиње, обучен у народну ношњу. Сабор је отворио домаћин, Томо Турањанин из села Вођени, поздравивши све рођаке, нарочито оне који су стигли издалека. Окупило се око стотину тридесет Турањанина из различитих крајева свијета, што

је јасно показало снажну жељу да се родбина поново сретне и учврсти везе са завичајем.

Посебни гости Сабора били су Ђузелићи из села Турањани, одакле потичу и сами Турањанини. О поријеклу породице говорио је Радослав Ђузелић, коме је заједно са породицом уручен пригодан поклон – литија за Цркву Светог Стефана у Турањанима. Дар је уручио Брано Турањанин из Љубиња, држећи притом дирљив говор.

Сабор је уједно био прилика да се многи рођаци први пут упознају. Тај дио програма водила је др Влатка Турањанин Поповски, један од иницијатора окупљања и

члан Управног одбора Удружења Љубињаца у Србији.

О историјском значају Турањанина бесједио је историчар Бојан Турањанин. Он је подсјетио да је породица дала значајан допринос Херцеговачком устанку, била међу првим приложницима *Просвјете* у Љубињу 1902. године, а учествовала је и у оба свјетска рата. Сјетио се и страдалника који су у Другом свјетском рату одвођени у Јасеновац и бацани у љубињске јаме. Подсјетио је и на спортске успјехе Турањанина – његовог оца Слободана, врсног одбојкаша, као и на чињеницу да славна одбојкашица Тијана Бошковић потиче управо из ове породице.

Присутнима се обратио и начелник општине Љубиње, Стево Драпић, нагласивши да Турањанини представљају неизоставан дио културног, привредног и спортског живота овог краја.

Сабор, који је водила проф. Драгана Турањанин, је био обогаћен изложбом старих фотографија, књига и породичних драгоцености. Посебну пажњу привукао је мач из XIV вијека, који се вијековима преносио с кољена на кољено. У културно-умјетничком дијелу програма наступили су чланови КУД-а Љубиње, а својим пјевањем све је одушевила млада Марија Турањанин.

Посебан тренутак приредио је једанаестогодишњи гуслар из Билеће, Свето Вујовић, чији наступ је изазвао бурне аплаузе.

Након званичног дијела, окупљене је својим пјевањем и интерпретацијом развеселио Гојко Турањанин.

У име свих присутних, захвалност је упућена Организационом одбору, чији су чланови данима посвећено радили како би Сабор успио.

ДРАГАНА ТУРАЊАНИН

ОДРЖАН ПОМЕН СЛАВНОМ СРПСКОМ ЈУНАКУ СЕРДАРУ СТОЈАНУ ЈАНКОВИЋУ

У Храму Светог Великомученика Георгија на Бановом брду у Београду, 30. августа 2025. године служен је помен славном српском јунаку и најпознатијем ускоку из сјеверне Далмације, из предјела Равних Котара и Буковице — сердару Стојану Јанковићу. Навршило се 328 година од погибје овог најславнијег српског ускока, чије је јунаштво трајно уписано у странице српске историје.

Ово је деветнаеста година како се организује парастос славном сердару. Сваке године (осим једне, у вријеме епидемије вируса корона) дружење има новог домаћина. Ове године ту част имао је Миле Кнежевић.

Парастос је, као и претходних година, служен у Храму Светог Георгија на Бановом брду, након чега су поштоваоци Стојана Јанковића наставили дружење у ресторани Узелац.

Професор Обрад Зелић изразио је задовољство што су се и ове године окупили поштоваоци славног јунака, поздравио све госте и позвао присутне да се јаве да буду домаћини за наредне двије го-

» Организатори помена и поштоваоци Стојана Јанковића испред Храма Светог Георгија

дине. Као домаћин за 2026. годину пријавио се Марко Дукић, а за 2027. Мирко Узелац.

Овогодишњи домаћин Миле Кнежевић поздравио је све присутне и захвалио им што су дошли.

— Радимо на томе да укључимо младе људе. Позвао сам историчара др Милана Гулића, који је тренутно у Америци и није могао

присутновати овом дружењу, али жели да нам се прикључи. Веома је важно да млади људи преузимају организацију парастоса и дружења. Ту смо да се допуњујемо, договарамо, многе од вас сам лично позвао и тражио савјет — истакао је Кнежевић.

Србољуб Зорица читао је стихове у којима је опјеван Стојан Јанковић као заштитник потлаченог народа и непобједиви борац против Турака.

— И данас српске народне пјесме ускочког циклуса пјевају о поносу српског рода, о части и угледу постојбине славног јунака Стојана Јанковића, од манастира Крупе, Крке и Драговића. Он је био српски Одисеј који је придобио своју Пенелопу, Јелу, пјесмом што заплусну душу вољеној. Стојан као прогнаник из турског затвора представља риједак мотив у епској поезији — у двору затиче свадбу своје Јеле, која га препознаје у пјесми. Но, за разлику од грчког Одисеја, Стојан младожењи даје своју сестру, умјесто своје Јеле. „Ласно ћемо, ако јесмо људи“ — подсјетио је Зорица.

Др Момчило Суботић из Исла-

ма Грчког, недалеко од Куле Јанковић Стојана, прочитао је пјесму у којој се, између осталог, наводи да су сердари понос Далмације и чувари српске историје.

Присутнима се представио и Рајко Шуша, који израђује народне ношње, букаре, капе и друге традиционалне предмете.

Један од оснивача овог дружења, Марко Дукић, заједно са Срђаном Воларевићем и Стевом Вукшом, такође се обратио скупу.

— У последњих неколико година примјећујем једну врсту осипања. Вјерујем да овом нашем дружењу, старом петнаест година, треба „убризгати свјежу крв“. Мало је људи са подручја Грачаца, Книна и Обровца. Ако се окупљамо поводом парастоса сердару Јанковићу Стојану, морамо имати на уму да он није био сердар само Ислама Грчког и Равних Котара. Тај простор је шири. Требало би да за следеће окупљање окупимо људе с тих подручја. Ово је лијепо и значајно дружење, па га морамо у будућности освјежити. Такође је добро да упознамо и нове људе који би се представили — поручио је Дукић.

СЈЕЋАЊЕ НА ИВАНЕЖУ

Присутни су минутом ћутања одали пошту недавно преминулом земљаку Гојку Иванежи, који је био редован учесник ових окупљања. О њему је неколико ријечи изговорио председник ДИЦ Веритас Саво Штрбац. — Сваке године је био са нама. Рођен је 1954. године у селу Заград, општина Бенковац. Гимназију је завршио у Бенковцу, а Економски факултет у Суботици. Потом се вратио у Бенковац, гдје је радио као професор у Гимназији, а затим као комерцијалиста у фабрици при Средњошколском центру. У току рата радио је у фабрици обуће, некадашњој Југопластици, касније Асерији. Разговарао сам с њим два дана прије него што је преминуо. Био је тада у друштву Браце Матића и Саше, који је овдје присутан. Гојко је био дружељубив, поштован и омиљен у сваком друштву. И тог пута смо се шалили као и увијек. Нажалост, 18. августа срце га је издало. Сахранили смо га на Лешћу; било је много Бенковчана и пријатеља да га испрате. Иза њега су остала два сина — казао је Штрбац.

Ово окупљање употпунио је и млади гуслар Огњен Андрић.

Скупу је, између осталих, присуствовао и народни посланик Миодраг Линта. **ДРАГАНА БОКУН**

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ГРАДА БЕОГРАДА

Ставови изнјети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средств

СИМБОЛ ОТПОРА И СЛОБОДЕ СРПСКОГ НАРОДА

Сердар Јанковић Стојан (око 1635–1687) рођен је у Жегару као други син сердара Морлака Јанка Митровића — од Котара Јанка. Био је један од најпознатијих ускочких и хајдучких војвода XVII вијека и имао велики значај у историји и народној традицији, спајајући стварну историјску личност и епског јунака. Истакао се у борбама против Турака у Кандијском (1645–1669) и Морејском рату (1684–1699), борећи се на страни Млетачке републике. Као сердар, врховни старјешина, предводио је ускочке и граничарске чете и био један од главних војних ослонаца Млечана у Далмацији. Својим подвизима ушао је у историјске записе, а у народном сјећању остао као бранилац хришћана од османске власти, симбол отпора и борбе за слободу. Потпицао је из народа и био близак обичним људима, који су у њему видјели свог заштитника и узор. Његово име и дјело преносили су се као примјер храбрости и непоколебљивости, јачајући националну свијест и у каснијим вијевима.

Погинуо је 23. августа 1687. године у боју на Дувањском пољу, очекујући помоћ. Према легенди, сахрањен је у цркви у насељу Будим близу Ислама Грчког.

Одржана Изложба вребачких календара и старих докумената друштва

У Друштвеном дому Исе Богдановић у Врепцу за Илиндан у организацији Српске народне читаонице и књижнице отворена је Изложба вребачких календара и старих докумената друштва.

Изложбу је припремио Организациони одбор у саставу: Жељко Наранчић и Никола Цетина, аутори и кустоси и Мирјана Ђурин. Отварању изложбе присуствовао је за ондашње прилике велики број Врепчана и гостију.

Један од аутора и кустоса Жељко Наранчић поздравио је присутне, а нарочито Вељка Богдановића, унука Исе Богдановића.

— Ова Изложба има своје коријене у догађајима, активностима и ентузијазму појединаца у протеклих 15-ак година, а која је по-

чела добивати, тада још своје нејасне обресе, од једног преломног тренутка — обнове рада Српске народне читаонице и књижнице у Врепцу 2017. године за коју имамо поуздан документ да је постојала 1929. као и писани траг који још истражујемо, у новинама

Народно јединство бр. 6 из 1921. о одузетим књигама „читаонице у Врепцу“ 1914. од стране аустроугарских власти, да је Читаоница била основана и активна 1914, а врло вјеројатно и раније.

Наранчић каже да су преци Врепчана оставили велико духов-

но богатство записано у документима и повијести, а које данашњи Врепчани, можда и несвјесно, кроз повијесно памћење, носе у себи.

Емотивним говором присутнима се обратио и Вељко Богдановић евоцирајући успомене на свог дједа Ису Богдановића.

Изложбу је отворио Никола Цетина који је присутне упознао са изложбеним експонатима, вребачким календарима за 2024. и 2025, те изабраним документима Друштва и новинским чланцима из раног 20. стољећа.

Посебно се осврнуо на два експоната — изненађења Изложбе: сачуване фрагменте гранитне натписне плоче Вребачке школе уништене 1995. г. и поклон Ђуре Ђурчића Браце, који је Друштву

поклонио вриједне слике — портрет Исе Богдановића, Вребачке школе и Вребачке цркве, аутора Славка Андрића, академског сликара.

Изложба је медијски испраћена снимањем ТВ куће ТОК ТВ из Бањалуке, као и снимањем члана Друштва Предрага Узелца, професора фотографије на Академији умјетности у Новом Саду.

Врепчани прослављају славу Покров Пресвете Богородице у Врепцу, сваке године организован је превоз за чланове Српске народне читаонице и књижнице, тако да и ове године уз помоћ Управе за сарадњу с дијаспором и Србима у региону организован је аутобус за Вребац, 14. октобра.

ДРАГАНА БОКУН

» Кум славе Драган Баришић са породицом

» Споменик вуковских мученика, 213 Срба пострадао је на Боровој глави, убијени су у ноћи 5. и 6. августа 1941. године

Вјерници у Доњем Вуковском на Купресу прикупили 30.000 марака за обнову храма

ВУКОВСКИ МУЧЕНИЦИ

Народ Вуковска, познат по својој истрајности, носи тешко наслеђе страдања у Другом свјетском рату. У јулу 1941. године Срби из села преваром су одведени на „радне акције“, а убијени су на Боровом пољу. Новембра 1942. усташе су упале у село и побиле становништво, укључујући жене и дјецу. И у последњем рату мјештани су морали напустити своја огњишта, али се Купресу и Вуковском увијек враћају.

У Вуковском на Купресу, за празник Светог Пантелејмона, одржан је традиционални црквено-народни сабор код Цркве Благовјести Пресвете Богородице. Сабор је окупио више од 700 вјерника и гостију, који су, уз благослов оца Марка Ђурића, дан провели у молитви, дружењу и народном весељу. Поред Вуковљана, присуствовали су и гости из Равног, Мишића, Рилића, Малована, Благаја, Мрачаја, Купреса, Бугојна, Јања, Шипова, Кључа, Мркоњић Града и других мјеста Републике Српске.

ЛИТУРГИЈА И ПОМЕН

Свету литургију служио је протођакон др Драган Радић, уз саслужење свештеника Драгана Матића, Александра Шебеза и Марка, Славише и Драгана Ђурића. Након што је кум славе, Драган Баришић, са породицом преломио славски колач, кренула је литија у којој су млади носили иконе, а на челу је, с крстом у рукама, била Драгица Баришић Драгољевић из Аустралије.

Послије литије служен је помен код споменика 213 вуковских мученика, страдалих на Боровој глави у ноћи изме-

ђу 5. и 6. августа 1941. године. Народ је запалио свијеће и воштанице за пострадале претке, а потом је уследила трпеза љубави и културно-умјетнички програм.

Организациони одбор, уз оца Марка Ђурића и његову породицу, побринуо се да сабор буде уредно организован. За послужење је, као и сваке године, био задужен Миле Јовић са својим особљем. У програму су наступили Љубомир Павловић, Ђоко Марић, Куцрешки соколови и АКУД Мира Лукач из Дрвара. Специјални гост био је пјевач Миломир Миљанић, чији је долазак омогућио Божо Павловић.

Храм Благовјести Пресвете Богородице, најстарији сакрални објекат на Купреској висоравни, подигнут је 1863. године трудом породице По-

повић, која је више од два вијека службавала у овом крају. Храм је више пута рушен и паљен, али је обнављан сваки пут. Последњу обнову између 1961. и 1964. године водио је владика Лаврентије, док је током последњег рата храм поново страдао. Обнова, започета прошле године, добро напредује и очекује се да ће црква бити освештана наредне године.

УМЈЕТНИЦИ У СЛУЖБИ ПРАВОСЛАВЉА

Обнову предводи отац Марко Ђурић са вјерницима Вуковска. Међу најзначајнијим акцијама издваја се иницијатива академског сликара Здравка Круља, који је осликао строп храма и окупио колеге умјетнике из Републике Српске да заједно помогну. Ра-

дове су даровали Михајло Николић, Никола Круљ, Ана Бијелић, Лука Чулић, Богдана Гајић, Снежана Дошен и Дренка Аничић, која је поклонила ручни вез. Приход од продаје слика усмјерен је за обнову храма.

Здравко Круљ дизајнирао је и лого за мајице које се продају у хуманитарне сврхе. Налогу је приказано дијете у златној боји, симбол снаге и истрајности, уз мотив медвједа — древног становника купреских шума — и Купрешака у народној ношњи.

Ове године било је 252 приложника, од чега 236 цивила и 16 свештених лица. Заједничким снагама прикупљено је више од 30.000 конвертибилних марака за обнову светиње.

Кум славе за наредну годину биће Младен Радић, а припреме за наредни сабор већ су у току.

ДРАГАНА БОКУН

НАРОДНЕ ИГРЕ У ЗНАКУ ДОБРОЧИНСТВА

Традиционалне народне игре — бацање камена с рамена и навлачење конопца — и ове године су изазвале велико интересовање. У навлачењу конопца победила је мушка екипа из Малована у саставу Драган, Леко и Јован Марић, уз Милана и Вељка Купра, Мимија Марића и Риста Мрачајца. Женска екипа из Благаја, коју су чиниле Маја Шебез, Стана Миличић, Ана, Милана и Јована Ждеро те Милана Ђулибрк, показала је изузетну снагу и тимски дух. У скоку удаљ победио је Ратомир Баштић. Све новчане награде усмјерене су за довршење изградње храма.

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ГРАДА ЛОЗНИЦЕ

Ставови изнијети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства

ХЕРЦЕГОВЦИ ИЗ НОВОГ САДА ОБРАДОВАЛИ ЋАКЕ У СТОЦУ И КОЊИЦУ

Удружење Срба Херцеговаца и пријатеља у Србији спровело је акцију *Ћаци у Херцеговини*, кроз коју је 22 ученика у Стоцу и Коњицу добило школске торбе с прибором, књигама, спортским реквизитима и друштвеним играма. Од њих 22, чак 19 су основци.

— Није било тешко прикупити помоћ, акција је прихваћена с одушевљењем — рекао је један од организатора, Бојан Миленић.

Иако започета у Новом Саду почетком јуна, акцији су се придружили и земљаци из Клека, Сечна, Гајдобре, Београда, па чак и из Аустралије.

Подјела поклона уприличена је 17. августа: најприје у Стоцу, после литургије у Саборној цркви Вазнесења Господњег, а потом и у Парохијском дому у Коњицу. Посебну захвалност организатори су упутили свештеницима Марку Гојачићу из Стоца и Бранимиру Боровчанину из Коњица, као и Милану Вуковићу и Михајлу Табаковићу из Билеће.

Подршку је пружила и Мирјана Стојановић из Новог Сада, која је присуствовала догађају у свом родном Коњицу. Поклоне су уручили Мирко Опачић, Сениша Јовановић и Предраг Бијелић.

У Манастиру Крки и Кистањама прослављено Преображење

● У манастиру Крки је, поводом празника Преображења Господњег, одржан традиционални молитвени сабор који је окупио велики број православних вјерника из различитих крајева свијета.

На Светој архијерејској литургији, којом је началствовао митрополит далматински Никодим, вјерници су се заједно помолили и прославили овај велики празник.

– Окупили смо се да осјетимо Божју благодат, с надом да ћемо у Царству небеском, ако не раније, видјети ту нетварну свјетлост коју су апостоли угледали на гори Тавору – рекао је митрополит Никодим.

Он је додао да је Бог постао Богочовјек, по свему сличан људима, осим по гријеху, ходио земљом сличном нашој Далмацији и показао љубав према човјеку чак и када смо Га гонили, тукли и убили.

– Ове године присутно је више вјерника него икада, што показује да српске светиње нису заборављене и да смо, гдје год да смо, и даље повезани – закључио је митрополит Никодим.

СПОРТСКИ ДАНИ У КИСТАЊАМА

У сусрет Преображењу у Кистањама су традиционално организовани и спортски дани 15. и 16. августа на теренима иза ста-

ре школе тамо гдје су некада и њихове баке, дједе и родитељи играли спортске игре.

Ово спортско надметање организује седам младих Кистањаца, успјешних предузетника, већ дванаест година. Такмичари се надмећу у фудбалу, балотама и кошарци. Све с циљем да понуде садржај младима који долазе преко лета у родни крај и промовишу спортски живот и пријатељско дружење.

КЊИЖЕВНО ВЕЧЕ

Књижевно вече уприличено је 17. августа у Дому културе. Своје књиге представиле су Андрејана Дворнић *Људи од камена* и Љиљана Лалић *Кистањанске домине*. Програм је водила Јелена Груловић Лалић која је за обогаћивање духовне ризнице Српске Крајине добила Плакету умјетничког братства манастира Крка и Поменик Зоре за 2025. годину.

На само Преображење након литургије у Манастиру Крка, у Храму у Кистањама било је послеподневно богослужење. Након тога уприличен је богат културно-умјетнички програм који је организовало СКД *Просвјешта* пододбор Кистање.

ДРАГАНА БОКУН

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ГРАДА БЕОГРАДА

Ставови изнијети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства

Више од 70 учесника у дјечјим играма

У оквиру спортског дана у Кистањама од прошле године Удружење *Душа Буковице* организује дјечје игре. Малишани се такмиче у неколико дисциплина: скакање у џаковима, балансирање тениске лоптице у жилици и набацивање обруча на флашу, док су се тинејџери такмичили у баскету.

Ове године било је више од 70 учесника. У организацији су им се прикључиле и млађе снаге.

Како кажу, дјеца и млади су остварили пуно нових познанстава и другарстава, здружили се и не знајући да су им се родитељи као мали играли заједно.

У организацији дјечјих игара допринос су дали Биљана Тривић, Дражен Тривић, Душан Шкорић, Ненад Штрбац, Хелена Тривић, Петра Шкорић, Никола Шкорић, Петар, Уна и Наташа Мандић Булатовић (организатори и координатори), Милан Штрбац (музика и техника), Синек Безбрадица и Никола Штрбац (гурманлук), Илија Крнета Кили и Ивана Мацура (водитељи), Мирела Штрбац и Ања Безбрадица Андрић (сниматељи и фотографи), Божо Шуша (судија), Ацо Мацура (организатор и један од спонзора цјелокупног спортског турнира), Ђорђе Безбрадица (спонзор сладоледа за сву дјецу).

Илиндан у Великој Попини: Отворена Библиотека Бранко Ђопић

Илиндан у Великој Попини један је од највећих и најзначајнијих празника овог личког села у општини Грачац. Посвећен је Светом пророку Илији, заштитнику села и његовој цркви, па је то дан када се мјештани, расељени Попињци и гости из разних крајева сабирају око светиње и у заједници. Празнично славље почиње свечаном литургијом у храму, након чега слиједи литија кроз село.

ПРВЕНСТВО У БОЊАЊУ

У оквиру прославе отворено је и дванаесто првенство у боњању. Наступиле су екипе из Врпоља, Новаковића, Зубера – Орлова и Тесле из Панчева.

Прво мјесто освојили су Зубери – Орлови у саставу Бошко Грубишић, Милан Стојсављевић и Небојша Новаковић, добивши пехар, медаље и награде спонзора *Bayer* – мајице, качкете, хемијске и упалачке.

Друго мјесто припало је екипи Врпоље (Жељко Грубишић, Бо-

шко Стојсављевић и Драган Шеп), која је такође освојила пехар, медаље и качкете фирме *Bayer*.

Треће мјесто освојили су Новаковићи у саставу Душан, Бранислав и Милан Новаковић, док је четврта била екипа *Тесла* из Панчева у којој су наступали Мићо Лукић, Бранислав Лукић и Душан Стојсављевић. За најбољег боњара проглашен је Бошко Грубишић, рођен 1953. године.

КЊИГЕ ИМАЈУ СВОЈ ДОМ

Непосредно уочи празника, 26. јула 2025. године, у Великој

Попини обиљежена је и десета годишњица рада Удружења грађана *Еко Чуваркућа*, основаног 2015. године ради окупљања Попињаца у завичају и дијаспори, као и њихових пријатеља широм свијета. Тим поводом отворена је Народна библиотека *Бранко Ђопић*, у присуству љубитеља књиге и представника јавног живота. Библиотека је настала са жељом да се сачува сјећање на најпревођенијег српског књижевника, чија је мајка Соја рођена у Великој Попини, гдје је провела дјетињство до шеснаесте године, када се са

породицом одселила у Хашане у Босанској Крајини.

Свечаности су присуствовали начелник општине Грачац Горан Ђекић, представница Српског националног вијећа Рајка Рађеновић, као и представници Српске читаонице и књижнице из Врбца, Милан Драгосавац и Милорад Крајновић.

Уводну ријеч дао је иницијатор библиотеке и предсједник *Еко Чуваркуће* Ђорђе Стојсављевић, који је истакао да су формирање библиотеке помогли Министарство културе Републике Србије и Општина Грачац, кроз јавне натјечаје на које је удружење аплицирало. Библиотека броји око 1700 књига, захваљујући мјештанима и донаторима, као и институцијама које су даровале издања – Архиву Војводине, СКД *Просвјешта* из Загреба, Градској библиотеци из Новог Сада и Вуковој задужбини из Београда.

Библиотеку је свечано отворила пјесникиња Јелена Стојсављевић из Новог Сада, поријеклом из Велике Попине, нагласивши да је Бранко Ђопић имао два завичаја, лички и босански, те да је у ликовима својих сународника овјеко-

вјечио горштакчи карактер, душу и осјећај за правду. Додајући да се формирањем библиотеке кроз записе и књиге чува генетски код једног народа, јер је он нераскидиво везан за ријеч која бијеше на почетку.

ДЕЦЕНИЈА УДРУЖЕЊА

Овом приликом приказана је презентација десетогодишњег рада Удружења *Чуваркућа*. Присутним су разговарали и о неријешеним питањима села – пет километара неасфалтираног пута и водоснабдијевању, иако се изнад Попине налази петнаест извора питке воде изузетног квалитета.

Додијељене су захвалнице најистакнутијим члановима, донаторима и приложницима књига за библиотеку. Посебно је истакнуто да су чланови *Чуваркуће* иницијалирали двије значајне акције уз помоћ мјештана из свијета – асфалтирање 120 метара пута до Храма Светог пророка Илије, финансирано средствима Жељка Јованића из Сједињених Америчких Држава, и прво велико чишћење гробља од дрвећа и грмова, изведено прилозима Попињаца.

Славље је завршено дружењем и закуском у друштвеном дому, у пријатељској атмосфери

ДРАГАНА БОКУН

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ГРАДА ЛОЗНИЦЕ

Ставови изнијети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства

» Најбољи учесници у кросу

КРОС ЗА СВЕ УЗРАСТЕ

Посебно интересовање изазвао је крос на 3500 метара кроз Попину, који су организовали Сава Лукић и Младен Новаковић. На циљ је први стигао Ненад Лукић из Суботице, други је био Миладин Гроздић из Новог Сада, трећи Драган Дражић из Новог Сада, а четврта Мила Радусин, такође из Новог Сада. Трчала су и дјеца на 800 метара. Први је био Јанко Новаковић, други Миланко Лабус из Оџака, трећа Нина Цолић из Пирота, четврти Огњен Грозданић из Новог Сада, а пети Петар Новаковић из Велике Попине. У најкраћој дисциплини, на 150 метара до цркве, надметали су се петлићи: први је био Сергеј Дукић из Грачаца, други Вукашин Гроздић из Новог Сада, трећи Владимир Новаковић из Новог Сада, а четврта Мила Цолић из Пирота.

ЧУДО ПОДНО СВИЛАЈЕ - СЕЛО ОД 20 ЉУДИ УГОСТИЛО ВИШЕ ОД 600 ГОСТИЈУ ИЗ ЦИЈЕЛОГ СВИЈЕТА

Трећи сабор Отишићана - овогодишње највеће српско окупљање у Далмацији!

Треће традиционално љетње сабрање Отишићана, одржано на дан Св. архангела Гаврила 26. јула 2025, окупило је потомке готово свих старих родова овог села подно Свилаје.

На молитву, а потом и на заједничко весеље, пристигли су представници породица Арамбашећ, Борковић, Вујасин, Вукоман, Гајић, Грубић, Деспинић, Драгић, Загорац, Катић, Крунић, Јовчић, Јурић, Крагуљ, Кривошић, Кричковић, Мељанац, Мрзић, Новак, Петровић, Попадић, Пртлага, Раћен, Раниславић, Ратић, Рнић, Росић, Станојевић, Стојанац, Стојановић, Стојсављевић, Суботић, Томић, Трифуновић, Палић, Устић, Цвијетић, Чулић и Шпица.

Иако је Отишић некада бројао преко хиљаду душа, данас у њему трајно живи тек двадесетак становника, без елементарних услова за живот – прије свега без довољно питке воде. Село дуго 17-18 километара данас је обраста дивља вегетација, из које тек понегдје провирују рушевине старих кућа. У самом средишту доминирају огољени камени зидови некадашње школе, поште, омладинског дома и продавнице, слика готово апокалиптична.

Међутим, наспрам тог призора стоји другачија, охрабрујућа слика: обновљена Црква Св. архангела Михаила, уређени парохиски дом и мјесно гробље, неколико десетина рестаурираних домова по засецима, нове бандере и нивови асфалтираних путева. У томе се огледа и симболика сабрања – упорност Отишићана да оживе своје огњиште, макар и корак по корак.

РЕКОНСТРУКЦИЈА ЦРКВЕ, СРЕЂИВАЊЕ СЕЛА, ЧИШЋЕЊЕ ГРОБЉА...

Припреме за обнову храма, уређење села и чишћење гробља започеле су много прије самог сабрања. За организацију прославе и пријем великог броја гостију формиран је одбор у коме су заједно djelовали стални житељи Отишића и они који су нова огњишта подигли у околини Београда, као и бројни Отишићани расути по свијету. Њиховом ентузијазму прикључили су се и пријатељи и комшије из околних села. Доказ за то је чињеница да је неколико стотина донатора финансијски подржало три главна сегмента: реконструкцију цркве и чишћење центра села, организацију љетне славе и уређење гробља.

Удруженим снагама постигнути су видљиви резултати. Купљена је грађевинска скела, а мајстор Обрад Петровић је, у складу са договором, изглетовао зидове Цркве Св. архангела Михаила – највеће православне светиње врличког краја. Уочи славе у иконостас су уграђене иконе јеванђелиста Матеја, Марка, Луке и Јована, рад Јелене Минић Мрђен, доцента на београдском Факултету примијењених умјетности. Истовремено је представљен и пројекат хортикултурног уређења простора око храма.

Петнаест дана пред сабор, више десетина доброволца је, уз помоћ механизације, очистило простор од корова и шибља, уредило центар села и први пут у 21. вијеку систематски средило мјесно гробље. Послије четири деценије очишћен је и стављен у функцију школски бунар, што је додатно појачало симболику оживљавања села. На тај начин су многи Отиши-

» Први ред: Миле Арамбашећ са дјевојчицом Саром (кћеркицом Илије Мељанац), Борко Мељанац, Тихомир Мељанац Стојан, Илија Мељанац, Душан Арамбашећ и аутор овог текста Милош Мељанац; други ред: Звонко Стојсављевић, Бојана Мељанац, Марко Мељанац и Душан Мељанац

ћани могли у достојанственим условима да одају почит својим прецима.

Уз тешке физичке радове мушкараца, жене су преузеле важну улогу у организацији трпезе и припреми завичајних ђако-нија. Посуђе је било беспрекорно, а овале су красили пршут, качкавал, печење и друга јела. На сам дан славе, на трпези се нашло хиљаду свјежих врличких ушטיפака – по двеста су даривале Мара Зеленовић из Цивљана и Марија Режић из Мовица. За паприкаш од дивљачи, куван у великом казану, побринули су се Дарко и Мара Стојсављевић уз помоћ Горана Стојсављевића.

ГЕНЕРАЦИЈЕ ЉУДИ ОБНАВЉАЛЕ ЖИВОТ

Говорећи о постепеном оживљавању прилика у Отишићу, председник Вијећа српске националне мањине Града Врлике Жељко Раћен подсетио је да храм и зидови око њега и гробља нису „пали с неба“, већ су плод вишегодишњих напора. Он је одао почит покојном Крсти Новачу, који је у вријеме избјеглиштва иницирао постављање звона на храм, затим Велимиру Гајићу, чији је допринос био пресудан у организацији радова и подизању зидова, као и Гојку Станојевићу и Милану Јовчићу. Ове године у организацији љетне славе посебно се истакао Миљенко Крунић.

– Слика и амбијент више говоре од мојих ријечи – нагласио је Раћен, додајући да је у селу спој државне подршке и самоорганизације мјештана дао импресивне резултате.

По протоколу, окупљање је почело у порти Цркве Св. архангела Михаила, одакле је велики број вјерника приступио Светој литургији. Новоизглетовани зидови и четири нове иконе јеванђелиста у иконостасу додатно су увеличали доживљај. Мјештанима је указана част што су у обреду учествовала чак четири представника Српске православне цркве: архимандрит Симон Кузмановић, настојатељ манастира Лазарице, и свештеници Борислав Ковачевић (парох кнински), Александар Крстић (парох марковачки) и Лазар Пријић (парох врлички). Кумство је припало Сњежани Борковић, која је са свештеником преломила славски колач, док су обавезу да догодине буду домаћини славе преузела браћа Жељко и Јовица Раћен.

По завршетку службе, многи Отишићани су, по обичају, замолили свештеника Александра Крстића да прекади гробове њихових предака.

Након молитве и помена, сабрање се наставило под великим шатором. Води-

тељку званичног програма преузела је Снежана Стојсављевић, а присутнима се најприје обратио члан организационог одбора Миљенко Крунић из Бусија код Батајнице. Потом је парох врлички Лазар Пријић позвао сабране да заједно узнесу молитву Св. архангелу Гаврилу и захвале организаторима „који у великом мјесту са мало људи припремају овако значајан скуп“. Он је нагласио да је из године у годину број окупљених све већи и честитао браћи Раћен што су преузели кумство наредне славе.

У свом обраћању, саборска заступница Ања Шимпрага похвалила је труд Отишићана да одрже своја огњишта жива и истакала да заступници Срба у Хрватском сабору раде на томе да Отишић има будућност.

У наставку свечаности присутнима се обратио председник Вијећа српске националне мањине Сплитско-далматинске жупаније Божидар Симић. Он је истакао да му је изузетна част бити међу овако бројним сабрањем, наглашавајући да је ово догађај који и радује и охрабрује. Подсетио је да је претходних година, у сарадњи са Вијећем српске националне мањине Града Врлике, посебна пажња посвећена управо Отишићу – од асфалтирања путева до завршне фазе електрификације – и поручио да се са тим активностима мора наставити.

Сличан нагласак ставио је и председник градског Вијећа Жељко Раћен, који је подсетио да је управо инфраструктура кључни предуслов како за повратнике тако и за оне који већ живе у овом крају.

– У протеклих шест година насуте и асфалтиране су десетине километара пристојних путева, јер је то од суштинског значаја. Ипак, у појединим засецима потребно је учинити више и боље како би се постигли конкретнији резултати.

ДУША ЈЕ ПУНА

Након званичних обраћања, благослов за послужење са славске трпезе дали су парох врлички Лазар Пријић и архимандрит Симон Кузмановић, настојатељ манастира Лазарице.

Умјетнички дио програма обиљежиле су чланице Женског пјевачког збора СКД Просвјета из Сплита, које су извеле неколико пригодних композиција, међу којима и традиционалну пјесму *Јечам жњела косовка девојка*. Атмосферу радости и заједништва употпунио је музички програм испуњен препознатљивим крајишким пјесмама, којима је сабор у Отишићу добио свој свечани печат.

» Литија око храма

Међу бројним гостима у Отишићу била је и бивша новинарка Јелена Дешић, која је годинама својим чланцима доприносила обнови села и Храма Св. архангела Михаила. Посебну радост подијелили су Миљенко и Петар Катић из Тивта, који су обновили родну кућу, као и Јасминка Ратић Граовац, крштена у овом храму 1968, која је нагласила да јој је „срце велико као Свилаја“.

Потомци отишићких колониста – Тихомир Мељанац Стојан, Звонко Стојсављевић са сином Немањом, као и Илија Мељанац – истакли су да својим доласком затварају круг започет одласком предака у Македонију. Миле Арамбашећ из Сутјеске први пут је у 33. години посјетио завичај, а дубоке утиске понио је и из Енглеске стигли Слободан Росић.

Емоције су обиљежиле сусрете последице деценијског раздвојености: Жељко Раћен је последице 35 година загрио рођаку Ђурђицу Крагуљ, док је Јасминка Ратић Граовац срела школску другарицу Веру Крагуљ последице четири деценије. Посебан тренутак био је и сусрет Косе Дробац и Милана Рнића последице 48 година.

Из многих крајева свијета пристигли су потомци: из Канаде Зоран Гајић, из САД-а Сузана Вујасин, из Британије Јово и Коса Дробац, Никола Јовчић, Милан Крагуљ, Страхинија Новак, Слободан Росић, из Швајцарске Споменка Гајић, из Шведске Ђурђица Крагуљ са сином Павлом, а из Аустралије Зоран и Нада Брадоњић.

Сабор су уљепшали и бројни други: бивши поштар Миле Крагуљ, богослов Лазар Дујаковић, зетови попут Милана Цвитковца, гости из Инђије Петар и Илија Марјановић, као и група из Баљака коју су предводиле Нада Миланковић и Жељана Клисарић. Догађај је биљежио новинар Петар Малбаша.

Посебну пажњу изазвао је тинејџер из Шведске Павле Крагуљ, који је обећао да ће обновити породичну кућу, што је обрадовало његовог дједу, Милу Крагуљу.

Окупљање, које је привукло готово 600 људи из цијелог свијета, показало је да Отишић постаје највеће сабиралиште српског народа у Сјеверној Далмацији, у духу заједништва и вјере. **МИЛОШ МЕЉАНАЦ**

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ГРАДА ЛОЗНИЦЕ

Ставови изнјети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства

ПИСМО ЛИНТЕ МИНИСТАРКИ ЂУРЂЕВИЋ СТАМЕНКОВСКИ

Србија да призна крајишке борце и уведе гарантовану пензију за све борце

Поштована госпођо Ђурђевић Стаменковски,

Обраћам вам се поводом бројних проблема са којима се суочавају припадници Војске и полиције Републике Српске Крајине. Значајан број крајишких бораца који су већ навршили или ће ускоро да наврше 65 година, али немају 15 година радног стажа као кључни услов за старосну пензију. Велика већина крајишких бораца је након завршетка рата радила код послодаваца који им нису уплаћивали доприносе за пензијско осигурање. Због тога им недостаје или свега неколико мјесеци или неколико година и више да би остварили право на старосну пензију.

Желим да Вас замолим да подржите следеће захтјеве и предузмете конкретне мјере:

– да Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, на чијем сте челу, у кратком временском року припреми нацрт измјена и допуна Закона о правима бораца, ратних војних инвалида, цивилних инвалида рата и чланова њихових породица (у даљем тексту: Закон) и призна праведну борбу крајишких бораца. То конкретно значи да се свим припадницима војске и полиције Републике Српске Крајине коначно призна ратни стаж за читаво вријеме рата у двоструком трајању. Постојећим Законом који је усвојен фебруара 2020. године крајишки борци су признати само до 27. априла 1992. године када је престала да постоји СФРЈ односно до 19. маја 1992. године када се ЈНА повукла са подручја БиХ. Са признатим ратним стажом за читаво вријеме рата у двоструком трајању многи крајишки борци би испунили услов од 15 година и остварили право на старосну пензију.

– да се статус борца може утврдити и на основу два квалификована свједока што је у складу са Законом о управном поступку. Разлог је чињеница да значајан дио припадника Српске војске Крајине и Министарства унутрашњих послова Републике Српске Крајине не посједује војну књижицу или друге писмене доказе са печатом надлежних органа Републике Српске Крајине из добро познатих разлога (злочиначке акције хрватске војске и полиције). Под појмом два квалификована свједока мисли се на лица која су у исто вријеме и на истом мјесту боравила у истој јединици са подносиоцем захтјева за признавање статуса борца. Два квалификована свједока треба да дају овјерену писмену изјаву под материјалном и кривичном одговорношћу.

Посебан проблем јесте чињеница да крајишки борци не могу у пракси да остваре право на ратни стаж који им је признат барем до 27. априла 1992. године односно до 19. маја 1992. године. Наиме, центри Министарства одбране доносе негативна рјешења са срамним и неприхватљивим образложењима да крајишки штабови и јединице Територијалне одбране и МУП РСК нису тобоже били у организацијском саставу ЈНА. Даље, у наведеним образложењима стоји да су крајишки штабови и јединице Територијалне одбране биле изван територије Србије и због тога центри Министарства одбране у Србији, нису могли бити надлежни за вођење евиденције за припаднике ТО у Хрватској. Оваква образложења изазивају оправдано огорчење и незадовољство крајишких бораца.

– да се поштује постојећи Закон и да центри Министарства одбране коначно почну

да крајишким борцима издају рјешења о признању ратног стажа до 27. априла 1992. године, односно до 19. маја 1992. године. Уставом СФРЈ је јасно дефинисано да је ЈНА представљала једну компоненту оружаних снага СФРЈ које су чиниле јединствену цјелину и састојале се од ЈНА и Територијалне одбране. Министарство одбране није узело у обзир неспорну чињеницу да у то вријеме није постојала Хрватска као држава, и да су штабови и јединице Територијалне одбране на крајишком подручју били дио СФРЈ.

– да се о постојећи Закон о правима бораца допуни са одредбом да се захтјев за признање својства ратног војног инвалида може поднијети без временског ограничења, а надлежна комисија ће донијети одлуку о сваком појединачном захтјеву. Постоје грађани Србије који су задобили рану, повреду, озљеду или болест, због којих је наступило оштећење њиховог организма а још увијек нису остварили статус ратног војног инвалида. Такође, последице од посттравматског стресног поремећаја могу се појавити у дужем временском периоду од престанка ратних околности.

– да се цивилним лицима из Републике Српске Крајине који су задобили рану, повреду или озљеду поново призна статус цивилног инвалида рата. Постоји одређен број цивилних инвалида рата из Републике Српске Крајине који су личну инвалидну примали од 2000. до 2013. године када је укинута савезна уредба која је регулисала то питање.

– да сваки борац који је отишао у пензију има право на гарантовану пензију у висини просјечне пензије у Србији која је у јулу износила 50.660 динара. Значајан број бораца

који је испунио услове и отишао у пензију има веома мале пензије и једва саставља крај са крајем. Борци апсолутно заслужују да примају гарантовану пензију јер су часно и храбро бранили своју државу и свој народ од 1991. до 1999. године. Гарантована пензија бораца прве категорије би се увећавала у складу са бројем мјесеци проведених на ратишту. Додатна средства би се обезбјеђивала из буџета, а не из пензијског фонда.

– да сваки борац, без обзира на социјални статус и године старости, треба да добије једном годишње борачки додатак као израз захвалности Србије према људима који су били спремни да жртвују своје животе и дијелове тијела за одбрану државе и народа од 1991. до 1999. године. Износ борачког додатка, који би се исплаћивао једном годишње, би одређивала Влада у складу са могућностима. Сматрам да борачки додатак не би смио да буде мањи од 12.000 динара.

– да се изједначе сви борци што се тиче категоризације. Према важећем Закону борац прве категорије је борац са ангажовањем преко 200 дана на територији Републике Српске Крајине и Републике Српске и са ангажовањем најмање 60 дана на територији Аутономне Покрајине Косово и Метохија. Сматрам да је важећа дефиниција бораца прве категорије дискриминаторска у односу на борце РСК и РС и да је треба измијенити поштујући начело равноправности. Није праведно да се један дан ратовања на Косову и Метохији вреднује као скоро три и по дана ратовања у Републици Српској Крајини и Републици Српској.

ПРЕДСЈЕДНИК САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА И НАРОДНИ ПОСЛАНИК МИОДРАГ ЛИНТА

Признати радни стаж Србима за вријеме РСК

Поштована госпођо Ђурђевић Стаменковски,

Обраћам Вам се поводом проблема непризнатог радног стажа са којима се суочавају многи крајишки Срби, као и грађани других националности, који су прогнани са својих огњишта у злочиначким акцијама хрватске војске и полиције. Хрватска је под притиском међународне заједнице усвојила 1997. године тзв. Закон о конвалидацији којим је преузела обавезу да се крајишким Србима вријеме проведено у радном односу за вријеме Републике Српске Крајине (1991–1995) призна у пензијски стаж као стаж осигурања.

Институције, предузећа, установе и организације које су за вријеме рата радиле на подручју Републике Српске Крајине (РСК) плаћале су доприносе пензионском фонду РСК. Документација о уплаћеним доприносима је, након агресије на РСК 1995. године, наводно доспјела у посјед Хрватског завода за мировинско осигурање.

Крајишким Србима је радни стаж из времена РСК потребан, прије свега, ради повезивања радног стажа приликом одласка у пензију. На примјер, за одлазак у старосну пензију, поред година живота, потребан је и стаж осигурања од најмање 15 година у обје државе.

Међутим, у пракси Хрватска у великој мјери опструира спровођење поменутог Закона о конвалидацији. Према информацијама Хрватског завода за мировинско осигурање (ХЗМО), до јула 2023. године примљено је више од 37.000 захтјева крајишких Срба за признање радног стажа. Нажалост, готово пола њих је одбијено. Један дио није ни поднио захтјев због безбједности и других разлога. Хрватска одбија све захтјеве оних лица која траже да им се у стаж осигурања призна радни стаж проведен у државним органима РСК (војска, полиција и државна управа) јер би тиме био доведен у питање лажни мит о српској агресији и окупацији.

Међутим, у великом броју одбијају се захтјеви за признање радног стажа и лицима који су радили у јавном и приватном сектору у РСК. У питању су школе, болнице, локалне самоуправе, судови, тужилаштва, правобра-

ништва, јавна предузећа, привредна предузећа, предузетници (занатске, трговачке, угоститељске радње и остало), центри за социјални рад, Црвени крст, медији, установе културе и спорта и др.

Желим да Вас замолим да подржите следеће оправдане захтјеве:

– да Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, на чијем сте челу, у кратком временском року, донесе одлуку да се крајишким Србима, који су радили у државном, јавном и приватном сектору за вријеме РСК тј. од 1991. до 1995. године, призна радни стаж. У питању су лица којима Хрватска није признала радни стаж у поступку конвалидације или који нису ни поднијели захтјев.

– да Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања уплати доприносе крајишким Србима, који су радили у државном, јавном и приватном сектору за вријеме РСК. На тај начин многи Крајишници ће успјети да остваре пензијски стаж у збиру већем од 15 година што је основни услов за старосну пензију. У случају да уплаћени допринос за период рата умањује износ пензије исти не треба да се узима у обрачун.

– да се радни стаж може утврђивати и на основу изјава свједока. Разлог је чињеница да један број крајишких Срба не посједује радну књижицу или друге писмене доказе везане за рад у државном, јавном и приватном сектору за вријеме РСК из добро познатих разлога (злочиначке акције хрватске војске и полиције).

Подсјећам да је Скупштина СФРЈ на сједници Савезног вијећа од 18. марта 1992. године усвојила Закон о важењу правног система на дијелу територије СФРЈ која је под посебном заштитом Уједињених нација (*Службени листи СФРЈ* 18/1992. од 20. марта 1992. године). Као што је познато Република Србија је правни наслједник СФРЈ и због тога има правну, али и националну и моралну обавезу, да поштује поменути закон.

ПРЕДСЈЕДНИК САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА И НАРОДНИ ПОСЛАНИК МИОДРАГ ЛИНТА

МОЛБА ПРЕДСЈЕДНИЦИ ОПШТИНЕ АПАТИН ДА СПРИЈЕЧИ ИСЕЉАВАЊЕ ДВИЈЕ ПРОГНАНИЧКЕ ПОРОДИЦЕ ИЗ СТАНОВА И ОМОГУЋИ ОТКУП

Поштована госпођо Кораћ,

Обраћам Вам се други пут за помоћ за двије прогнаничке породице из мјеста Апатин са циљем да се спријечи њихово исељење из станова. У питању су Борислав Перић који је ратни војни инвалид и Нада Јокић. Обје породице станују у објекту у Улици др Младена Стојановића бр. 25 у оквиру програма *Социјално становање у заштићеним условима* и не посједују никакву другу имовину. Прво писмо послао сам Вам прије скоро два мјесеца тј. 10. јула, али нисте одговорили на њега.

На основу уговора са Центром за социјални рад општине Апатин Борислав Перић и Нада Јокић су добили право становања у новембру 2003. године као социјални случајеви, као и друге прогнаничке породице. Сада су наведене двије породице од истог органа добиле рјешење да напусте додијељени смјештај. Овај проблем сам више пута истицао у јавности и обраћао се путем писма надлежним институцијама, конкретно Комесаријату за избеглице и миграције, да се омогући право откупа прогнаничким породицама које станују у заштићеним условима. У питању су објекти који су изграђени донаторским средствима у овом случају Владе Швајцарске. У Србији је након завршетка ратова на подручју данашње Хрватске и БиХ стамбено ријешен значајан број прогнаничких породица уз финансијску подршку међународних организација и мањим дијелом средствима наше државе.

Због тога је Скупштина Србије маја 2010. године донијела Закон о измјенама и допунама Закона и избјеглицима који је омогућио да више хиљада прогнаничких породица постану власници станова и на тај начин трајно ријеше своје стамбено питање. Дио прогнаничких породица је добио станове на привремено кориштење и још нису ријешили питање откупа.

Желим да Вас други пут замолим да спријечите исељавање Борислава Перића и Наде Јокић и помогнете да свих десет прогнаничких породица које станују у оквиру програма *Социјално становање у заштићеним условима* у општини Апатин коначно постану власници додјељених станова, а не да их присилно исељавамо и од њих поново стварамо социјалне случајеви.

ПРЕДСЈЕДНИК САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА И НАРОДНИ ПОСЛАНИК МИОДРАГ ЛИНТА

Након 30 година: Хоће ли хрватски пилоти одговорати за убиство српске дјеце на Петровачкој цести?

Три деценије након једног од најтежих злочина над Србима у ратовима деведесетих, у Београду је почело суђење четворици хрватских официра и пилота оптужених за гранатирање избјегличких колона на Петровачкој и Приједорској цести. Тог 7. и 8. августа 1995. године, током акције *Олуја*, авиони Хрватске војске напали су колоне крајишких Срба који су се повлачили са својих огњишта.

У нападима је убијено најмање 13 цивила, међу којима четворо дјеце, а 24 особе су тешко и лакше рањене. Ријеч је о злочину који је остао дубоко урезан у колективно памћење, јер су мета били недужни људи који су покушавали да спасу животе.

Суђење, које је почело марта ове године пред Вишим судом у Београду, за српску јавност представља важан испит правде. Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта изјавио је да очекује осуђујућу пресуду против хрватских пилота. Он наглашава да Србија не смије никада одустати од тражења одговорности за масовне злочине над Србима.

— Ово је монструозан злочин над цивилима који не смије бити заборављен. Бројне чињенице показују да хрватско правосуђе није независно и професионално, већ у функцији оправдања мита о такозваном Домовинском рату, према којем су Срби представљени као агресори и злочинци, а

Хрвати као ослободиоци и жртве — поручио је Линта.

Очекује се да ће процес пред Вишим судом у Београду показати да ли ће правда за жртве Петровачке и Приједорске цесте коначно бити достижна након пуних 30 година.

Како је српски народ прије 35 година изборио право на аутономију у Хрватској — и зашто је Туђман то игнорисао

Прије 35 година српски народ у Хрватској масовно се изјаснио за аутономију на референдуму који је, како истиче предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта, био одржан од 19. августа до 2. септембра 1990. године по одлуци Српског националног вијећа. Овај корак био је одговор на политику тадашњег режима Фрање Туђмана, чији је циљ био да се Срби сведу на националну мањину, уз крајњу намјеру протјеривања и асимилације.

Један од доказа антисрпске политике Туђмановог режима било је игнорисање српских захтјева приликом припреме амандмана на Устав Хрватске. Сабор Хрватске је 25. јула 1990. године усвојио

амандмане који су Србе фактички свели на мањину: из званичне употребе је уклоњена ћирилица, укинута су одредбе о равноправности и онемогућено регионално повезивање општина и стварање заједница општина. Касније исте године, 22. децембра, донесен је нови Устав Хрватске који је формално потврдио статус Срба као националне мањине.

Линта подсећа да је 25. јула 1990. године у Лици, у мјесту Срб, одржан велики Српски сабор на коме је усвојена Декларација о суверености и аутономији српског народа. У Декларацији се наглашавало да српски народ у Хрватској има право на културну и политичко-територијалну ау-

тономију, а као извршни орган формирано је Српско национално вијеће. На челу Сабора био је Јован Рашковић, а српски народ је на овај начин јасно изразио огорчење због наметнутих промјена Устава без уважавања њихових права.

Због тога је Српско национално вијеће 31. јула 1990. године расписало референдум о аутономији Срба у Хрватској. Туђманова власт је покренула жестоку кампању против референдума, проглашавајући га незаконитим и најављујући све мјере за његово спречавање.

На овај начин послата је порука да је крајњи циљ стварање Хрватске са што мање Срба или без њих.

Ни након 34 године злочин над Србима у цапрашким селима на Банији није кажњен — правда још касни

Никада не смијемо заборавити мучки злочин над 22 српска цивила из цапрашких села на Банији, како истиче предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта. Тог 22. августа 1991. године, хрватске паравојне и полицијске снаге пролазиле су кроз села Чакале, Брђани Цеста, Брђани Коса, Трњани, Старо Село, Блињска Грета, Блињски Кут, Бестрма и Кињачка, убијајући све који су им се нашли на путу или им изашли у сусрет.

Просјек година убијених био је 48 година, а најмлађа жртва била је двадесетогодишња Жељка Боиновић. Након ових злочина, Срби из ових села више нису ишли на посао у Сисак јер су им животи били угро-

жени, већ су били принуђени да организују одбрану својих кућа и села, а убрзо је основана и општина под именом Цапраг. Линта наглашава, да за овај један од нај-

свирепијих ратних злочина над српским цивилима током рата, на подручју данашње Хрватске, до сада нико није кривично одговарао. Главни разлог је што хрватско правосуђе функционише у складу са државном политиком и према Линти често суди само Србима како би оправдало лажни мит о „Домовинском рату”.

Породице погинулих Срба су се, осим што нису добиле правду, суочиле и са финансијским теретом: хрватски судови су одбили тужбе за накнаду штете и захтијевали да породице надокнаде трошкове парничког поступка у износу од више хиљада евра, што представља најдубље вријећање жртава и њихових најближих.

30 ГОДИНА ОД ПОГУБЉЕЊА СЕДАМ СРБА У ГОШИЋУ КОД КНИНА

Навршило се 30 година од погубљења седам српских цивила у селу Гошићи код Книна. Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта истиче да су жртве припадале породици Борак, чија је просјечна старост била 70 година, а убијени су 27. августа 1995. године, 23 дана након почетка злочиначке акције *Олуја*. Они су убијени искључиво због свог српског поријекла, с циљем да се пошље порука прогнаним Србима да се масовно не враћају у свој завичај. За овај злочин, као и за многе друге злочине над Србима, нико није одговарао. У Хрватској се величају ратни злочинци, док се српске жртве понижавају, умањују и негирају. Линта поново позива Тужилаштво за ратне злочине у Србији да отвори истрагу и подигне оптужнице против одговорних за свирепост убиство седам цивила у Гошићу, као и за многе друге злочине над Србима. Потпуно је јасно да етнички мотивисано хрватско правосуђе неће процесуирати починиоце масовних злочина над српским цивилима и ратним заробљеницима на крајишком подручју.

30 ГОДИНА ОД ЗЛОЧИНА У ГРУБОРИМА КОД КНИНА - НИКО НИЈЕ КАЖЊЕН, ПОТРЕБАН МЕМОРИЈАЛНИ ЦЕНТАР

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта истиче да се навршило 30 година од злочина над шест српских цивила у Груборима који су заселак села Плавно код Книна. Дана 25. августа 1995. године тј. чак 21 дан од злочиначке акције *Олуја*, припадници Хрватске војске и полиције су починили масакр над невиним српским цивилима. Трагична је чињеница да за овај злочин, као и за многе друге злочине над Србима, нико није осуђен. Врховни суд Хрватске је у предмету Грубори 2019. године донио антицивилизацијску и циничну одлуку којом је потврђена ослобађајућа првостепена пресуда у поновљеном поступку против оптужених Фрање Дрље и Боже Крајине, припадника Антитерористичке јединице Лучко. Потпуно је јасно да етничко мотивисано хрватско правосуђе нема намјеру да процесуира бројне и масовне злочине који су почињени над Србима у *Олуји*, као и у другим злочиначким акцијама. Срамна је и скандалозна чињеница да су пред хрватским судовима за злочине над више од 2.000 Срба током и после злочиначке акције *Олуја* осуђена свега двојица припадника Хрватске војске и полиције на укупну казну од увредљивих и понижавајућих 17 година затвора од којих је један српске, а други албанске националности. То јасно показује да се Хрватска није суочила на својом злочиначком прошлости и да даље доминира лажни мит о Домовинском рату према коме су Југославија, ЈНА и крајишки Срби агресори и злочинци, а Хрвати жртве и ослободиоци. Србија треба да оснује Меморијални центар српских жртава на простору бивше Југославије. Циљеви Меморијалног центра треба да буду, између осталог, борба за истину о страдању нашег народа у домаћој и међународној јавности, попис страдалих Срба, попис страстишта гдје су убијани српски цивили и ратни заробљеници, постављање спомен плоча и чување трајног сјећања на српске жртве.

» За успомену: Дјеца из Мостара

Трећи камп Зрењанин 023 окупио младе из региона

Трећи оmlадински спортско-образовни камп *Зрењанин 023* окупио је младе из Србије и читавог региона.

Камп, који се традиционално одржавао у Зрењанину, организовао се трећу годину заредом с циљем да младима пружи прилику за спорт, дружење, културну размјену и очување пријатељства изван школских клупа.

Окупљао је дјецу и оmlадину из Србије, са Косова и Метохије, из Босне и Херцеговине, Румуније, Сјеверне Македоније и Мађарске, стварајући јединствену атмосферу за упознавање и међусобно разумијевање.

Током седам дана боравка, млади учесници такмичили су се у фудбалу, кошарци, одбојци и рукомету, а спортска надметања одржавала су се

у престижним зрењанинским дворанама – Кристалној дворани и Спортској хали *Звонимир Звонко Вујин*.

Поред тога, проводили су вријеме на Градском базену, учествовали у рекреативним активностима, пливању и забавним играма на води.

Организатори су истакли да је мисија кампа била изградња мостова пријатељства и толеранције међу младима, те да је спорт служио као средство за приближавање и разумијевање различитих средина.

Захвалност за подршку и гостопримство упућена је Граду Зрењанину, градоначелнику Сими Салапури, председнику Скупштине града Чеду Јањићу, као и министру за дијаспору у Влади Србије Ђорђу Милићевићу.

Патриотски фронт окупио младе из Србије и Српске у Апатину

У Апатину, на простору код Бање Јунаковић, од 10. до 19. августа 2025. године одржан је 15. Едукативни камп за младе *Сабор 2025*, у организацији Удружења ратних ветерана српских земаља 1990–1999. *Патриотски фронт*, уз подршку Управе за сарадњу с дијаспором и Србима у региону Министарства спољних послова, као и Општине Апатин, Покрајинског секретаријата за социјалну политику, демографију и равноправност полова, Министарства унутрашњих послова, Бање Јунаковић и других организација и појединаца.

Камп је свечано отворен 10. августа у присуству представника локалне самоуправе Апатин, као и бројних братских удружења: Резервних старјешина АП Војводине, Удружења пензионих војних лица Апатин, Удружења РВИ и ППБ Апатин, Удружења *Плави шалас*, уз благослов Српске православне цркве.

Учесници су били млади из Републике Србије и Републике Српске

— из општина Шековићи, Осмаци и града Бањалуке. Укупно је боравило око 80 дјеце и 20 одраслих. Већ дуги низ година *Патриотски фронт* успјешно сарађује са борачким организацијама Српске.

Председник *Патриотског фронта* Неђо Антонић истакао је да је ово 15. камп по реду и да је његова тема очување историје, културе, традиције, језика и писма српског народа, као и промоција спорта, здравог начина живота и борба против болести зависности. Посебан акценат стављен је на помоћ дјечи из породица ратних ветерана, инвалида и погинулих бораца.

Камп је завршен 19. августа свечаном додјелом захвалница свим учесницима и диплома најуспјешнијим у дисциплинама. Учесници су се расстали уз обећање да ће се и следеће године поново срести. Уз едукативне и спортске радионице, млади су уживали и у базену Бање Јунаковић, што је дружење учинило незаборавним.

ДРАГАНА БОКУН

СЛАВОНЦИ НА СТРАЖИЛОВУ

Дан поезије у част Бранка Радичевића

Чланови Удружења *Славонија у срцу* окупили су се 31. августа 2025. године на Стражилову, у подножју Фрушке горе, како би, у духу поштовања и завичајне везаности, обиљежили Дан поезије и одали почаст великом pjesнику Бранку Радичевићу. Домаћини овог свечаног дружења били су вриједни и гостољубиви Славонци – Здравко Жигић Шумар и његова супруга Нада, који су, као и увијек, показали прави дух заједништва и домаћинске срдачности.

Поред чланова *Славоније у срцу*, дружењу су присуствовали и пријатељи из Удружења Банијаца, потомака и пријатеља Баније, као и Удружења Кордунаша. Гости су били и представници Удружења Славонаца из Београда, *Пакрачког декреша* из Руме, пријатељ удружења Богдан Кнежевић, председник Јеврејске општине Ладислав Трајер, те чланови Изворне групе *Кордун*.

У поетском дијелу програма, одржаном крај споменика Бранку Радичевићу на Стражилову,

подигнутог 1974. године поводом 150 година од pjesниковог рођења, чланови удружења казивали су стихове и пригодне pjesме.

Делегација *Славоније у срцу* положила је вијенац на Бранков гроб, а потом је уследио богат ручак који су домаћини припремили за све госте.

У наставку програма, уз добро расположење и музику, пјевале су се старе завичајне pjesме, а за весело коло побринули су се музичари Боро Николић, Драгослав Ђорђевић, Миле Недимовић, Милорад Табак, Љубан Покрајац и Драгун Драгић Драго. Заорили су се звуци моравца, колубарског веза, логовца, а није изостао ни добро познати тарабан.

Славонија у срцу и овога пута показала је колико снажно чува дух родног краја и колико њени чланови поштују културно наслеђе. За њих, обиљежавање Дана поезије није само сјећање на великог pjesника, већ и симбол очувања српске ријечи, pjesме и идентитета.

У Пачиру одржан 14. Завичајни дан

На језеру Багрема у Пачиру 16. августа одржан је 14. Завичајни дан у организацији Клуба избјеглих, прогнаних и досељених лица *Завичај* из Пачира, којим председава Жељко Блаженовић. Окупљање је, као и сваке године, протекло у знаку саборности, дружења и очувања завичајних традиција. На једном мјесту окупио се велики број пријатеља и земљака из девет завичајних удружења Сјевернобачког округа, а манифестација је одржана уз подршку Општине Бачка Топола, чији су представници уживали у веселој атмосфери и домаћинском пријему.

Председник Блаженовић истакао је да Клуб већ годинама успјешно спаја људе сличних коријена и подсећа их на вриједности које се не смију заборавити – заједништво, поштовање и завичајну топлину.

Током године Клуб *Завичај* организује бројне активности: дочек Православне нове године, када угости преко стотину званица, као и прославу клубске славе Светог Илије, на којој се окупљају представници других српских удружења са сјевера Бачке.

Секретар Клуба Павле Лужаић, уједно и помоћник председника општине Бачка Топола, нагласио је да *Завичајни дан* увијек протиче у фер-плеју, добром расположењу и дружењу у природи.

— Иако се цијели дан смјењују спортска надметања, акценат је увијек на заједништву и дружењу – рекао је Лужаић.

Такмичари су се надметали у традиционалним дисциплинама – баљотању, бацању камена с рамена, повлачењу конопца, док су најмлађи учесници уживали у скакању у џаковима.

У дисциплини бојања снаге су одмјериле екипе: *Лика Суботица*, *Банија 1 Суботица*, *Банија 2 Суботица*, *Пачир*, *Бајмок Елекиро*, *Банија Бајмок*, *Бачка Топола* и *Бајмок Клуб*.

Прво мјесто освојила је екипа *Бачке Тојоле*, друго *Личани* из Суботице, док су треће мјесто заузели домаћини из Пачира.

Након спортског дијела програма, све присутне је дочекао топао ручак – традиционални пасуљ – а дружење је настављено уз музику, пјесму и игру до касних вечерњих часова.

ДРАГАНА БОКУН

ОДРЖАН ПРВИ МЕМОРИЈАЛНИ ТУРНИР МИЛЕ ПАВЛИЦА У БАЧКОЈ ТОПОЛИ

У Бачкој Тополи, у организацији Клуба досељених и избеглих лица општине Бачка Топола, 23. августа 2025. године одржан је први Меморијални турнир у бојању Миле Павлица. На турниру је учествовало 14 екипа из Палића, Суботице, Бачке Тополе, Пачира, Новог Сада, Адица, Нових Банаваца и других мјеста.

Председник Клуба, Жељко Ђулибрк, говорио је о успјесима некадашњег председника Клуба, Миле Павлице, и окупљени су му

одали почаст минутом ћутања. Ђулибрк је такође пренио поздраве народног посланика Миодрага Линте, који није могао присуствовати турниру.

Турниру су присуствовали чланови породице Павлица: супруга Богданка, синови Андреј и Рајко, снаја и унуци. Међу гостима били су и помоћник председника општине Павле Лужаић, члан Вијећа за образовање Милан Јанус, директор Индустријске зоне Радомир Кузмановић, председник

Управног одбора Савеза српских удружења Сјевернобачког округа Мирослав Каран и председник Завичајног удружења Банија Жељко Тинтор. Турнир су свечано отворили синови Рајко и Андреј, заједно са унуком Луком.

Прво мјесто освојила је екипа Адице II (чланови: Бранко Зеленбаба, Марко Леваја и Митар Пекић), друго мјесто такође екипа из Адица (Мићо Симић, Ђиро Шарић и Невен Леваја), док је трећепласирана екипа Шарић

из Суботице (Јоцо Вучковић, Горан Стегњанић и Горан Шарић). Четврто мјесто припало је екипи Пошћар са Палића (Драгослав Шарац, Предраг Радека и Ђорђе Добрић).

Побједничке екипе добиле су пригодне награде – пехаре, медаље и мајице, које су уручили Андреј и Рајко Павлица.

Домаћин је за све такмичаре и госте обезбидио богат доручак и ручак, уз наду да ће се и следеће године окупити још у већем броју.

КО ЈЕ БИО МИЛЕ ПАВЛИЦА

Миле Павлица, донедави председник Клуба досељених и прогнаних лица општине Бачка Топола, преминуо је након дуге и тешке болести 13. марта 2025. године. Сви који су радили са њим свједоче да је увијек био марљив и савјестан, задатке је извршавао на најпрофесионалнији начин, сталожено и мирно, а управо та мирноћа је људе привлачила да се са њим друже.

Миле Павлица је људе прихватио са свим врлинама и манама, трудећи се да за сваког пронађе разумијевање, ријечи охрабрења, утјехе и саосјећања. Нажалост, током ратних дешавања 1991. године, доживио је судбину свог народа и био протјеран са вијеконих огњишта. Са породицом се настанио у Бачкој Тополи, гдје је поново градио свој живот, запошљавајући се у Индустрији намјештаја Уметност, касније у Александру у Сомбору, а затим у Сара намјештају у Београду, да би на крају отишао у заслужену пензију.

Дуго година обављао је функцију председника Клуба, трудећи се да очува традицију Срба Крајишника, учествујући на културно-умјетничким манифестацијама и бољарским турнирима, остављајући свуда неизбрисив траг својом добротој, мирноћом и ненаметљивошћу.

Банатско Ново Село: Меморијални балоташки турнир Јовица Боснић

На балоташким теренима покрај старе железничке станице, са почетком у 12.00 часова, 24. августа је одржан Први меморијални балоташки турнир посвећен Јовици Боснићу.

Јовица Боснић је трагично настрадао у саобраћајној несрећи 2019. године, на магистралном путу према Панчеву, а иза себе је оставио супругу Андријану и синове Луку и Огњена.

Организатор турнира је Удружење Банатско Ново Село – Динара, у сарадњи са Јовичином породицом, рођацима и пријатељима, а учешће је узело 12 екипа из Банатског Новог Села, Панчева и Београда.

На крају турнира пехаре за прва три мјеста подијелио је Јовичин син Лука Боснић, а самом чину присуствовала је и његова супруга Андријана, мајка Драгица и сестра Наташа.

Прво мјесто на турниру освојила је екипа Јужни ветар – Банатско Ново Село (Јовица Опарица, Сава Боснић и Вук Поповић), други су би-

ли Тушущи – Банатско Ново Село (Шпиро Тутуш, Петар Тутуш и Рајко Дупор), а треће мјесто је освојевала екипа Ервеник из Крњаче (Дејан Туркаљ, Петар Ковачевић и Дејан Ковачевић).

Драгослав Лазић, председник Удружења Банатско Ново Село – Динара био је задовољан организацијом и самим током турнира на коме су учествовале три екипе из Панчева, по једна из Крњаче и Миријева и седам из Банатског Новог Села.

– Турнир је испунио сва очекивања, јер се кроз игру и дружење обновило сјећање на покојног Јовицу Боснића, а то нам је био примарни циљ. По броју екипа и по реакцији присутних Меморијал Јовица Боснић ће постати традиција у Банатском Новом Селу. Користим прилику да се захвалим бројним спонзорима и донаторима који су помогли да се само балоташко надметање организује, али и да се у Јовичину част приреди и заједнички ручак – навео је за наш портал Драгослав Лазић.

СИНИША КОЈИЋ

У Буђановцима одржан 3. Крајишки турнир

У Буђановцима је 10. августа одржан 3. Крајишки куп, спортска манифестација која је окупила љубитеље спорта и доброг дружења. Иако се на терену очекивало осам екипа, четири пријављене екипе се ни су појавиле.

Првопласирана је екипа Двор на Уни. Друго мјесто су освојили играчи екипе Дачо Шаш. Треће мјесто припало је момцима из екипе Срем из Сремских Михаљеваца. И на четвртм мјесту је Zoga BONITO Шабац.

За најбољег играча проглашен је Бојан Стојановић из екипе Двор на Уни. Најбољи голман је Александар Петковић, а најбољи стријелац Милош Мораца, обојица из екипе Срем из Сремских Михаљеваца.

Након такмичарског дијела уследио је заједнички ручак у просторијама Кафе бара Чешворка, а затим и дружење уз музику. За добру забаву и одличну атмосферу учесника заслужни су били Дарко Петковић и Бокица С. Топаловић уз вокалну пратњу Саше Ристића. Некада су се Крајишници окупљали по игралиштима, сеоским теренима, градским стадионима. Данас расељени свуда по свијету организујући овакве сусрете труде се да сачувају дух заједништва, да проперирају фер-плеј, али да уједно чувају традицију и сјећања на крајеве из којих су потекли. Тим мотивима се води и организатор овог турнира Зоран Кривошија, ево већ трећу годину.

ДРАГАНА БОКУН

» Екипа Двор на Уни освојила 3. Крајишки турнир

		ИМЕ ПРОСЛАВЉЕНОГ СРПСКОГ РЕПРЕЗЕНТАТИВЦА СА СЛИКЕ		БРИСАТИ	СПОРТИСТА СА СЛИКЕ ЈЕ....	ВРЕБА, НАВАЛА (МН.)
		СТРАНО ИМЕ ЗА СЈЕВЕР				
		КУТИЈИЦА ЗА НАКИТ				
		МЈЕШАВИНА, СМЈЕША (ЕНГЛ.)				
		РАНИЈИ ФУДБАЛЕР, ФЕРЕНЦ				
ГРАД У ДАЛМАТИНСКОЈ ЗАГОРИ, РОДНО МЈЕСТО СПОРТИСТЕ СА СЛИКЕ	БРИТАНСКИ ГЛУМАЦ	МЈЕСТО НА С-И БУГАРСКЕ	РУМУНСКИ ГРАД ГЛУМИЦА КАРИ			
УКРАСНИ ДИЈЕЛОВИ ГАРДЕРОБЕ						ТРЕЋИ И ПЕТИ ВОКАЛ
УОЧАВАТИ, ОТКРИВАТИ						
ПАРАЗИТСКА БИЉКА (МН.)				ЗЛАТО ИВАН ЛЕНДЛ		
РАНИЈИ ИСТОРИЧАР, ГОЈКО						РУСКИ ПРЕДСЈЕДНИК
СРПСКО КОЛО	ПИСАЦ, ДЕЈВИД УСАМЉЕНО				ПОНД ЛОВАЧКИ ПАС	
ПОЗОРИШНИ РЕДИТЕЉ ЕГОН				КУМА НОВО ГРАД НА КОСМЕТУ		
ТЕЛЕФОНСКИ ПОЗИВ			ПОНОВО ДЕЦИЛИТАР			
ЛИЧНА ЗАМЈЕНИЦА		ВРАТА НА ИКОНОСТАСУ ОБИМ				
ОДБОЈКАШ, АЛЕКСАНДАР					НЕПЕР	

РЕШЕЊЕ: Норп, етун, микс, Арок, Ђаме, кравате, налазити, имеле, Ау, Никколиш, Морел, п, Савин, КУ, ало, опет, ми, двери, Околић, Н.

Други турнир у Буњину част

Други Меморијални фудбалски турнир Горан Буњевчевић одржан је на Илиндан у Славском Пољу на Кордуну, у славу фудбалске легенде која је својим талентом, радом и човјекољубљем оставила неизбрисив траг у српском и европском фудбалу. На турниру је учествовало 12 екипа – шест из Србије и шест из Хрватске – а главне награде припале су екипама Војнића и Вргинмоста.

Организатор турнира био је Горанов млађи брат Мирко Буњевчевић, уз присуство оца Петра Буњевчевића и Горановог и Мирковог стрица Миле, што је додатно увеличало овај значајан сабор у част сјећања на човјека који је био више од спортисте – симбол достојанства, поштовања и завичајне привржености.

Горан је рођен 17. фебруара 1973. у Карловцу, а нажалост преминуо је на Видовдан 2018. Фудбалом се почео бавити у сплитском Хајдуку, а каријеру је градио играјући за Хајдук, Динамо, БУСК, Графичар, Рад, Црвену звезду – у којој је био и капитен – Тошкенхем хошисур и АДО Ден Хаг. У националним тимовима СР Југославије и Србије и Црне Горе наступио је 16 пута, остављајући траг професионализма и борбености. Након играчке каријере, обављао је функције генералног директора ФК Земун, спортског директора Црвене звезде, спортског директора Фудбалског савеза Србије.

Иако је градио каријеру у великим клубовима, никада није заборавио своје коријене – Славско Поље и Кордун. Често је истицао понос што потиче из тог краја, а својим земљацима био је симбол успјеха, али и примјер човјека који се није одрекао себе, свог васпитања и свега што је понио из куће.

Учесници турнира су најприје положили цвијеће на Горанову спомен плочу поред некадашње основне школе, као знак поштовања према човјеку чије ће име заувјек остати уписано у срца свих који су га познавали и вољели.

Мирко Буњевчевић, кроз овај турнир, жели да заувјек остане сјећање на његовог прерано преминулог брата.

– Резултат нам је у другом плану, дошли смо да положимо цвијеће, да се дружимо. Баш зато што је заслужио да га се на овај начин сјећамо, ево већ другу годину овдје се окупи велики број његових некадашњих саиграча, пријатеља и земљака. Из љубави и поштовања према њему доћи ћемо и следеће године – рекао је Мирко.

Турниру су присуствовали и некадашњи фудбалер Партизана Миливоје Ђирковић, начелник Општине Вргинмост Милан Врга и Горанов саиграч Перица Огњеновић, бивши играч Реал Мадрида.

Некада се Буња радовао одласку код баке у Славско Поље, а сада се Славско Поље и Кордун радују турниру њему у част. За српско становништво овакви догађаји имају посебну тежину, јер подсјећају да, без обзира на висине које у животу достигнумо, право мјесто у срцу заувјек остаје оно које нас памти као „човјека из народа“.

ДРАГАНА БОКУН

Турнир бивших фудбалера општине Кореница

Последња недјеља августа већ скоро три деценије на Фрушкој гори протиче у знаку турнира у малом фудбалу, који окупла некадашње фудбалере и становнике општине Кореница – Кореничане, Бјелопољце, Удбинце и њихове пријатеље. Тако је било и ове године, 31. августа, када се на терену и око њега окупило око осамдесет учесника. Организатори су били Стево Бубањ, Богдан Ђаковић и Мишо Кљајић.

Фудбал је и овога пута био у средишту пажње: побједнички пехар припао је Кореници, друго мјесто заузело је Бјелопо-

ље, а трећа је била Удбина. Атмосфера је подсјетила на вријеме када је у сваком мјесту постојао клуб, а утакмице биле више од спорта – прилика за саборовање и треће полувријеме.

Поред фудбала, одмјерене су снаге и у традиционалним вјештинама. У скоку из мјеста ступачке најуспјешнији је био Душан Угреновић, испред Лазара Кончара и Ђорђа Петровића, сви из Коренице. У на-

влачењу кличка најбољи је био Бојан Милановић из Бјелопоља, затим Дамир Баста из Удбине и Зоран Кончар из Коренице. Камен с рамена најдаље је добио Стефан Бубањ из Бјелопоља, испред Аце Влаисављевића из Коренице и већ споменутог Бојана Милановића. У надметању у навлачењу конопца снага је овога пута припала екипама Бјелопоља и Удбине.

Оно што посебно радује јесте да све

више млађих генерација учествује у овом дружењу. Момци који су у Лици за вријеме Крајине направили прве фудбалске кораке сада долазе као зрели људи, доводећи и своју дјецу.

Организатори истичу да турнир не желе комерцијализовати – његов дух је у блискости и завичајном дружењу, у преношењу сјећања и познанстава на млађе.

ДРАГАНА БОКУН

ИЛИНДАНСКИ ТУРНИР НА АЛТИНИ - ПРАЗНИК СПОРТА, КУЛТУРЕ И ФЕР-ПЛЕЈА У АС-у

Змиштак славио у боћању, Александар Дунић одушевио публику

На теренима Боћарско-спортског удружења АС, 3. августа 2025. године, одржан је велики турнир у боћању на коме је учествовало чак тридесет и двије екипе.

Поред главног такмичења, надметали су се и мајстори у кувању котлића, њих шест екипа, као и у неизоставној бришкунли, у којој је снаге одмјерила двадесет и једна екипа.

Организатори су се потрудили да свим учесницима и публици приреди прави празник: обезбиједили су печеног вола, богату томболу и позоришну представу, па је читав догађај протекао у атмосфери весеља и правог крајишког духа.

НЕИЗЈЕСНО ФИНАЛЕ У БОЋАЊУ

Завршница турнира у боћању била је врло напета. Иако је екипа *Лафела* водила готово до самог краја, и то једним дијелом и убједљиво, побједу је ипак однијела екипа *Змиштак*. Побједници су, поред пехара и медаља, добили и новчане награде, као и домаће вино, а награде им је уручио глумац Александар Дунић.

Прво мјесто тако је припало екипи *Змиштак* у саставу Недељко Кресовић, Драган Суботић и Зоран Милијаш. Друго мјесто освојила је екипа *Лафела* за коју су наступали Невен Јокић, Милан Ергић и Жељко Добрић. Треће мјесто заузели су *Буразери* у саставу Предраг Дукић, Илија Врањеш и Ненад Дукић, док је четврта позиција припала *Брзима* из Батајнице, које су представљали Дејан Цупаћ, Дражен Тишма и Мирко Марунић.

На турниру су наступиле и екипе: *Банзото*, *Поврајници*, *Мики Ђук*, *Маркећ Мима*, *Тунковац*, *Болеч 1*, *Титаник*, *Змиштак*,

ПОСЕБНА ПРИЗНАЊА

Посебан тренутак турнира било је уручење специјалног поклона Рајку Дукићу, члану БСУ АС од самог оснивања, за његов вишегодишњи допринос.

Организатори су наградили и Стеву Колара из Станишића, човјека који се редовно одазива на сваки турнир и прелази највише километара. У знак захвалности уручен му је пехар.

» Заједничка фотографија добитника трофеја и медаља

„ВЈЕЧИТИ“ ДА ПОЗАВИДЕ

Глумац Александар Дунић поздравио је окупљене.

– Атмосфера је љута крајишка, позавидјели би вам и Црвена звезда и Партизан какву сте атмосферу направили. Ово је било нешто ново за мене, са колико љубави се ви борите све вријеме, а опет у духу фер-плеја. Даће Бог да се и ја укључим и будем дио вас.

» Милан Малбаша и Александар Дунић

КНН, *Буковић*, *Чаруја*, *АС 2*, *Козара*, *Винобран*, *Печењара Шуша 1*, *Лафела*, *Златибор*, *Жејар*, *Брицо Грахово*, *Зеле*, *Три мускетара*, *Стишанишић*, *Буразери*, *Печењара Шуша 2*, *АС 1*, *Равни Кошари*, *Брзи*, *Цети-сећ*, *Чикато*, *Панчево*, *АС 3* и *Алишина*. За фер-плеј екипу проглашен је Тунковац, најбољи ваљач био је Милан Ергић из *Лафеле*, титулу најбољег играча понио је Драган Суботић Џаја из *Змиштак*, док је за мис боћања изабрана Александра Сашка Тодоровић.

МАЛЕ ТАЈНЕ МАЈСТОРА КУХИЊЕ

Своје умијеће показали су и мајстори котлића. Судије – Берић, Никола Кнежевић, Дарко Гагић, Ненад Мацура, Богдан Олујић, Љубо Јонца и Мићо Комазец – имале су тежак задатак, али су одлучиле да је најбољи гулаш скувао Милорад Баљак, звани Тоцан. Друго мјесто припало је Микију, а треће Бранку Лазиници.

Баљак је након проглашења истакао да је тајна у припреми лука и зачина, али да мале тајне великих мајстора ипак морају остати скривене. Он већ годинама учествује на различитим такмичењима у кувању котлића и иза себе има бројне успјехе.

У овој дисциплини учествовали су тимови: Мики и Рајко, Тоцан, Бранко Коврлија и Мајка, Лазиница кухиња, Љубо и Динара и Пухача кухиња.

Ништа мање узбудљиво није било ни

надметање у бришкунли. Побједници су били Стево Колар и Душан Боснић из Станишића. Друго мјесто освојила је екипа Банзото из Братишковаца, треће екипа Пуцар, док је четврто мјесто припало екипи Парчићи.

У овом такмичењу учествовали су и *Змиштак*, *Цетишина*, *Куробаса*, *Пуцар*, *Жарковић*, *Парчићи*, *Милиција*, *Поврајници*, *Буразери*, *Мали рај*, *Рајко* и *Шуша*, *Мацура*, *Чикато*, *Смоковић*, *Банзото*, *Стево*, *Дрча*, *Корлаш*, *Карин*, *Ђуђур* и *Стишанишић*.

ПОЗОРИШНА ПРЕДСТАВА И ТОМБОЛА КАО „ТРЕЋЕ ПОЛУВРИЈЕМЕ“

По завршетку спортских надметања, публика је уживала у представи *Патријарх Павле – биши човјек међу људима* и *нељудима*, коју су извели Александар Дунић и Милан Малбаша. Текст је написао Јован Јањић, а режију потписао Милан Рус.

Велику пажњу изазвала је и томбола, у којој су награде биле изузетно вриједне. Прва награда била је прштут и новчани износ, а потом су успједили панчета, буће, домаће вино, картон хајникена, вунене чарапе, комплет мајица и бројни други поклони.

Вече је настављено уз добру забаву и музику *Маестрал бенда*, чиме је овај турнир остао упамћен као један од најуспјешнијих и најсадржајнијих догађаја године.

ДРАГАНА БОКУН

ШЕСНАЕСТО ИЛИНДАНСКО ОКУПЉАЊЕ ЖИВАЈАЦА У ФУТОГУ

Да би одвратио народ од богохулства, Господ је преко пророка Илије послао сушу која је трајала три године и шест мјесеци, након чега је дошла обилна киша. На том предању почива и народно вјеровање да је први дан дана Илиндана љето, а други јесен. Управо томе су Живајци свједочили прослављајући Светог Илију, своју сеоску славу, 2. августа 2025. године у Футогу.

Традиционално годишње окупљање започето је 2009. године са једним јединим циљем: дружење некадашњих комшија, а и данас блиских пријатеља, кумова, браће и сестара, иако су раштркани широм свијета. Ову традицију су његовали и наставили Синоша Слијепчевић и Горан Гвозден, уз подршку осталих Живајаца из Футога.

Поздрави, загрљаји и сјећања праћени смијехом испунили су терен на који су изашли играчи у дресовима са натписом *Петар Мећава*, по имену народног хероја Живаје. Како је било предвиђено, играле су три екипе: двије састављене од Живајаца и једна од њихових комшија Шашана. У овој борби генерација прикључили су

» Горњи ред: Тепић, Велимир, Гвозден, Маленчић, Егић, Јунгић, Бекић, Башић, Вукмировић, Савурдић и Лађевић, доњи ред: Слијепчевић, Ећим, Гвозден Г., Слијепчевић П., Икасовић, Хоџић, Гачић, Лакић и Вујичић

се и они који то нису планирали, па су се на терену нашли и судије у улози играча.

Утакмице су донијеле занимљив расплет: млада екипа Живаје савладала је Шаш резултатом 4:1, стара екипа Живаје била је боља од младе 4:3, док је у трећем сусрету Шаш славио против старе екипе Живаје са 3:2. Након финалне утакмице играчи су се још дружили, а у разговору су оживјеле нове приче о завичају. Анка,

која и данас живи на дједовини и са сином прати свештеника током освјештавања водиче, казала је да је прије десет година у овом обреду обиљажено педесет кућа, док је данас тај број драстично пао на свега седамнаест. Иако је број Срба знатно мањи, нагласила је да немају никаквих проблема са својим суграђанима. То је потврдила и чињеницом да је њен син био једино српско дијете у основној школи, да никада

није имао непријатности, нити је био присиљаван да похађа католичку вјеронауку. Једино што му није било омогућено јесте похађање православне вјеронауке.

По завршетку спортског дијела, гости из Србије, Хрватске, Шведске, Њемачке, Аустрије и Аустралије упутили су се у ресторан *Ловац*, смјештен недалеко од терена. И тамо се наставило у лаганом темпу: у пријатном рустичном амбијенту послужени су домаћом кафеом и аперитивима, а разговори су се наставили. Дјеца су се играла, а на позорницу су ступили Сале Ђурић и Ангелина Бошњак. Њихова музика подигла је најприје Шашане, а потом и Живајце, као и понеког Далматинца, Кордунаша, Славонца и Швеђанина. Веселу атмосферу наставила је млада пјевачка група *Срце завичаја*. Њени чланови Никола, Мирко и Велибор својим пјесмама подстакли су госте да се још више разиграју.

Уз музику, јело, пиће и причу, весеље је трајало све до дубоко у ноћ, када су крај Илиндана најавили муње и громови.

НАТАША ДЕВЕТАК

» Бенковац

» Дрниш

БЕНКОВАЦ НАЈБОЉИ НА СЕДМОМ ВЕЛИКОГОСПОЈИНСКОМ ТУРНИРУ ДАЛМАТИНСКИХ ОПШТИНА У БЕОГРАДУ

На теренима боћарских клубова *Козара* и *Нови Београд* 30. августа 2025. године одржан је 7. Великогоспојински турнир далматинских општина, догађај који из године у годину прераста у прави празник спорта и завичајног заједништва.

Пријатан августовски дан и раздрага на публика створили су атмосферу у којој су се репрезентације Бенковца, Дрниша, Обровца и Книна одмјериле у класичним дисциплинама боћања: тројка, двојка, појединац и круг. За учеснике је то била прилика да покажу умијеће, али и да се у фер-плеј надметању обнове пријатељства и сјећања на завичај.

– Боћање није само игра, то је успомена и идентитет. Чувамо га и преносимо нашим потомцима – истакао је дугогодишњи спортски радник, боћар и тренер Милан Јанковић, пожелио свима добродошлицу и подсетио на правила игре. Надметања је пратио судија Миле Ковач.

РЕЗУЛТАТИ

Најуспјешнија је била екипа *Бенковац*, која је заслужено понијела пехар. За њих су играли: селектор Жељко Цупаћ, као и Сретко Петковић, Бошко Дражић, Аљоша

СЈЕЋАЊЕ НА ЖИВКА ТРУЈКИЋА

Посебну емоцију унијела је успомена на прерано преминулог секретара БК *Козара* Живка Трујкића, великог заљубљеника у боћање и дугогодишњег спортског радника. Учесници су му одали почаст минутом ћутања.

– Био је дио сваког нашег успјеха и сваке утакмице – рекао је председник БК *Козара* Дарко Гагић, подсећајући да је Трујкић деценијама био уз клуб, некада секретар Боћарског савеза и боћарски судија.

Дражић, Миле Богуновић, Љубиша Граић, Дејан Ковачевић и Момир Вртача.

Друго мјесто освојила је екипа *Дрниш*, предвођена селектором Момиром Вуковићем, а у тим су наступили: Милан Јанковић, Срђо Раич, Предраг Бибић, Горан Красић, Јосип Зелић, Предраг Миланковић и Радивоје Тасић.

Бронзану позицију заузео је *Обровац*, са селектором Ненадом Симићем и играчима: Никола Гагић, Дарко Гагић, Радивој Стопа, Зоран Веселиновић, Ненад Симић, Немања Симић, Драгомир Зелић, Миле Вишић, Бора Пановић, Неђељко Бекић, Никола Симић и Михајло Комазец.

Четврта је била екипа *Книн*, предвођена селектором Милорадом Бијелинићем, а боје екипе бранили су: Никола Огњеновић, Илија Стојанац, Сањин Чоко, Милан Вагић, Легор Каназир, Никша Ђујић, Миле Лукић, Младен Плејо, Рајко Симић и Ђуро Зеленовић.

ПОРУКА ЗАЈЕДНИШТВА

Пехаре и медаље уручио је председник Савеза Срба из региона Миодрог Линта.

– Циљ овог турнира је испуњен: ширимо и чувамо нашу традиционалну игру

боћање коју смо афирмисали и у Србији и на свјетским, медитеранским и европским првенствима. Најмање је важно ко је побједник – сви учесници су побједници, јер шаљемо снажну поруку да не одустајемо од традиције и обичаја. За најбољег играча проглашен је Дејан Ковачевић из екипе *Бенковац*, по оцјени свих селектора.

ПЈЕСМА И ДРУЖЕЊЕ

Након званичног дијела, дружење се наставило уз пјесму. Миле Делија и Миладин Веселиновић Леут водили су присутне кроз мелодије крајишких и далматинских села, будећи емоције и сјећања.

ЗАХВАЛНОСТ ДОНАТОРИМА

Организатори су се посебно захвалили донаторима: Печењара *Ледине*, *Елиок*, Ратко Корлат, Љубан Ђук, Плесковац, Стеван Доброта (Лелица), Владимир Гагић, Месара *Ђира*, Савез Срба из региона и Миодрог Линта, Горан Милошевић, Дарко Ранковић, Месара *Милан*, *Наша прича 011*, Боћарски савез Србије, Богдан Олујић и БК АС, Милан Вагић, Борко Драгичевић, Винарија *Новак* и Зоран Ковачевић.

ДРАГАНА БОКУН

» Обровац

» Книн